

KLÍČ KE CVIČENÍM Z UČEBNICE ČESKÝ JAZYK 8

1. **západoslovanské** – Česko, Slovensko, Polsko; **východoslovanské** – Rusko, Bělorusko, Ukrajina; **jiho-slovanské** – Slovinsko, Chorvatsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, Makedonie, Bulharsko;
2. a) Liptovská Mara je největší vodní nádrž na Slovensku. Vodní dílo se nachází mezi Liptovským Mikulášem a Ružomberkem. Je součástí systému přehrad Vážské kaskády. Při jeho výstavbě bylo zaplaveno 13 obcí. Bylo přesídleno 940 rodin, což představovalo více než 4 tisíc obyvatel. Hlavním účelem přehrady je protipovodňová ochrana, ale slouží i na výrobu elektrické energie. Liptovská Mara umožňuje rybolov, taktéž tu můžete absolvovat vyhlídkovou plavbu lodí z přístavu v Liptovském Trnovci. V létě přehrada láká širokými možnostmi pro vodní sporty, jako koupaní, jízdu na člunech, surfování, jízdu na vodních skútrech a jiné;
 - b) ä, ľ, ô;
 - c) ě, ů, ř;
3. b) slovenština;

1. a) Podskalí

Podskalí bývalo rybářskou a dřevařskou vsí, která se rozkládala mezi Vyšehradem a dnešní Resslerovou ulicí. Téměř tisíc let zde žili písaři, rybáři, převozníci a také ledaři, kteří zásobovali městské sklepy ledem na uložení potravin. Každodenní život v Podskalí i obživa jeho obyvatel byly těsně spjaté s Vltavou. Všechny podskalské děti uměly dřív plavat než chodit. Přesto se stávalo, že se některé z dětí utopilo. Jednou utonul synek chudého rybáře. Děti vyprávěly, že chlapec skákal s ostatními na prámech přivázaných u břehu, když se náhle vynořil vodník a stáhl ho pod vodu. Když to rybářka uslyšela, ve svém zoufalství zaklela vodníkovi děti, aby se nemohly vrátit do vody.;

- b) let;
- c) Labe, Svratka;
- d) **spjaté** – spojené, **vyprávěly** – povídaly, **přivázaný** – připoutaný, **vynořil se** – vyplaval;
- e) **život** – smrt, **všechny** – žádné, **chudého** – bohatého, **vynořil se** – potopil se, **pod** – nad;
- f) rybářka;
- g) A. Ne, B. Ne, C. Ano, D. Ne;
- h) **život** – kořen: živ-, přípona: -ot; **plavat** – kořen: plav-, přípona: -at; **utopilo** – předpona: u-, kořen: -top-, přípona: -il-, koncovka: -o; **chudého**: kořen: - chud-, koncovka: -ého; **přivázaných** – předpona: při-, kořen: -váz-, přípona: -an-, koncovka: -ých; **uslyšela** – předpona: u-, kořen: -slyš-, přípona: -el-, koncovka: -a; **vodníkovi** – kořen: vod-, přípona: -níkov-, koncovka: -y;
- i) **věcný** – hrad ležící nad pravým břehem Vltavy; **mluvnický** – 7. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, vzor hrad;

1. **přežvýkavec** – odvozování, **naslouchátko** – odvozování, **zemědělec** – skládání, **lyceum** – přejímání, **bezobratlí** – odvozování, **lidožrout** – skládání, **veletrh** – skládání, **vraní oko** – sousloví, **nové koření** – sousloví, **mořeplavec** – skládání, **Krnap** – zkracování, **zeměkoule** – skládání, **NATO** – zkracování, **Sazka** – zkracování, **DAMU** – zkracování;
2. **květomluva** – vznikla skládáním, ostatní slova odvozováním; **středozevní** – vzniklo skládáním, ostatní slova odvozováním; **citoslovce** –v zniklo skládáním, ostatní slova odvozováním; **oběžnice** – vznikla odvozováním, ostatní slova skládáním; **novostavba** – vznikla skládáním, ostatní slova odvozováním;
3. a) Co je krev?
Krev je kapalná červená tkáň. Její hlavní funkce jsou přenos kyslíku, zásobování tkání živinami, odvádění odpadních látek a uchování imunity organismu. Lidský organismus obsahuje 4–6 litrů krve, což je přibližně 8 % jeho hmotnosti. Dospělí lidé mají asi 60 ml krve na kilogram tělesné hmotnosti. Ženy mívají méně krve než muži. Krev se pohybuje v cévách, její oběh zajišťuje srdce. Krev je složena z krevní plazmy, červených krvinek, bílých krvinek a krevních destiček. Krevní buňky produkuje kostní dřeň v procesu zvaném krvetvorba.;
- b) odpadních látek, lidský organismus, tělesné hmotnosti, krevní plazmy, červených krvinek, bílých krvinek, krevních destiček, kostní dřeň;
- c) **slova přejatá**: funkce, imunity, organismus, plazmy, kilogram; **sousloví**: krvetvorba;

d) **kapalná** – kořen: kap-, přípona: -aln-, koncovka: -á; **přenos** – předpona: pře-, kořen: -nos; **odvádění** – předpona: od-, kořen: -vád-, přípona: -ěn-, koncovka: -í; **uchování** – předpona: u-, kořen: -chov-, přípona: -án-, koncovka: -í; **obsahuje** – předpona: ob-, kořen: -sah-, přípona: -uj-, koncovka: -e; **tělesné** – kořen: těl-, přípona: -esn-, koncovka: -é; **složená** – předpona: s-, kořen: -lož-, přípona: -en-, koncovka: -á; **krevních**: kořen: krev-, přípona: -n-, koncovka: -ích;

4. **lehké atletice** – sousloví, **lehké příklady** – volné spojení slov, **nadmořské výšce** – sousloví, **velké výšky** – volné spojení slov, **jaderné elektrárny** – sousloví, **starší elektrárny** – volné spojení slov, **středních školách** – sousloví, **maturitní zkouškou** – sousloví, **jedlé houby** – sousloví, **nasbírané houby** – volné spojení slov, **tepenné krvácení** – sousloví, **silné krvácení** – volné spojení slov, **tlakového obvazu** – sousloví, **nové obvazy** – volné spojení slov, **šipková růže** – sousloví, **voňavé růže** – volné spojení slov;

UČEBNICE

str. 8

5. **pokoj** – obyčejný pokoj, pěkný pokoj; **jméno** – křestní jméno, tajemné jméno; **oko** – vraní oko, modré oko; **dům** – rodinný dům, nový dům; **knížka** – vkladní knížka, ztracená knížka; **list** – pracovní list, spadlý list; **zahrada** – zámecká zahrada, dědečková zahrada; **trojúhelník** – rovnostranný trojúhelník, narysovaný trojúhelník; **les** – smíšený les, pokácený les; **strom** – ovocný strom, spadlý strom; **doba** – doba bronzová, dlouhá doba; **dráha** – bobová dráha, rychlá dráha;

6. **celé první oddělení** – metonymie, **ampérech** – metonymie, **Čapka** – metonymie, **rakvičku** – metafora, **ramena** – metafora, **hřebeni** – metafora, **Smetanu** – metonymie, **zuby** – metafora, **čele** – metafora, **alzheimera** – metonymie, **sladkosti** – metonymie, **kohouta** – metafora;

7. a) Londýnská věž a zvon

Řeknou-li Angličané Big Ben, **myslí** buď hodinovou věž, jež je součástí budovy Westminsterského paláce na břehu řeky Temže v Londýně, nebo častěji jen její Velký zvon, který je dnes třetím nejtěžším zvonem ve Velké Británii. **Věž** bychom našli v severovýchodní části paláce, ve kterém zasedá britský parlament. Jmenuje se prý po hlavním staviteli siru Benjaminu Hallovi. Hodiny na věži **byly** ve své době největšími hodinami světa a jsou schopny odbít první úder každou celou hodinu s přesností jedné sekundy.;

b) **hodinovou** – odvozování, **součástí** – odvozování, **nejtěžším** – odvozování, **severovýchodní** – skládání, **přesností** – odvozování;

c) **našli** – předpona: na-, kořen: -šl-, koncovka: -i; **zasedá** – předpona: za-, kořen: -sed-, koncovka: -á; **hlavním** – kořen: hlav-, přípona: -n-, koncovka: -ím; **staviteli** – kořen: stav-, přípona: -itel-, koncovka: -i;

d) je – Viděl je u školy.;

e) **bychom našli** – 1. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob přítomný, dokonavý vid, činný rod;

UČEBNICE

str. 9

1. a) Nebezpečí v křoví

Jednoho rána si **vyjel** s královnou na sever Narnie. Královna **měla** nádherné šaty. Doprovázelo je mnoho panošů, dam a sloužících, všichni **měli** na hlavách **věnce** z čerstvého listí. Neměli **s sebou** žádné zbraně, protože **jeli** slavit jaro. Za poledne **přijeli** na **mýtinu**, kde ze země **tryskal** pramen **průzračné** vody. **Sesedli** z koní, **jedli**, **pili** a **veselili** se. Po nějaké době se královně **začalo** chtít spát, a tak **jí** na trávu **rozprostřeli** pláště a princ s ostatními **poodešli**, aby **ji** jejich hovor a smích **nerušily**. Znenadání se z hustého křoví **vynořil** veliký had a **uštíkl** královnu do ruky. Všichni **ji** **uslyšeli** **vykřiknout** a **spěchali** k ní, princ Rilian **byl** po jejím boku první. **Ošetřovali** **ji**, ale marně. Princ **stačil** jediný pohled na její tvář a **věděl**, že žádný lékař na světě **jí** už nepomůže.;

b) **šaty** – pomnožné, **listí** – hromadné;

c) **vody** – látkové, **poledne**, **hovor**, **smích**, **době** – abstraktní;

d) abstraktní, Poslal jí **pohled** z dovolené.;

e) **jednoho** – základní, určitá, **mnoho** – základní, neurčitá, **první** – řadová, určitá;

f) **více hlásek než písmen** – světě, věděl; **spodoba znělosti** – pohled, už;

g) A. Ne; B. Ano; C. Ne; D. Ano;

UČEBNICE

str. 10

2. a) stesk (A), dres (K), křída (K), křídla (K), nevěra (A), úklid (A), střecha (K), růže (K), jaro (A), plot (K), kaktus (K), víra (A), úterý (A), lžice (K), myš (K), lednička (K), přátelství (A), přítel (K), chlad (A), hrneček (K), běh (A), list (K), smutek (A), láska (A), zpěv (A), prádlo (K), kostka (K), koloběžka (K), shoda (A), starost (A), knížka (K), hrad (K);

b) hlava – Bolí mě hlava. (K); Je ale chytrá hlava. (A); **čtení** – Koupil si čtení. (K); Baví ho čtení knih. (A); **pokož** – Líbil se mu náš obývací pokoj. (K); Dej mi pokoj. (A);

3. Labe (V), Sněžka (V), moře (O), poloostrov (O), Vesuv (V), Madagaskar (V), Lipno (V), jezero (O), nábřeží (O), most (O), Japonsko (V), náměstí (O), přehrada (O), Korsika (V), Afrika (V), Jirka (V), kniha (O), ulice (O), Brno (V), zámek (O), Pyreneje (V), víla (O), Modroočko (V), Macocha (V), Sicílie (V), záliv (O), obec (O), věž (O), Blaník (V);
4. **žirafy** (jedin., množ.), **pávi** (množ.), **krokodýl** (jedin.), **mšice** (jedin., množ.), **červ** (jedin.), **přísluví** (jedin., množ.), **žáby** (jedin., množ.), **koně** (jedin., množ.), **psi** (množ.), **hračky** (jedin., množ.), **papíry** (množ.), **hodiny** (jedin., množ.) nebo jen množné, máme-li na mysli pomnožné podstatné jméno, **ovoce** (jedin.), **růže** (jedin., množ), **úkoly** (množ.), **zajíc** (jedin.), **šimpanze** (jedin., množ.), **klíče** (jedin., množ.), **sýry** (množ.), **papoušci** (množ.), **knihy** (jedin., množ.), **lvi** (množ.)
- U těch, u kterých je v závorce jednotné i množné číslo;
5. smetí, obilí, vojsko, stromoví, kvítí, žactvo, panstvo, kamení, sloupoví, duchovenstvo, včelstvo, křoví, služebnictvo;
6. hodinky, játra, zarděnky, zásnuby, kalhoty, šaty, hrábě, brýle, jesle, šachy, dějiny, ústa, Karpaty, Uhry, Uherčice, varhany, noviny (tisk), pokud by se myslely noviny jako novinky, nešlo by o pomnožné podstatné jméno;

UČEBNICE

str. 11

8. strouhanka, sůl, čaj, železo, kyslík, ocet, stříbro, vzduch, štěrka, beton;
9. stopky (P), káva (L), stromoví (H), listí (H), zvěř (H), voda (L), vzduch (L), játra (P), nůžky (P), máslo (L), dříví (H), lidstvo (H), strouhanka (L), kamna (P), mouka (L), Alpy (P), hmyz (H), záda (P), dveře (P), cukr (L), železo (L), kleště (P), varhany (P), poselstvo (H), vojsko (H), trní (H), narozeniny (P), neštovice (P), kyslík (L), zlato (L), noviny (P), dveře (P), olej (L), ropa (L), ptactvo (H), housle (P), písek (L), hrábě (P), ptactvo (H), víno (L);
10. Poslechni si Český **rozhlás** (1). Před vraty zastavil podivný **povoz** (1). Bydlí hned vedle (6). Tkalcovský **stav** (1) býval v řadě chalup. **Tatínkovi** (1) o tom raději neříkej. Vzala nůžky a udělala **střih** (10). Tento **jez** (1) je pro vodáky nebezpečný. **Dospělí** (1) často přehánějí. Přijdu **kolem** (7) sedmé. Roste tu ptačí **zob** (1). Na to **ráno** (1) nezapomenu;
- Rozhlás (5), že je večere. Povoz (5) mě na koníkoví. Bydlí vedle (7) kostela. Stav (5) se u mě po práci. Tatínkovi (2) bratři nebydlí v Brně. To je střih (1), podle kterého jsem ušila halenku. Jez (5) více zeleniny. Dospělí (2) lidé často přehánějí. Přijedu s kolem (1). Pták udělal zob (10). Vrátil se ráno (6).

UČEBNICE

str. 12

11. Zajíc stříhal **ušima**. Vezměte ten prádelní koš za obě **ucha**. Tví bratři měli špinavé **uší**. Ten kluk má za **ušima**! Promluvme si mezi čtyřma **očima**! S pytláckými **oky** jsem se nikdy nesetkal. Ta síť měla velká **oka**. Líbí se mi chlapci s hnědými **očima**. Na polévce plavala mastná **oka**. Batole lezlo po **kolenou/kolenech**. Na **ramenech** jeřábu visela těžká břemena. Janovi padalo všechno z **rukou**. Tatínek nosil synka na **ramenou/ramenech**. Děda měl tachometr se svítícími **ručičkami**. Odnese tu židli s rozviklanými **nohami**. Domlouvali jsme se **rukama** a **noha**;
12. Vzal nohy na ramena. – Utekl – M; Sotva plet nohama. – Byl unavený. – N; Padla mu do oka. – Líbila se mu. – O; Všechno tam bylo vzhůru nohama. – Byl tam hrozný nepořádek – H; Pamatuj na stará kolena. – Mysli na stáří. – O; Měl obě ruce levé. – Byl nešikovný. – U; Měj oči na stopkách! – Dávej pozor! – Č; Zapiš si to za uši! – Pamatuj si to! – I; Smůla se mu lepí na paty. – Nedaří se mu. – T; **Tajenka**: „Musíš se **mnoho učít**, abys poznal, že málo víš.“;
13. Indiáni neměli protilátky proti běžným evropským **nemocem/nemocím**. Připravil si referát o **spisovateli Karlu Jaromíru Erbenovi** a jeho díle. V novinách jsem si přečetl článek o **hokejistovi Jaromíru Jágrovi**. **Husité** byli poraženi v bitvě u Lipan. Co tomu říkáte, pane **poradce**? Máte nějaký návrh, pane **velvyslanče**? Tu klec s laboratorními **myšmi** je potřeba vyčistit. Přesvědčil jsem se o jeho **schopnostech**. Zúčastnil se dostihu se dvěma dostihovými **koni/koňmi**. O českých **archeoložích** se ve světě vyjadřují s obdivem. Hrozil na nás zařatými **pěstmi**. V přímořských **oblastech** se daří citrusům;

UČEBNICE

str. 13

1. Co víme o **muzeích** (6. p., množ. č.). **Muzea** (1. p., množ. č.) jsou instituce uchovávací a vystavující nejrůznější předměty, které dokumentují lidskou činnost. Asi nejstarším veřejně přístupným **muzeem** (7. p., jedn. č.) na světě je **muzeum** (1. p., jedn. č.) v Oxfordu. Chceme-li se bavit o prvních moderních **muzeích** u nás, neměli bychom zapomenout na Slezské **muzeum** v Opavě, Františkovo **muzeum** v Brně a Národní **muzeum** v Praze. A které z těchto **muzeí** je nejstarší? Asi se budete divit, ale naším nejstarším **muzeem** je to v Opavě

založené roku 1814, zatímco Národnímu **muzeu** patří třetí místo, vzniklo totiž v roce 1818. V Národním **muzeu** však najdeme nejvýznamnější exponáty;

2. Bavili jsme se o nejrůznějších projevech **rasismu**. Na chodbě máme pět **fikusů**. Vysvětlí nám, co lze vyčíst z toho **schématu**. Na výběrová **gymnázia** se nedostane každý. Po úrazu zůstal v **kómatu**. V **teráriu** choval doma užovku. Řada jevů se opakuje v **cyklu/cyklech**. Snažil se vytěžit z **minima** maximum. Na zahrádce rozkvetly květy **krokusů**. Shrňme si nejdůležitější **fakta**. Nepamatoval si nic o **humanismu**. K tomu **tématu** se už nechci vracet. Přidala si do vody trochu **saponátu**. Dohodli se na přijatelném **kompromisu**. Vystoupil na **sympoziu** s vlastním příspěvkem;
3. a) 1. optimismus, 2. originál, 3. helium, 4. planetárium, 5. exponát, 6. akvárium, 7. téma, 8. humus, 9. centrum, 10. publikum, 11. egoismus, 12. vakuum; **Tajenka:** „Abychom mohli pohnout světem, musíme nejprve **pohnout sebou**;
- b) **optimismus** – 1. pád – optimismus, 2. pád – optimismu, 3. pád – optimismu, 4. pád – optimismus, 6. pád – optimismu, 7. pád – optimismem; **originál** – 1. pád – originál, 2. pád – originálu, 3. pád – originálu, 4. pád – originál, 6. pád – originálu/originále, 7. pád – originálem; **helium** – 1. pád – helium, 2. pád – helia, 3. pád – heliu, 4. – helium, 6. pád – heliu, 7. pád – heliem; **planetárium** – 1. pád – planetárium, 2. pád – planetária, 3. pád – planetáriu, 4. pád – planetárium, 6. pád – planetáriu, 7. pád – planetáriem; **exponát** – 1. pád – exponát, 2. pád – exponátu, 3. pád – exponátu, 4. pád – exponát, 6. pád – exponátu, 7. pád – exponátem; **akvárium** – 1. pád – akvárium, 2. pád – akvária, 3. pád – akvárium, 4. pád – akvárium, 6. pád – akváriu, 7. pád – akváriem; **téma** – 1. pád – téma, 2. pád – tématu, 3. pád – tématu, 4. pád – téma, 6. pád – tématu, 7. pád – tématem; **humus** – 1. pád – humus, 2. pád – humusu, 3. pád – humusu, 4. pád – humus, 6. pád – humusu, 7. pád – humusem; **centrum** – 1. pád – centrum, 2. pád – centra, 3. pád – centru, 4. pád – centrum, 6. pád – centru, 7. pád – centrem; **publikum** – 1. pád – publikum, 2. pád – publika, 3. pád – publiku, 4. pád – publikum, 6. pád – publiku, 7. pád – publikem; **egoismus** – 1. pád – egoismus, 2. pád – egoismu, 3. pád – egoismu, 4. pád – egoismus, 6. pád – egoismu, 7. pád – egoismem; **vakuum** – 1. pád – vakuum, 2. pád – vakua, 3. pád – vakuu, 4. pád – vakuum, 6. pád – vakuu, 7. pád – vakuem;
4. Před Národním **muzeem** stojí socha svatého Václava. Járu Cimrmana mnozí považují za **génia**. Žila v přepychu a užívala si **luxusu**. Značkování vlastního **teritoria** je pro kočkovité šelmy přirozené. Neměli bychom jíst potraviny s prošlým **datem** spotřeby. K představitelům českého **romantizmu** patří K. H. Mácha. Na konci druhohor došlo k vyhynutí **dinosaurů**. Největší hrozbou pro lidstvo jsou změny **klimatu**. Gagarin byl první člověk v **kosmu**. Koupil jsem si dvě nejnovější **alba** Lucie Bílé. **Viru** španělské chřipky podlehl přes 50 milionů lidí. Mezi jednobuněčné **organizmy** patří bakterie a sinice. Hamlet a Romeo a Julie patří k nejznámějším Shakespearovým **dramatům**;

5. a) Petr Iljič Čajkovský – hudební skladatel, Marco Polo – cestovatel, Antonio Stradivari – houslař, Dante Alighieri – Božská komedie, W. Shakespeare – Romeo a Julie, Molière – Lakomec;
- b) **Čajkovskij** – 2. pád – Čajkovského, 3. pád – Čajkovskému, 4. pád – Čajkovského, 5. pád – Čajkovský, 6. pád – Čajkovském, 7. pád – Čajkovským; **Polo** – 2. pád – Pola, 3. pád – Polovi, 4. pád – Pola, 5. pád – Pole, 6. pád – Polovi, 7. pád – Polem; **Stradivari** – 2. pád – Stradivariho, 3. pád – Stradivarimu, 4. pád – Stradivariho, 5. pád – Stradivari, 6. pád – Stradivarim, 7. pád – Stradivarim; **Alighieri** – 2. pád – Alighieriho, 3. pád – Alighierimu, 4. pád – Alighieriho, 5. pád – Alighieri, 6. pád – Alighierim, 7. pád – Alighierim; **Shakespeare** – 2. pád – Shakespeara, 3. pád – Shakespeareovi, 4. pád – Shakespeara, 5. pád – Shakespeare, 6. pád – Shakespeareovi, 7. pád – Shakespearem; **Molière** – 2. pád – Molièra, 3. pád – Molièrovi, 4. pád – Molièra, 5. pád – Molière, 6. pád – Molièrovi, 7. pád – Molièrem;
6. **Herodotos** je označován otcem dějepisu. Mluvíme-li o bájných zakladatelích Říma, máme na mysli **Romula** a **Rema**. K průkopníkům lékařství radíme **Hippokrata**. Vládce bohů Řekové nazývali **Dia**. Za nejznámějšího řeckého filozofa pokládáme **Sokrata**. Za předního antického dramatika považujeme **Sofokla**. Vzorec $a^2 + b^2 = c^2$ proslavil **Pythagora**. K největšímu rozmachu Říma došlo za vlády **Traiana**. Římští otroci povstali pod vedením **Spartaka**. Řečnictví se rozvíjelo zásluhou **Demosthena**;
7. Na území **Peru** se rozkládala incká říše. Zeměpisnou zajímavostí je protáhlý tvar **Chile**. Po spisovateli **Vernovi** je pojmenován kráter na Měsíci. Nejznámějším románem **Dostojevského** je Zločin a trest. Rodištěm Kryštofa **Kolumba** byl Janov v dnešní Itálii. Znáš pověst o **Daidalovi** a **Ikarovi**;

1. Strýc se věnuje pěstování **orchidejí**. Některé jeho **ideje/ideje** se nepodařilo uskutečnit. Vztahy mezi oběma **Koreami/Korejemi** se postupně zlepšují. Mluvíme-li o dlouhých a namáhavých cestách, mluvíme o **odysejích/odyseách**. Mnoho autorů zpracovalo ve svých dílech téma vesmírné **odysey/odyseje**. Kde najdeš **Paraguay**? Hlavní město **Nikaraguy** je Managua. Za své **ideje/ideje** byl ochoten bojovat. Cestoval po Nové **Guineji**. Snažil se nám přiblížit své **ideje/ideje**. Seznámil se s Poslední vesmírnou **odyseou/odysejí** od A. C. Clarka. V Jižní **Koreji** se roku 2018 konaly zimní olympijské hry.;
2. a) Královská dcera zavolala bázlivé služebné a poručila jim, aby Odysseovi přinesly šaty. Odysseus se vykoupal v řece a oblékl se. Jeho ochránitelka, bohyně Athéna, mu propůjčila krásný vzhled, takže se podobal nebešťanům. S úžasem pozorovaly Nausikaa a dívky změnu, která se udála s Odysseem. Daly mu dobré jídlo a výborné víno na pití. Suché prádlo a šatstvo naložily služby do vozíku. A Nausikaa **vstoupila** na vůz. Odysseus šel za koly vozu pěšky se služkami.;
- b) služebné;
- c) **pomnožné** – šaty, **hromadné** – šatstvo, **látkové** – víno;
- d) abstraktní, Dostal dobré pití.;
- e) Za tuto ukázkou vdčíme spisovateli Eduardu Petiškovi.;

1. chuť – kost, páteř – píseň, slunce – moře, hřiště – moře, plátce – soudce, kříž – stroj, starosta – předseda, vrátný – mladý, lžíce – růže, koště – kuře;
2. a), b), c);
3. a) kalhoty, nůžky, dveře; b) křoví, hmyz, uhlí; c) zlato, čaj, sůl, voda;
4. a) 5 (s koni/koňmi, o hokejistovi, Jardovi, s lidmi, pracích), b) 3 obhájce, s lidmi, se starostmi), c) 1 (Jaromíru);
5. 1. **řádek** – c) – mastná oka, z rukou; 2. **řádek** – c) – s ozdobnými nohami, s odřenými uchy; 3. **řádek** – a) – na ramenech jeřábu, velká oka na tenisové síti;
6. a) 3 – z Vlašimi, s Rusy, v nové obuvi; b) 5 – v Přibyslavi, s Italy, otepi, slámy, proti kašli; c) 2 – se sokoly, trochu soli;
7. datum – data, gymnázium – gymnázia, téma – tématu, Čajkovskij – Čajkovského, Pythagoras – Pythagora, Zeus – Dia;

8. a) C.; A.; E.; B.; C.;
- králi, zkouší, slíbil, vystrojil, omývá, spatřil, ověnčeného, Dionýsovi, promění, ryzího, zatřpytí, promění, zuby, nevěří svým očím, ryzího, zdvihne, třpytivé, zralých;
- b) **konkrétní** – dar; **abstraktní** – přání;
- c) **pomnožné** – dveří, **látkové** – zlato; do rukou;
- d) **hromadné** – listí a kvítí; nejchytřejí;
- e) **rozkazovací** – přej, učíň; **podmiňovací** – bys chtěl;
- f) **pomnožné** – ústům, **podstatné jméno podle vzoru mladý** – služebné;
- g) lístky – listí, kámen – kamení;
- h) očím;

1. a) Jeden starý hvězdář vyčetl z hvězd, že do měsíce zemře králův nejstarší syn. Když se skutečně hvězdářova předpověď vyplnila, rozkázal král, aby hvězdáře předvolali a aby byl na jeho znamení vyhozen z okna hradu. Sotva hvězdář přišel, pravil král: „Když jsi tak mistrně předpověděl smrt královského syna, zdalipak víš, kdy udeří tvoje poslední hodinka?“ Hvězdář po chvílce přemýšlení pravil: „Z hvězd jsem zvěděl, že zemřu o rok dřív než ty.“ Král zbledl jako plátno, bez odpovědi starce propustil a na královninu radu přikázal, aby zůstal po zbytek života obklopen úctou a největší štědrostí.;
- b) **starý** – 1. pád, číslo jednotné, rod mužský životný, druh tvrdý, vzor mladý; **králův** – 1. pád, číslo jednotné, rod mužský životný, druh přivlastňovací, vzor otcův; **nejstarší** – 1. pád, číslo jednotné, rod mužský životný, druh jarní, vzor měkký; **hvězdářova** – 1. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh přivlastňovací, vzor otcův; **královského** – 2. pád, číslo jednotné, rod mužský životný, druh tvrdý, vzor mladý; **poslední** – 1. pád, číslo

jednotné, rod ženský, druh měkký, vzor jarní; **královninu** – 4. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh přivlastňovací, vzor matčin; **největší** – 7. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh měkký, vzor jarní;

c) nejstarší – starý, starší; největší – velký, větší;

d) obklopen – doplněk;

2. a) Život poddaných ve středověku

Poddaní měli spoustu povinností. Platili daně panovníkovi. Církvi odváděli desátek, tedy **desátý** díl z toho, co **vypěstovali** nebo **vyrobili**. **Své** vrchnosti **byli** povinni odvádět nejrůznější poplatky, z nichž panstvo platilo **účetní**, podkoní a **služebné**. Navíc museli poddaní robotovat na panském. Jen **sedmý** den, v neděli, **směli** odpočívat. Proto se bouřili.;

b) poddaní (1 – jarní), desátý (4 – mladý), své (3 – mladý), **účetní** (1 – jarní), podkoní (1 – jarní), **služebné** (1 – mladý), sedmý (4 – mladý);

c) Panovníkovi poddaní pravidelně robotovali.;

UČEBNICE

str. 20

3. **malý bílý králíček**, milí a obětaví lidé, **Pepovi** hladoví křečci, **nový psí výběh**, kosti pro **Ivanovy psy**, napiš **dědečkovi**, povídání o skřítku **Racochajlovi**, v rozlehlých **smrkových** lesích, **lesklý** **kovový šperk**, polévka s **pravými** **rybími jikrami**, **křížový** výslech, **Davidovi** kamarádi jsou **zběhlí** ve dvou **cizích** jazycích, **léčivý jitrocelový** sirup, **Janovi** bratři jsou **zdraví**, **rychlí** **hokejoví útočníci**, referát o **Erbenovi** a **Erbenových** baladách, **světový** pohár, **ronil** **krokodýlí slzy**, s **včelím** medem, **pozval** **Jirkovy** rodiče, **Janovi** bratři jsou **rychlí** **hokejoví útočníci**, **světový** pohár;

4. a) **chytří** chlapi, **plaší** **králíci**, **dobří** přátelé, **stroží** úředníci, **staříčci** rádci, **tiší** studenti, **vyšocí** lidé, **ubozí** starci, **droboučcí** broučci;

b) **ašští** radní, **slezští** horníci, **pražští** umělci, **pardubičtí** hokejisté, **telčtí** **kasteláni**, **bítešští** pekaři, **bruntálští** zemědělci, **přeloučtí** taxikáři;

5. a) **sladký** – 1. stupeň, mladý, sladší, nejsladší; **jasnější** – 2. stupeň, jarní, jasný, nejjasnější; **vlhký** – 1. stupeň, mladý, vlhčí, nejvlhčí; **břítový** – 1. stupeň, mladý, břítčí, nejbřítčí; **nejdelší** – 3. stupeň, jarní, dlouhý, delší; **známý** – 1. stupeň, mladý, známější, nejznámější; **jižnější** – 2. stupeň, jarní, jižní, nejjižnější; **lehký** – 1. stupeň, mladý, lehčí, nejlehčí; **hrubý** – 1. stupeň, mladý, hrubší, nejhrubší; **vyšoký** – 1. stupeň, mladý, vyšší, nejvyšší; **suchý** – 1. stupeň, mladý, sušší, nejsušší; **jedovatější** – 2. stupeň, jarní, jedovatý, nejedovatější; **nejmenší** – 3. stupeň, jarní, malý, menší; **měkky** – 1. stupeň, mladý, měkčí, nejměkčí; **ubožejší** – 2. stupeň, jarní, ubohý, nejubožejší; **těžký** – 1. stupeň, mladý, těžší, nejtěžší; **krátký** – 1. stupeň, mladý, kratší, nejkratší; **prudký** – 1. stupeň, mladý, prudší, nejprudší; **jistější** – 2. stupeň, jarní, jistý, jistější; **velký** – 1. stupeň, mladý, větší, největší; **nízký** – 1. stupeň, mladý, nižší, nejnižší; **lidštější** – 2. stupeň, jarní, lidský, nejlidštější; **nejzazší** – 3. stupeň, jarní, zadní, zazší/zadnější; **mělký** – 1. stupeň, mladý, mělčí, nejmělčí; **hezký** – 1. stupeň, mladý, hezčí, nejhezčí; **čistý** – 1. stupeň, mladý, čistější/čistší, nejčistější/nejčistší; **příjemný** – 1. stupeň, mladý, příjemnější, nejpříjemnější; **horší** – 2. stupeň, jarní, zlý, nejhorší; **dražší** – 2. stupeň, jarní, drahý, nejdražší; **tuhý** – 1. stupeň, mladý, tužší, nejtužší; **hluboký** – 1. stupeň, mladý, hlubší, nejhlubší; **jedovatější** – 2. stupeň, jarní, jedovatý, nejedovatější; **plachý** – 1. stupeň, mladý, plašší, nejplašší; **snadný** – 1. stupeň, mladý, snazší/snadnější, nejsnazší/nejsnadnější; **jadrnější** – 2. stupeň, jarní, jadrný, nejjadrnější; **nejdelší** – 3. stupeň, jarní, dlouhý, delší;

c) Mí bratři jsou **plašší** než Janovi. Ti bílí **králíci** jsou **velice** **plaší**. V matematice jsou **žáci** **tiší** než ve výtvarné výchově. V matematice musíme **být** **tiší**.; Tvary s jedním š mohou být použity jako slovesa. Jirka **plaší** **vrabce**. Jirka **tiší** **bolest** **hlavy** **léky**.;

6. **nejznámější** umělci, **nejvýznamnější** objevitelé, **nejlakomější** měšťané, **nejjemnější** látky, jeho vystupování je **sebevědomější**, **nejupřímnější** projevy radosti, **nejtemnější** chodby, **nejrozumnější** východisko, **dojemně** vše povyprávěl, **vědomě** se tvářil **příjemně**, **soukromě** vyučoval **cizí** jazyky, **chovej** se **skromně**, **jez** **střídmě**, **mluvil** **tajemně**, **písemně** odpovídal na **dotazy**, **zřejmě** ji **ohromně** překvapil;

7. **nejjedoucí** auta, **nejjadrnější** výroky, **nejjistá** výhra, **nejjednotné** velení, **nejjezdící** vozy, **nejjiskřivější** drahokamy, **nejjemnější** hedvábní, **nejjílovitě** podloží, **nejakostní** zboží, **nejjižnější** vinice, **nejjízlivější** připomínky, **nejjasné** zprávy, **nejjedlé** houby, **nejjaderné** elektrárny, **nejjednodušší** postupy;

UČEBNICE

str. 21

8. a) Děti dříve **chodily** **bosy** (**jmenný tvar pro množné číslo rodu ženského**). **Pobili** všechny nepřátele a ti **leželi** **mrtvi** (**jmenný tvar pro číslo množné rodu mužského životného**). **Přáli** jsme **Janovým** **prar-**

- dičům, aby zůstali dlouho **živi** (jmenný tvar pro číslo množné rodu mužského životného) a **zdrávi** (jmenný tvar pro číslo množné rodu mužského životného). Sami jsme si nebyli **vědomi** žádné chyby. Sousedky byly s výšivkami **hotovy** (jmenný tvar pro číslo množné rodu ženského) už minulý týden. Jejich problémy nám nebyly **známy** (jmenný tvar pro číslo množné rodu mužského neživotného).;
- b) Děti dříve chodily **bosy** (doplněk). Pobíli všechny nepřátele a ti leželi **mrtvi** (doplněk). Přáli jsme Janovým prarodičům, aby zůstali dlouho **živi** (doplněk) a **zdrávi** (doplněk). Sami jsme si nebyli **vědomi** (přísudek) žádné chyby. Sousedky byly s výšivkami **hotovy** (přísudek) už minulý týden. Jejich problémy nám nebyly **známy** (přísudek).;
9. čistící prostředky, vůz kropící vozovku, pečící forma, pečící se kačena, Karel lepící tapety, lepící pásky, vařící voda, tavičí pistole, kropící konev, Eva leštící zrcadlo, hasící přístroj, holící se student, trávicí trakt, vařící se polévka, balící technika, křičící holčička, krmící se dobytek, skřípající dveře, zdravící se přátelé, holící strojek;
10. a) Na cestě do Sauronovy říše
Když se konečně **objevilo denní** světlo, hobiti **byli** překvapeni, jak se zlověstné hory přiblížily. Vzduch **byl** jasnější a chladnější a stěny Mordoru strměly sice daleko, **nebyla** to však již oblačná hrozba v nedohlednu, ale černé věže mračící se za **bezútěšnou** pustinou.
Močály končily a skomíraly v mrtvých planinách rozpraskaného bahna. Země se před nimi táhla dlouhými, mělkými a nelítostnými svahy k poušti, jež ležela před Sauronovou branou.;
- b) **Saurovy** – 2. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh přivlastňovací, vzor otcův; **denní** – 1. pád, číslo jednotné, rod střední, druh jarní, vzor měkký; **zlověstné** – 1. pád, číslo množné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý; **jasnější** – 1. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, druh měkký, vzor jarní; **chladnější** – 1. pád, číslo jednotné, rod mužský neživotný, druh jarní, vzor měkký; **oblačná** – 1. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý; **černé** – 1. pád, číslo množné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý; **bezútěšnou** – 7. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý; **mrtvých** – 6. pád, číslo množné, rod ženský, druh tvrdý, vzor mladý; **rozpraskaného** – 2. pád, číslo jednotné, rod střední, druh tvrdý, vzor mladý; **dlouhými** – 7. úpád, číslo množné, rod mužský neživotný, druh tvrdý, vzor mladý; **mělkými** – 7. pád, číslo množné, rod mužský neživotný, druh tvrdý, vzor mladý; **nelítostnými** – 7. pád, číslo množné, rod mužský neživotný, druh tvrdý, vzor mladý; **Sauronovou** – 7. pád, číslo jednotné, rod ženský, druh přivlastňovací, vzor otcův;
- c) překvapeni;
- d) bezútěšnou – předpona: bez-, -ú-, kořen: -teš-, přípona: -n-, koncovka: -ou; odvozování;
- e) zlověstném;
- f) zlý – horší; strmý – strmější; dlouhý – delší; mělký – melčí;
- g) **Močály (podmět) končily (přísudek) a skomíraly (přísudek) v mrtvých (Pks) planinách (PUM) rozpraskaného (Pks) bahna (Pkn).**;
- h) jasnější a chladnější;

1. a) Zlato a železo

Zlato **se** (osobní) vydalo do světa. Po cestě uslyšelo nářek a vzlykání. Přišlo blíž a spatřilo kovárnu, ve **které** (vztažné) **nějaký** (neurčitě) kovář bušil kladivem do rozžhaveného železa. **To** (ukazovací) při **každé** (neurčitě) ráně sténalo. „Proč tolik běduješ?“ zeptalo **se** (osobní) **ho** (osobní) zlato. „**Všechny** (neurčitě) kovy jsou tepány. I **já** (osobní), vzácné zlato, mám **týž** (ukazovací) úděl. Lidé po **mně** (osobní) dychtí, ale bito jsem stejně jako **ty** (osobní).“ „Jak můžeš srovnávat **naš** (přivlastňovací) osud?“ vydechlo železo hořce. Jsem sice kov jako **ty** (osobní), ale přesto je mezi **námi** (osobní) rozdíl. **Tebe** (osobní) tepe železo, ne zlato. A trpět od **někoho** (neurčitě), **kdo** (vztažné) je **ti** (osobní) cizí, je běžné. **Mě** (osobní) však bije **můj** (přivlastňovací) vlastní bratr a **takové** (ukazovací) bolesti **se** (osobní) **žádná** (záporná) jiná nevyrovná.;

2. a) něco (neurčitá), nic (záporná), žádný (záporná), jenž (vztažná), jeho (přivlastňovací/osobní), vy (osobní), ty (osobní/ukazovací), který (vztažné/tázací), málokdo (neurčitá), náš (přivlastňovací), takový (ukazovací), my (osobní), jakýsi (neurčitá), tato (ukazovací), nikdo (záporná), všichni (neurčitá), ona (osobní), onen (ukazovací), ničí (záporná), kdokoli (neurčitá), leckterý (neurčitá), někdo (neurčitá), náš (přivlastňovací), každý (neurčitá), nějaký (neurčitá), se (osobní), svůj (přivlastňovací), sám (ukazovací), nijaký (záporná), málokterý (neurčitá), čísi (neurčitá), můj (přivlastňovací), ten (ukazovací), onen (ukazovací);
- b) čemu (co – vztažná/tázací), někomu (někdo – neurčitá), ním (on/ono – osobní), vašemu (váš – přivlastňovací), ji (ona – osobní), tebou (ty – osobní), nás (my – osobní), tím (to/ten – ukazovací), ničím (nic – záporná), mně (já – osobní), jejího (její – přivlastňovací), tomu (to/ten – ukazovací), tou (ta – ukazovací), něho (on/ono – osobní), mých (můj – přivlastňovací), naším (náš – přivlastňovací), vámi (vy – osobní), tvou (tvá/

tvoje – přivlastňovací), komu (kdo – vztažná/tázací), čeho (co – vztažná/tázací), sebou (se – osobní), vám (vy – osobní), vašimi (váš – přivlastňovací), toho (ten/to – ukazovací);

3. tak (příslovce), takový (zájmeno), všude (příslovce), všichni (zájmeno), někdo (zájmeno), někde (příslovce), nijak (příslovce), nijaký (zájmeno), kdysi (příslovce), cosí (zájmeno), málokde (příslovce), málokdo (zájmeno), nějak (příslovce), jaký (zájmeno), jakkoli (příslovce), jakýkoli (zájmeno), kdy (příslovce), kam (příslovce), kdo (zájmeno), čím (zájmeno), proč (příslovce), co (zájmeno);

UČEBNICE

str. 23

4. počkej na mě, mě se to netýká, přišel mě navštívit, pozval mě na návštěvu, beze mě to nezvládne, napsal o mně povídku, ke mně se choval slušně, čekal ode mě radu, pro mě za mě si dělej, co chceš, přimluvil se za mě, nelíbilo se mu u mě, čekal ode mě víc, neviděl mě, stál při mně, vše mně vysvětlil, mně to nevadí, mně se to nelíbí, zastav se u mě;
5. Pořád sebou vrtěl. Nevěděl si rady sám se sebou. Za každého počasí s sebou nosí deštník. Na závody s sebou vozil medvídku pro štěstí. To se rozumí samo sebou, že přijdu. Nabal mi s sebou něco k snědku. Štika sebou mrskla a odplavala. Trhla sebou, neboť se strašně lekla. Na výlety si s sebou vzal mapu. Nekruť sebou a začni něco dělat.;
6. a) Co tě nezabije, to tě posílí. – U; b) Každý chvilku tahá pilku – R; c) Stokrát nic umožilo osla. – Č; d) Kdo se směje naposled, ten se směje nejlíp. – E; e) Žádný učený z nebe nepadl. – T; f) Všechno zlé je k něčemu dobré. – E; g) Komu se nelení, tomu se zelení. – D; h) Kdo pozdě škodí, sám sobě škodí. – R; i) Čí chleba jíš, toho píseň zpívej – U; j) Jaký pán, takový krám. – H; **Tajenka:** Najděte všechna zájmena a **určete** jejich **druh**.;
- b) co – vztažné, tě – osobní, to – ukazovací, každý – neurčité, nic – záporné, kdo – vztažné, ten – ukazovací, se – osobní, žádný – záporné, všechno – neurčité, něčemu – neurčité, komu – vztažné, se – osobní, tomu – ukazovací, kdo – vztažné, sám – ukazovací, sobě – přivlastňovací, čím – vztažné, toho – ukazovací, jaký – vztažné, takový – ukazovací;
7. Moc jsem ji neznal, ale chtěl jsem jí udělat radost. Počkám na ni před naším pekařstvím. Vzal jsem ji s sebou do naší pekárny. Vaši sestru jí představovat nemusím. Požádal jsem ji o ruku. Udělalo jí radost, že jsem ji pozval na naši chalupu. Udělal na ni dojem.
8. Svěřil se nám se **svými** problémy. Ke **svým** rodičům choval úctu. Vysvětlili mi to **mí/moji** kamarádi. Nebudu se chlubit se **svým** platem. Zapomněli mi popřát k **mým** narozeninám. K **mým** zálibám patří tanec. **Své/svoje** věci si sbalil do kufru. Uklid' si **své/svoje** věci. Po vyučování jsem chodil ke **své/svoji** babičce na oběd. Zavaž si **své/svoje** boty, ať nespadneš. O **mé/moje** kamarády se nemusíš starat, udělej si čas na **své/svoje**.

UČEBNICE

str. 24

9. **je** – Viděl je (3) na louce. Honza je (5) chytrý kluk., **má** – Má (3) maminka je úžasná. Šimon má (5) nový počítač., **se** – Naučil se (3) násobilku. Se (7) svým bratrem se nebavím., **mé** – Mé (3) autíčko se rozbilo. Koza udělala mé (10). **jí** – Koupil jí (3) květinu. Jana jí (5) jogurt. **ničí** – To pouzdro není ničí (3). Petr ničí (5) nový stůl. **již** – Uviděl psy, již (3) se mu moc líbili. Již (6) jsme dopsali test. **vší** – Se vší (3) prací si uměl poradit. Hlavu měl plnou vší (1).;
10. Promluvila si o tom s matkou, před **níž** neměla žádné tajnosti. Ten chlapec, s **nímž** jsi mě viděl, je můj bratr. Přečetla si básně, o **nichž** se učili v literatuře. Bavili se i s dívkami, **jež** neznali. Kytka, **již** jsi mi koupil k svátku, hned uvadla. Dívka, **již** jsme potkali, se jmenuje Martina. Ti muži, s **nimiž** jsem tě seznámil, jsou zdejší radní.;
11. knížka, o **níž** přemýšlím; kamarád, s **nímž** si dopisuji; zápas, **jež** jsme viděli; dům, z **nehož** pocházím; květy, **jež** provoněly byt; báseň, s **níž** jsem ji ohromil; časopis, v **němž** listuji; umělci, **jež** obdivujeme; klas, **jenž** dozrál; dívka, **již** známe;
12. b) kterou – vztažné, jeho – přivlastňovací, takové – ukazovací, všechny – neurčité, své – přivlastňovací, ji – osobní, něco – neurčité, něho – osobní, které – vztažné, své – přivlastňovací, se – osobní, té – ukazovací, ji – osobní, nikdo – záporné, její – přivlastňovací;
- c) kterou – již, které – jež;
- d) král – muž, koncem – stroj, rekonstrukci – růže, jantarovou – mladý, osobní – jarní;
- e) Jantar – zkamenělá pryskyřice; **vznik** – Fosilizovaná pryskyřice se ukládala v nepravidelných vrstvách třetihorních písků a jílovitých břidlic. Stromy produkovaly pryskyřici na ochranu, která ztvrdla. Uchovala se v zemské kůře po miliony let.;
- f) Jantarová (Pks) komnata (podmět) byla (přísudek) místnost (přísudek) s bohatou (Pks) nástěnnou (Pks) výzdobou (Pkn) z jantaru (Pkn), **kteřou** nechal (přísudek) zhotovit (předmět) pruský (Pks) král (Po) Bedřich (Pkn) I. (Pks);

1. Tom nosí **týž/tentýž** svetr jako já. Chodí do **téže** třídy. Mluví o **témž(e)/tomtéž** problému. Zabýváme se **týmiž** problémy. Obtěžují nás **tíž/titíž** žáci. Přišla s **touž/toutéž** čepicí jako já. Učila se v **témž(e)/tomtéž** kurzu. Je z **téhož** města. Věnuje se **témuž** sportu. Stěžoval si na **tytéž** hříšníky. Sejdeme se na **témž(e)/tomtéž** místě. Kupujete **touž/tutéž** minerálku jako my. Trápí nás **táž/tatáž** nemoc. Měl referát na **totéž** téma. Připrav mi čaj z **týchž** bylinek jako včera. Odevzdal úkol s **týmiž** chybami jako Karel. Nosila **tytéž** šperky jako její matka. Fan-dím **témuž** klubu jako můj otec. ;
2. **mým** – přivlastňovací, **mě** – osobní, **takový** – ukazovací, **nikým** – záporné, **ta** – ukazovací, **on** – osobní, **ten** – ukazovací, **ničem** – záporné, **ji** – osobní, **nám** – osobní, **my** – osobní, **vy** – osobní, **ona** – osobní, **jaký** – tázací/vztažné, **naše** – přivlastňovací, **všichni** – ukazovací, **mí** – přivlastňovací, **mu** – osobní;
3. s **touž** dívkou, v **témže/tomtémž** kurzu, **tíž/titíž** lidé, s **týmiž** sousedy, pro **touž/tutéž** ženu, z **týchž** surovin, k **témuž** cíli, s **týmž/tímtéž** mužem, za **týmž/tímtéž** stromem, pro **téhož** hochu;

1. a) V osobě Palečka se skloubilo **obojí** – vtip a bystrá mysl. Mezi **mnoha** lidmi zůstal známý díky svým **několika** skvělým soudům. Přečtete si o **jednom** z nich. Sedlák Kolín **měl** překrásné telátko, které však zčistajasna zmizelo z chléva. **Druhý** den ještě před svítáním uviděl souseda, jak jeho tele vede k řezníkovi. Na nic nečekal, skočil a tele sedlákovi vyrval. Ale nešlo to tak jednoduše. Domnělý zloděj se hlásil o svůj majetek, a tak museli **oba** k rychtáři. Toho přivedla rozepře sedláků do úzkých. Kolín chtěl své telátko a **druhý** sedlák přísahal, že telátko patří jemu. K soudu **oba** tvrdohlavce hnát nechtěl, a tak poslal jako už **několikrát** pro Palečka. Když Paleček zvěděl, o co běží, povídá: „Přiveďte sem ty **dvě** krávy, od kterých, jak tvrdíte, pochází tele.“ Sotva je přivedli, telátko skočilo k vemenu krávy, kterou držel Kolín. „Příroda promluvila,“ pravil Paleček, „tele je Kolínovo.“;
obojí – druhová, určitá; **mnoha** – základní, neurčitá; **několika** – základní, neurčitá; **jednom** – základní, určitá; **druhý** – řadové, určitá; **oba** – základní, určitá; **několikrát** – násobná, neurčitá; **dvě** – základní, určitá;
b) Na tom mnoho nezáleží.;
2. a) A. Kolik jazyků umíš, tolikrát si člověkem.; B. Stokrát opakovaná lež se stává pravdou.; C. Dvakrát měř, jednou řež.; D. Jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet.;
- b) **kolik** – základní, neurčitá; **tolikrát** – násobná, neurčitá; **stokrát** – násobná, určitá; **dvakrát** – násobná, určitá; **jeden** – základní, určitá; **osmnáct** – základní, určitá; **druhý** – řadová, určitá; **dvou** – základní, určitá; **dvacet** – základní, určitá;

3. **trojí** (druhová, určitá – jarní), **jeden** (základní, určitá), **sedmý** (řadová, určitá – mladý), **několikery** (druhová, neurčitá), **kolikátý** (řadová, neurčitá – mladý), **tolik** (základní, neurčitá), **milion** (základní, určitá – hrad), **málokrát** (násobná, neurčitá), **mnohonásobný** (násobná, neurčitá – mladý), **kolik** (základní, neurčitá), **stý** (řadová, určitá – mladý), **mnoho** (základní, neurčitá), **tří** (základní, určitá – kost), **osmdesát** (základní, určitá), **jedenáctý** (řadová, určitá – mladý), **devatero** (druhová, určitá), **pětinásobný** (násobná, určitá – mladý), **ko-lik** (základní, neurčitá);
4. S **oběma dvěma** sourozenci si rozumím. Od **dvou** do **tří/třech** hodin jsme měli polední klid. Řekl o tom svým **dvěma** kamarádům a **čtyřem** kamarádkám. Kdo vládl v habsburské monarchii před **čtyřmi sty třiceti dvěma** roky? Podobnou reakci jsem od **obou dvou** bratrů očekával. Připravili jsme si referát o **dvou** českých fotbalis-tech a **třech** hokejistech. Vyjádřete se k těm **dvěma stům padesáti čtyřem** stranám jeho nové knihy. Vybrala podpisy od **dvou set šedesáti čtyř/ dvou set šedesáti čtyřech** občanů.;
5. Poučku najdeš na straně 5 dole. Úterní trénink začíná v 17 hodin a končí po **19.** hodině. Vlak z Prahy přijede na kolej 3 kolem **18.** hodiny. Pro 5 výškařů byla výška 6 metrů a 10 cm nepřekonatelná. Po **4.** kilometru se dostala do čela závodu. Koupím ti 2 lístky do **5.** řady. Karel **IV.** založil univerzitu v Praze roku 1348, tedy v polovině **14.** století. Je za 2 minuty šest. Dne 31/12 slavíme konec roku. Na první třídní schůzce chyběli jen 3 rodiče. V testu 2 z 20 žáků ztratili více než 50 bodů. Ve **2.** poločase se hráči s číslem 12 podařilo vstřelit **2.** gól. Po požáru v roce 1881 bylo Národní divadlo znovu otevřeno o 2 roky později. Na pátek máme do matematiky zadány 2 příklady ze **3.** cvičení na **20.** straně.;
6. **málo**, máloco, **málokrát**, **moc**, poslední, hodně, **několik**, něco, nic, **kolik**, **mnoho**, všechno, každý, **tolik**, žádný, dvoudobý, dvoustupňový, **druhý**, **dvojí**, **dvěma**, **druhými**, **dvoje**, dvojité, dvojka, dvoukilový, **dvojnásobný**, dvoukolák, dvouhlavý, dvojice, **dvakrát**, podruhé;

7. a) Marie Terezie

Marie Terezie se narodila **13. 5. 1717** jako **2. dítě Karla VI.** Roku 1740 nastoupila na trůn. Celý život zůstala věrná jednomu muži, Františku Štěpánovi Lotrinskému, kterého poprvé uviděla v **5.** roce svého života. Byla o 9 let mladší, ale **manželství** bylo šťastné, i když svému **manželovi** přišla na několikery zálety. Asi také proto nechala zřídit mravnostní **policii**. Marie byla mnohonásobnou matkou, porodila celkem 16 dětí. Zemřela ve věku 63 let. Poté se stal **císařem** Josef II., její nejstarší **syn**;

- b) 13.** – řadová, určitá; **5.** – řadová, určitá; **1717** – základní, určitá; **2.** – řadová, určitá; **VI.** – řadová, určitá; **1740** – základní, určitá; **jednomu** – základní, určitá; **5.** – řadová, určitá; **9** – základní, určitá; **několikery** – druhová, neurčitá; **mnohonásobnou** – násobná, neurčitá; **16** – základní, určitá; **63** – základní, určitá; **II.** – řadová, určitá;

UČEBNICE

str. 28

- a)** zeleným – mladý, tvrdé, **b)** svěžího – jarní, měkké, **c)** řidičovým – otcův, přivlastňovací, **d)** sestřiným – matčin, přivlastňovací;
- správně – **d)**; **a)** sladší, **b)** měkčí, **c)** větší;
- správně – **b)**; **a)** francouzští politici, **c)** běloučcí motýli, **d)** mladičcí muži;
- něco – neurčitě, který – vztažné/tázací, můj – přivlastňovací, ničí – zaporné, tento – ukazovací, jehož – vztažné;
- komu – kdo, mně – já, toho – ten/to, něčemu – něco, vámi – vy, jehož – jenž/jež;
- správně – **b)**, **a)** kapr sebou mrskal, **c)** vy mi dejte laskavě pokoj;
- oboje – druhová, učítá; několik – základní, neurčitá, třikrát – násobná, určitá; osmý – řadová, určitá;
- b)**;
- správně – **b)**, **c)**, **a)** před 5. hodinou, **d)** před 6. hodinou;
- a)** A, C, **b)** B, D, E, **c)** C.;

UČEBNICE

str. 29

- a)** D.; B.; A.; C.; E.;
narazí, výzvědy, chůzi, urazilí, chvíli, měli, zamyšlení, zvedl, přijeli, našli, nespáčil, shlukovaly, spustil, výrazně, setmělo, mohli, takových, musely, stopy, zkušenosti, okovanými, sandály, koňskými kopyty, koly;
b) ji – osobní, nějakou – neurčitě, kterou – vztažné, sebou – osobní, si – osobní;
c) neurčitě – nějakých, každou; **číslovky** – jedné (základní, určitá), druhou (řadová, určitá), šedesát (základní, určitá);
- d)** **přídavná jména:** ohromný – tvrdé, mladý; Quintatova – přivlastňovací, otcův; **číslovka:** obě – základní, určitá;
e) Třetí (Pks) den (PUČ) se na obloze (PUM) shlukovaly (přísudek) temné (Pks) mraky (podmět).; třetí – jarní;
f) tu – příslovce; Tu (zájmeno) dívku jsem zde ještě nikdy neviděl.;
- g)** prudký – prudší, těžký – těžší;

UČEBNICE

str. 30

- a)** Muchova Slovanská epopěj
Alfons Mucha si přál zachytit dějiny Slovanů v kolekci obrazů, která by symbolizovala jejich cestu dějinami. Roku 1910 si pronajal část zámku Zbiroh a zde tvořil Slovanskou epopěj. Nechtěl ilustrovat jen strohou historii. Zvolené náměty jeho obrazů odkazují ke skrytému významu, vyjadřují Muchovu filozofii dějin. Tvorba dvaceti velkoformátových pláten zabrala umělci osmnáct let života. Majitelem obrazů je od roku 1928 město Praha, jemuž Mucha obrazy daroval pod podmínkou, že je město bude vystavovat v budově vystavěné k tomuto účelu. Tato podmínka nebyla dosud splněna.;
- b)** **si přál** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas; **zachytit** – infinitiv; **by symbolizovala** – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob přítomný; **si pronajímal** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas; **tvořil** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas; **nechtěl** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas; **ilustrovat** – infinitiv; **odkazují** – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas; **vyjadřují** – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas; **zabrala** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas; **je** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas; **daroval** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas; **bude vystavovat** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, budoucí čas; **nebyla splněna** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas;
- 1)** b – T; **2)** a – E; **3)** b – P; **4)** b – L, a – Á, a – K, a – Y; **Tajenka:** Babička se ptá Pepíčka: „Nebyla ti v tom bazénu

zima?" – „Nebyla, měl jsem totiž **tepláky**.;

UČEBNICE

str. 31

3. Kdy půjdeš domů (oznamovací)? Běž domů (rozkazovací)! Měl bys už jít domů (podmiňovací). Hned půjdu domů (oznamovací). Kdo by ti to poradil (podmiňovací)? Kdo ti to poradil (oznamovací)? Musíš mu poradit (oznamovací). Porad' mu s tím (rozkazovací). Řekl mi o tom (oznamovací). Řekl bys mi o tom (podmiňovací)? Nesmíš mu to říct (oznamovací). Neříkej mi o tom (rozkazovací)!;
4. My **bychom** potřebovali tvou radu. Ty **bys** to zvládl i bez nás. Vy **byste** měli jíst více ovoce. Ty **by ses** neměl každému chlubit se svým výdělkem. Já **bych** mu to chtěl vynahradit. Ty **by sis** měl přát něco užitečnějšího. Neměl **by ses** toulat.;
5. Co **by sis** přáli k Vánocům? Kam **ses** chtěl stěhovat? Opravil **by sis** ty chyby, **kdybys** o nich věděl? **Kdybychom** měli čas, stavili **bychom** se na oběd. Objednal **by sis** pro nás ten pobyt v lázních? Seznámil **ses** s ní na dovolené? Zalil **bych** mu zahradu, **kdybych** věděl, že špatně chodí. Kde **ses** toulal?;
6. Zítra ti napíšu (jednoduchý). Zastavil se tu (složený). Budeme to probírat v pátek (složený). Budu se víc snažit (složený). Řeknu jí o tom (jednoduchý). Posmíval se nám (složený). Přál bych si nové lyže (složený). Promluví si s ním (jednoduchý). Musí o tom vědět (jednoduchý). Odpočiň si (jednoduchý)! Budu denně posilovat (složený).;
7. **Nařež** dříví na polena. **Namaž** si chleba máslem. **Vyřeš** konečně tu záhadu. **Poraz** konečně strýčka v šachu. **Popros** ho o práci. **Nejez** tolik sladkostí! **Pověz** mi to hezky od začátku. **Nehas**, co tě nepálí. **Nepokaz** mi to autíčko. **Odhlas** si obědy na pátek. **Pohlad'** ho po tváři. **Snaž** se vyhrát. **Podus** to maso ještě chvílku. **Přikaz** mu to. **Pomoz** nám.;
8. Běta včera **umyla** okna (činný). Knížka **byla polita** kávou (trpný). Knoflík **přišla** Beáta (činný). Pole **bylo zoráno** (trpný). Píseň **byla zazpívána** celým sborem (trpný). Spadaná jablka **posbíral** Samuel (činný). Ta stížnost **nebyla** nikým **podepsána** (trpný). Papír **byl počmárán** (trpný). Silničáři **odklidili** napadaný sníh (činný). Příklad **vypočítal** jen Milan (činný). Peníze **byly vráceny** majiteli (trpný). Poučky **se píšou** do rámečků (trpný). Do svíčkové **se dává** kořenová zelenina (trpný). Jáchym **se** nám **podepsal** na fotku (činný). Objem **se značí** písmenem V (trpný).;

UČEBNICE

str. 32

9. a) Albrecht z Valdštejna **byl zavražděn** v Chebu. Za Josefa II. **bylo zrušeno** nevolnictví. Austrálie **byla objevena** Jamesem Cookem. Brno **nebylo dobyto** Švédy za třicetileté války. George Washington **byl zvolen** prvním americkým prezidentem. Petrohrad **byl založen** Petrem Velikým. Po bitvě na Bílé hoře **byl zabaven** majetek českých nekatolíků. Za Marie Terezie **byla zavedena** povinná školní docházka. Ludvík XVI. **byl popraven** gilotinou. Napoleon Bonaparte **byl poražen** v bitvě u Waterloo.;
 - b) V Chebu zavraždili Albrechta z Valdštejna. Josef II. zrušil nevolnictví. James Cook objevil Austrálii. Švédové nedobyli Brno během třicetileté války. George Washingtona zvolili prvním americkým prezidentem. Petr Veliký založil Petrohrad. Českým nekatolíkům zabavili po bitvě na Bílé hoře majetek. Marie Terezie zavedla povinnou školní docházku. Ludvíka XVI. popravili gilotinou. Napoleon Bonaparte prohrál v bitvě u Waterloo.;
10. a) Po stopách hyeny
Oheň **byl** udržován po celou noc. Nesměl **nikdy** vyhasnout. **Ráno** Kukačka **vypravovala**, **co** se jí na ohňové stráži v noci přihodilo. Hyena se vplížila do **ležení** a popadla okousanou nohu mladého tura, **který** **byl před** časem uloven lovci. Zaběhla **tuhle** do údolí. „Tam za olšemi se zastavila,“ ukazovala dívka. Lovci prohlíželi půdu **okolo** tábora a **vskutku** **byly** nalezeny stopy hyeny. Chňapli oštěpy a palice a **běželi** dolů, **jako by** jim za patama hořelo. „**Hej**,“ vykřikl Mamutík mocným hlasem. Rozohnění lovci se **mžikem** zarazili s nohama podťatýma. „Pojďte **zpět**,“ kázal náčelník.;
 - b) **byl udržován** – Udržovali oheň po celou noc.; **byl uloven** – Lovci ulovili před časem mladého tura.; **byly nalezeny** – Lovci našli stopy hyeny.;
 - c) by hořelo – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob přítomný; pojdte – 2. osoba, množné číslo, rozkazovací způsob.;
 - d) jí;
11. **jsou zality** – 3. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas, trpný rod; **je připraven** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, přítomný čas, trpný rod; **byli byste poznáni** – 2. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob minulý, trpný rod; **budeme se bavit** – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, budoucí čas, činný rod; **budete si přát** – 2. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, budoucí čas, činný

rod; **napsali jsme** – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, činný rod; **nevykřikujte** – 2. osoba, množné číslo, rozkazovací způsob, činný rod; **byli bychom nelhali** – 1. osoba, množné číslo, podmiňovací způsob minulý, činný rod; **vrátili jsme se** – 1. osoba, množné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, činný rod;

1. a) schovat (dokonavý), upravit (dokonavý), pohladit (dokonavý), křísit (nedokonavý), natírat (nedokonavý), péct (nedokonavý), smažit (nedokonavý), zpotit se (dokonavý), uslyšet (dokonavý), zdřímnout si (dokonavý), zasyčet (dokonavý), hovořit (nedokonavý), zajímat se (nedokonavý), vyprávět (nedokonavý), strouhat (nedokonavý), svítit (nedokonavý), zašpinit (dokonavý), stavět (nedokonavý), rozbořit (dokonavý), zamést (dokonavý);
- b) zapsal (dokonavý), opravovali (nedokonavý), čistíme (nedokonavý), nakreslíš (dokonavý), bruslíme (nedokonavý), vyjel (dokonavý), rozkrájel (dokonavý), dopočítali (dokonavý), chodíte (nedokonavý), mluvil (nedokonavý), spěchají (nedokonavý), rozřežeme (dokonavý), odběhnu (dokonavý), přilepili (dokonavý), zadrželi (dokonavý), zpíváme (nedokonavý), cestoval (nedokonavý), chyběl (nedokonavý), ztratili (dokonavý), vaříš (nedokonavý);
2. a) Před bitvou
Svátek Fortuny se slavil tunou jídla, což Percymu vyhovovalo. Táborníci, Amazonky a lárové se nahnuli do jídelny. Byli pozváni dokonce i faunové, protože po bitvě pomáhali obvazovat raněné. Větrné nymfy prolétaly místností a roznášely objednané jídlo.
Přes vyčerpávající bitvu byli všichni dobře naladěni. Ztráty nestály za řeč. Každopádně si nikdo nestěžoval. Z trámů visely vedle sebe pestrobarevné prapory Amazonek i Římanů. Stěny zdobily rohy hojnosti;
- b) se slavil – nedokonavý, vyhovovalo – nedokonavý, nahnuli – dokonavý, byli pozváni – dokonavý, pomáhali – nedokonavý, prolétaly – nedokonavý, roznášely – nedokonavý, byli naladěni – dokonavý, nestály – nedokonavý, nestěžoval si – nedokonavý, visely – nedokonavý, zdobily – nedokonavý;
- c) byli pozváni, byli naladěni;
- d) táborníci, Amazonky a lárové;
- e) **Amazonky** – národ, bojovných žen; **fauni** – božstvo plodnosti, ochránce polí a stád; **lárové** – ochranná božstva střežící různá místa, především obytné domy; **nymfy** – vodní, lesní a horské bohyně či polobohyně; **Fortuna** – bohyně náhody, osudu, je personifikací štěstí a naděje;
- f) každopádně, pestrobarevné;

3. a) pálit – spálit, čistit – vyčistit, motat – smotat, vonět – zavonět, živit – uživit, cvičit – vycvičit, malovat – namalovat, chovat – vychovat, závodit – zazávodit si, fotografovat – vyfotografovat, leštit – vyleštit, foukat – vyfoukat, lepit – slepit, chybovat – pochybit, kreslit – nakreslit, volat – zavolat, počítat – spočítat;
- b) sněžilo – nasněžit, jedli – sníst, piji – napít, zdravíš – pozdravit, míchají – zamíchat, křičíme – zakřičet, smaží – usmažit, lovili – vylovit, houpu – pohoupat, likviduješ – zlikvidovat, září – zazářit, kouzlili – vykouzlit, jet – sjíždět, houpeme se – pohoupat, slyšel – uslyšet, zpívat – zazpívat, líbí se – zalíbit se;
4. a) vyrobit – vyrábět, obkreslit – obkreslovat, zašít – šít, unavit – unavovat, vyhrát – hrát, vyletět – létat, zalít – lít, vystoupit – vystupovat, rozmyslet – myslet, usnout – usínat, slepit – lepit, domluvit – mluvit, převážit – vážit, odečíst – odčítat, odletět – odlétat, vypsát – psát, přinést – nosit;
- b) nakoupil – kupovat, rozdělíme – dělit, usměje se – usmívat se, dopřál si – si přát, odjeli – odjíždět, zametu – zametat, poklidili – uklízet, přistoupíme – přistupovat, omluvil – se omlouvat, rozkázali – rozkazovat, slepil – lepit, nahráli – nahrávat, zpracovali – pracovat, vystoupil – vystupovat;
5. číst – přečíst – předčítat, psát – zapsat – zapisovat, mluvit – promluvit – promlouvat, hodit – zahodit – zahazovat, soudit – odsoudit – odsuzovat, kázat – zakázat – zakazovat, mlčet – zamlčet – zamlčovat, lít – vylít – vylévat, nést – vynosit – vynášet, růst – vyrůst – vyrůstat, kašlat – vykašlat – vykašlávat, lézt – přelézt – přelézat, topit – vytopit – vytápět, sázet – přesadit – přesazovat, vázat – zavázat – zavazovat, barvit – vybarvit – vybarvovat, pálit – zapálit – zapalovat, krájet – rozkrájet – rozkrajovat, chovat – vychovat – vychovávat, trhat – vytrhat – vytrhávat, zrát – dozrát – dozrávat, brát – přebrat – přebírat, dlužit – zadlužit – zadlužovat, krátit – zkrátit – zkracovat, toulat se – zatoulat se – zatoulávat se;
6. a) umýt (dokonavý – umývat), dát (dokonavý – dávat), přičíst (dokonavý – přičítat), slepit (dokonavý – slepovat), připojit (dokonavý – připojovat), vyhrát (dokonavý – vyhrávat), spravovat (nedokonavý – spravit), zapisovat (nedokonavý – zapsat), vylézat (nedokonavý – vylézt), vystoupit (dokonavý – vystupovat), zatočit

(dokonavý – zatačet), zahřát (dokonavý – zahřívát), domluvit se (dokonavý – domlouvat se), rozkrajovat (nedokonavý – rozkrájet), utřít (dokonavý – utírat), zakazovat (nedokonavý – zakázat), zapálit (dokonavý – zapalovat);

- b)** přidržel (dokonavý – přidržovat), roztáčí (nedokonavý, roztočit), zahříváš (nedokonavý – zahřát), omotal (dokonavý – omotávat), svaříme (dokonavý – svařovat), nasazujete (nedokonavý – nasadit), přilepšili (dokonavý – přilepšovat), ztratila (dokonavý – ztracovat), ztrácíme (nedokonavý – ztratit), utekl (dokonavý – utíkat), omluvil (dokonavý – omlouvat), vyměříme (dokonavý – vyměřovat), slepíš (dokonavý – slepovat), zavařují (nedokonavý – zavařit), povolil (dokonavý – povolovat), rozsazují (nedokonavý – rozsadit);

UČEBNICE

str. 35

- 7.** V neděli **chodíval** na výlety. V tašce **nosívala** deštník. V sobotu maminka pravidelně **právala**. Domů **jezdíval** v pátek. Dříve lidé často **držívali** púst. Obvykle **sedávala** v křesle. Po vyučování **hráváme** často fotbal. Většinou **spávala** při otevřeném okně;
- 8.** Hanka hraje na housle. **V neděli hrajeme s Třebíčí**. Petr cvičí hru na klavír. **Zítرا běžím čtyřstovku**. Běžím si koupit něco k svačině. Máme se rádi. **V úterý máme akademii**. **V pátek se v zeměpise zkouší**. Zkouší, jak poskládat ten hlavolam.;
- 9. a)** Na mezi nedaleko naší chalupy **byly** před několika roky postaveny půvabné včelí úly. **Byly** natřeny pestrobí barvami, aby včely **poznaly**, který je ten jejich. Postavili je dědeček s tatínkem. V každém úlu byste našli jednu královnu, mnoho dělnic a trubců. Dělnice **denně vylétaly** do okolí. Zpět se **vracely** se sladkými šťávami z květů. Kromě toho **přinášely pyl**. Mateří kašičkou **krmily** královnu a med ukládaly **do pláství**. **Za celý den** se ani na chvíli **nezastavily**. Královny **kladly** vajíčka. Trubci královnu **bavili** a lenošili. Na konci léta se dělnice **rozzlobily** a většiny líných trubců se **zbavily**, neboť je **nechtěly zbytečně** živit.
- b)** byly postaveny, byly natřeny;

UČEBNICE

str. 36

- 1. a)** hraje – 3., křičí – 4., plyne – 2., fouká – 5., prší – 4., píše – 1., veze – 1., dělí – 4., počítá – 5., klouže se – 1., rozkazuje – 3., troubí – 4., hledá – 5., opisuje – 3., mlčí – 4., utrhne – 2., lituje – 3., líbí se – 4., krouží – 4., běhá – 5., vleče – 1., sedí – 4., směje se – 3., zpívá – 5.;
- b)** hrál – 3., vanul – 2., slibujeme – 3., jezdil – 4., strhneme – 2., volali jste – 5., lepíme – 4., hrabali – 1., pluješ – 3., plaval – 1., kážou – 1., dřímali – 2., spal – 4., hledal – 5., malujeme – 3., hlídají – 5., ryjeme – 3., hrabali – 1., platili – 4., houpeme se – 1., pletla – 1., ulehl – 2.;

UČEBNICE

str. 37

- 1. a)** píše – maže, leze – nese, váže – maže, štípe – bere, vleče – peče, klouže se – maže, utře – umře, chrápe – bere, pláče – maže, škrábe – bere, teče – peče, tluče – peče, kvete – nese, jede – nepravidelné sloveso;
- b)** četl – nese, dovezl – nese, předou – nese, lezli – nese, sypeš – bere, zavřeme – umře, pletl – nese, lížu – maže, dřel – umře, rýpal – bere, dokážeme – maže, skáču – maže, kradli – nese;
- 2.** A. klíč, B. ovoce, C. jehla, D. šnek;
A. leze – nese, vleze – nese; B. češe – maže, třese – nese; C. skáše – maže, vleče – peče; D. vleče – peče, neuteče – peče, leze – nese;
- 3.** Petr nám pomohl (pomocť/pomoci) s domácím úkolem. Řeka Labe teče (téct/téci) do Severního moře. Poslední vyučovací hodina dějepisu se dlouze **vlekla** (vléct/vléci). Babička nám v neděli **upeče** (upéct/upéci) bábovku. Jirka **zvesela tloukl** (tlouct/tlouci) do bubínku. Princ **přemohl** (přemocť/přemoci) draka. Všechny děti se na vycházku **teple oblečou** (obléct/obléci).;
- 4.** Mí bratři ti s úkolem **pomohou**/pomůžou. Každé ráno se dívám do zrcadla a **češou** se. Děti se **kloužou** na rybníku. Někteří hokejisté **dokážou** s pukem zázraky. **Ukážou** ti fotografii naší babičky. Dnes devátáci **skáčou** do dálky. Mí bratři **přemouhou**/přemůžou nepřízeň osudu. Zaměstnanci dopravního podniku **mohou**/můžou jezdit hromadnou dopravou zdarma. Někteří miminka často **pláčou**.;

UČEBNICE

str. 38

- 1. a)** podtrhne – tiskne, vane – mine, usne – tiskne, plane – mine, padne – tiskne, vadne – tiskne, plyne – mine, obejme – začne, počne – začne, oddychne – tiskne, zvykne – tiskne, přijme – začne, koukne – tiskne, zatne – začne, kýchne – tiskne, zajme – začne, sedne – tiskne, žne – začne;

- b) zahrneme – mine, bouchli – tiskne, chytnu – tisknu, uhyneš – mine, upadnou – tiskne, najali – začne, zapomenou – mine, vstal – začne, uschne – tiskne;
2. A. vrba, B. had, C. sníh, D. šnek, E. klubíčko;
A. chřadne – tiskne, padne – tiskne; B. mihne – tiskne; C. zalehl – tiskl; D. pohne – tiskne; E. nevytáhne – tiskne;

UČEBNICE

str. 39

4. Když **vybuchla** sopka Vesuv, láva zavalila města Pompeje a Herkulaneum. V minulosti se dobrá hospodyňka **sehnula** pro každé pírkó. Jirka se tu jen **mihl**. Učitel **podtrhl/podtrhnul** správný výsledek. Jirka **usnul** za minutu. Růže ve váze **uschly**. Nejslabší mládě **uhynulo**. Strýček si **najal/najmul** skvělého právníka. Katka si **utrhla** největší jablko. Opravdu jsem se ho **lekla**. Dříve lidé **žali/žnuli** obilí srpem.
1. a) hraje – kryje, vytrubuje – kupuje, popisuje – kupuje, otravuje – kupuje, hřeje – kryje, saje – kryje, filmuje – kupuje, ryje – kryje, kličkuje – kupuje, maluje – kupuje, lije – kryje, koleduje – kupuje, chybuje – kupuje, přeje – kryje
b) hnít – kryje, zavařovat – kupuje, ryl – kryje, vyli – kryje, děkovali – kupuje, lakuješ – kupuje, číslujeme – kupuje, opravil – kupuje, citoval – kupuje, vlál – kryje;
2. Na Nový rok si lidé **přejí** hodně zdraví a štěstí. Já ti **ukážu** svůj návrh. Před opalováním se lidé **mažou** krémy s ochranným faktorem. Ekonomové **plánují**, jak se bude vyvíjet naše ekonomika. Já si pořád rád **hrají** s elektrickým vláčkem. Já ti **namaluji** pěknou karikaturu. Rodiče ti dnes **podepíšou** známky v žákovské knížce. Mí spolužáci často **chybují** ve vyjmenovaných slovech. Jeho sestry **šijí** na panenky.;

UČEBNICE

str. 40

1. vláčí – sází, mlčí – trpí, kouří – prosí, vaří – prosí, mluví – prosí, nahlásí – prosí, strčí – prosí, visí – trpí, slyší – trpí, září – prosí, mlží – prosí, kráčí – sází, tlumí – prosí, krčí – prosí, ujíždí – sází, zkoušel – sází, obrátil – prosil, obracet – sází, vrátil – prosí, mlčet – trpí, soudit – prosí, vláčet – sází;
2. hodit – hodí, zkusit – zkoušejí/zkouší, podržet – podrží, křičet – křičí, šumět – šumí, hledět – hledí, cvičit – cvičí, běžet – běží, odklízet – odklízejí/odklízí, vyletět – vyletí
3. jsem se smál – 3. kryje; jsem se bál – nepravidelné sloveso, jel – nepravidelné sloveso; řehkala se – 5. dělá; jsem vzletěl – 4. trpí; bych pozoroval – 3. kupuje, jsem si dřep – 2. tiskne; bych viděl – nepravidelné sloveso;

UČEBNICE

str. 41

1. Všechn guláš byl **sněden**. Lidé o tom tématu **vědí** jen málo. Do třídy po prázdninách **přibudou** dva noví spolužáci. Jeho rodiče **vědí**, že jsme dnes vyhráli. Čeští nekatolíci byli po bitvě na Bílé hoře **vyprovězeni** ze země. Vegetariáni **nejedí** maso. **Jez** víc zeleniny! Brno nebylo **dobyto** Švédy. Jirka přišel od babičky **najeden**. **Pověz** nám, proč jsi to udělal.;
2. mluví (prosí) jako kniha, kradě (nese) jako straka, zpívá (dělá) jako slavík, řve (bere) jako na lesy, mlčí (trpí) jako ryba, leze (nese) jako slimák, pije (kryje) jako duha, jí (nepravidelné sloveso) jako vrabec, nese (nese) se jako páv, třese (nese) se jako osika, roste (nese) jako z vody, stojí (nepravidelné sloveso) jako přibitý;
3. a) 1. jez – J, 2. objal – O, 3. usnul – S, 4. jedí – E, 5. foukat – F, 6. budu – B, 7. shodit – O, 8. žehl – Ž, 9. najezen – E, 10. klekl – K; **Tajenka:** Slavný český vynálezce období průmyslové revoluce je: **Josef Božek**. Zkonstuoval první parolod v českých zemích.;
- b) jíst – nepravidelné sloveso, obejmout – 2. začne, usne – 2. tiskne, jíst – nepravidelné sloveso, být – nepravidelné sloveso, shrnout – 2. tiskne, žnout – 2. začne, najíst – nepravidelné sloveso, klesnout – 2. tiskne;

UČEBNICE

str. 42

1. Kam pojedete o prázdninách? – oznamovací; Kdy bys se mnou chtěl mluvit? – podmiňovací; Odpovídej celou větou! – rozkazovací; Měli byste si to promyslet. – podmiňovací; V neděli nebudeme doma. – oznamovací; Zastav se na kus řeči. – rozkazovací;
2. správně – b), d), f); a) Radi bychom tě viděli., c) Radi bychom ti poradili., e) Měl by ses víc učit.;
3. správně – b); a) Uhas ten oheň v kamnech., c) Přihlas se na opravu., d) Smaž tu tabuli.
4. Ten obrázek **nakreslil** náš Jirka. – činný; Tráva v parku už **je posečena**. – trpný; Krtci se **živí** hmyzem. – činný; Podstatná jména **se skloňují**. – trpný; Podstatná jména **skloňujeme**. – činný; To prádlo už **je vypráno a vy-**

- žehleno.** – trpný; Výsledky **byly** dvakrát **podtrženy.** – trpný; Ten nákup **zaplatil** tatínek. – činný;
5. omluvil se – dokonavý, lepi-li jsme – nedokonavý, čistili jste – nedokonavý, vyprali – dokonavý, zaplatil – dokonavý;
6. vypisovali – vypsati, zalepit – zalepovat, pročítal – pročíst, vyhrával – vyhrát, okradl – okrádat, připravil – připravit;
7. vynul – 2, mine; tečou – 1, peče; násobili – 4, prosí; přáli – 3, kryje; zpíváš – 5, dělá; maloval – 3, kupuje; krájeli – 4, sází; píšeme – 1, mažeme; zívá – 5, dělá;
8. Mí bratři mi **pomohou.** Tví rodiče o tom **vědí.** **Přeji** ti vše nejlepší. Lidé dnes **jedí** zdravěji.;

UČEBNICE

str. 43

9. a) C.; E.; A.; D.; B.;
vstal, mi, připomínala, mi, rozumíš, mi, myslel, spatřila, dochází, vyzval, chvíli, byla;
- b) zvedla (dokonavý, zvedat), přešlapovala (nedokonavý, přešlápnout), spatřila (dokonavý, spatřovat), zastavil (dokonavý, zastavovat);
- c) **sloveso v podmiňovacím způsobu** – bych jel; **sloveso, které by mohlo být jiným slovním druhem** – je; Viděl je (zájmeno) na louce.;
- d) **bys připomínala** – podmiňovací způsob, **bys nebyla** – podmiňovací způsob, **pochytila** – oznamovací způsob, minulý čas, **mávala** – oznamovací způsob, minulý čas, **rozumíš** – oznamovací způsob, přítomný čas, **koukej** – rozkazovací způsob, **odpusť** – rozkazovací způsob, **myslel jsem** – oznamovací způsob, minulý čas, **jsi** – oznamovací způsob, přítomný čas, **není** – oznamovací způsob, přítomný čas;
- e) by tančila – byla by tančila;
- f) by ses nesžila – správně;
- g) byla hlazena – hladili ji;
- h) **přešlapovala** – 3. třída, vzor kupuje; **povzdychl si** – 2. třída, vzor tiskne; **připomínala** – 5. třída, vzor dělá; **pochytila** – 4. třída, vzor prosí; **dochází** – 4. třída, vzor sází;
- i) moc – příslovce, tu – příslovce, Markovi – podstatné jméno; Králové mívají velkou moc (podstatné jméno)., Tu dívku jsem ještě neviděl (zájmeno)., Markovi kamarádi hrají fotbal (přídavné jméno).;

UČEBNICE

str. 44

1. a) Liška a ryby
Jednou se liška procházela **kolem** řeky. Dívala se do vody a vtom si všimla ryb, **které** plny **úzkosti** pluly sem a tam. „Proč nezůstanete na místě?“ ptala se liška. „**Čeho** se bojíte?“ „Copak nemáš oči?“ řekly ryby. „Všude **kolem** nás jsou rozházeny **sítě**. **Kdybychom** si nedaly pozor a nevyhnuly se jim, **byla by** po nás veta.“ Liška měla hlad, a proto lstivě řekla: „Chudinky malé, neznáte nic **jiného než** strach a nebezpečí. Pojdte raději na suchou zem, kde nejsou žádné **sítě**. Budeme **žít** společně, jako žili naši předkové.“ Ryby **však** znaly liščinu **úskočnost a** nedaly se zmást. „Ty bláhová,“ odpověděly, „opravdu si **myslíš, že jsme** hloupé? **Jestliže** nám hrozí **nebezpečí ve** vodě, která je naším živlem, oč hůř by nám **bylo** na souši, která naším domovem **není!**“ Liška viděla, že ryby nepřelstí a **zklamaně** odešla.;
- b) vtom (příslovce času), sem (příslovce místa), tam (příslovce místa), proč (příslovce příčiny), všude (příslovce místa), lstivě (příslovce způsobu), raději (příslovce způsobu), kde (příslovce místa), společně (příslovce způsobu), opravdu (příslovce způsobu), hůř (příslovce způsobu), zklamaně (příslovce způsobu);
- c) kolem řeky – předložka, které – zájmeno, úzkosti – podstatné jméno, čeho – zájmeno, kolem nás – předložka, kdybychom – spojka, a – spojka, jiného – přídavné jméno, než – spojka, žít – sloveso, však – spojka, úskočnost – podstatné jméno, jestliže – spojka, nebezpečí – podstatné jméno, na – předložka, není – sloveso; Přišel s novým kolem (podstatné jméno). Šel kolem (příslovce).;
- d) příslovečná spřežka – vtom; příslovce ve 2. stupni – hůř;
- e) úskočně, záludně, vychytrale;
- f) A. NE; B. ANO; C. NE;
- g) bajka – jedná se o krátký příběh, ve kterém vystupují jako hrdinové zvířata;

UČEBNICE

str. 45

2. a) Naši hokejisté účinně bránili. – S; Tréninky probíhaly 2x týdně. – K; Denně si na něco stěžoval. – Ř; Mluví plynne anglicky. – Í; Rozhodčí pískal nestranně. – Ž; Brňané nad Švédy slavně zvítězili. – K; Souhrnně zopakovali učivo. – E; Úplně jsme tomu nerozuměli. – M; V té bitvě hrdinně padli. – P; Malý Pepík se cítil

nevinně. – O; Ivan byl hodnocen slovně. – F; Četli o raně gotických tvrzích. – U; Té výstavy se zúčastnil povinně. – N; Šperk vypadal bezcenně. – U; Obě se výstředně oblékaly. – S; Budovy vypadaly opraveně. – E;

Tajenka: Znamé české rčení: **S křížkem po funuse.** – Přijít pozdě.;

3. Vypracuj ten úkol písemně. Upřímně se tomu vtipu zasmál. Učil se soukromě hrát na klavír. Vystupoval příliš sebevědomě. To se dalo čekat, přišel samozřejmě zase pozdě. Otec se náramně bavil. Ta cesta se svažovala strmě dolů. Jez strídě. Nad nikým se nepovyšuj, chovej se skromně. Vědomě jí lhal. Nepříjemně do mě strčil. Zřejmě to budeš muset dokončit sám. Jeskyně působila tajemně.;
4. a) Mám sedadlo **uprostřed** (příslovce). Sedával **naproti** (příslovce). Strhla se **kolem** (předložka) toho mela. Přestože jezdil **okolo** (příslovce), nikdy se nestavil. Denně chodil **okolo** (příslovce). Jsi **vedle** (příslovce) jak ta jedle. Trefil se **mimo** (předložka) branku. **Vedle** (předložka) mě nebylo volné místo. Jirka hlasoval **proti** (příslovce). Měl oči **navrch** (předložka) hlavy.;
- b) Mám sedadlo **uprostřed** (předložka) auta. Sedával **naproti** (předložka) mně. Šel **kolem** (příslovce). Jezdil **okolo** (předložka) školy. Denně chodil **okolo** (předložka) hřiště. Stál **vedle** (předložka) nás. Byl úplně **mimo** (příslovce). Stál **vedle** (příslovce). Jirka hlasoval **proti** (předložka) soupeři. Vystoupal **na** (předložka) **vrch** (podstatné jméno) Křetín nedaleko odsud.;
5. a) **Podruhé** (příslovce) za mnou pro radu nechod. **Již** (příslovce) mám všechno hotové. **Tu** (zájmeno) žádost podepiš. **Domů** (příslovce) se někdy vracela až **ráno** (příslovce). Za neúrodu mohlo **sucho** (podstatné jméno). Dnes bylo ve škole **málo** (číslovka) dětí. Pro **jednou** (příslovce) bychom jí to mohli odpustit. Jirka má velkou **moc** (podstatné jméno). **Nahlas** (sloveso) se na vrátnici. **Časem** (příslovce) ti zavolám. Aby dosáhl úspěchu, stálo ho to **mnoho** (příslovce) sil.;
- b) Navštívil ho po druhé (číslovka) hodině. To jsou ti chlapi, již (zájmeno) ti poradí. Je mi tu (příslovce) velká zima. Na sídlišti vedle sebe stojí mnoho domů (podstatné jméno). Dnes je mrazivé ráno (podstatné jméno). Venku bylo sucho (příslovce). Do učení se hlásí málo (číslovka) zájemců. Jednou (číslovka) rukou se pevně držel. Maminčinu svíčkovou mám moc (příslovce) rád. Mluvil nahlas (6). Závod zvládl s perfektním časem (podstatné jméno). K Vánocům dostal mnoho (číslovka) dárků.;

6. a) Neměli bychom spoléhat jen **na štěstí**. **V tom** sporu měl Eda **navrch**. **Při tom** rozhodování jsem **nakonec** dal přednost druhé variantě. Dávej si pozor **na hlas**. Tvá odpověď je **vcelku** správná. **Z ticha** se ozval dětský pláč. Hrál a **poté** zpíval. Zůstanu u vás až **do poledne**. **Do konce** zápasu už nepadl gól. Nastal výpadek elektrického proudu, proto jsme zůstali **potmě**. Na hory pojedou obě třídy **dohromady**. Můj bratr je **navlas** stejný jako já. **Po druhé** hodině už půjdu.;
- b) **Naštěstí** všechno dobře dopadlo. **Vtom** se ozvala rána. **Na vrchu** hory stála rozhledna. Hraje hokej a **přítom** běhá. Šel **na konec** řady. Mluv **nahlas**. Koupíme 20 deka šunky v celku. Buď **zticha**. **Po té** zprávě se rozbřečel. Celé **dopoledne** byl doma. Napsal **dokonce** dva dopisy. **Po tmě** vyšlo Slunce. Skočil **do hromady** sena. Díval se **na vlas**, který mu vypadl. Už **podruhé** šel do kina na stejný film.;
7. Šel **nahoru** do bytu. Vylezl **na horu** Říp. **Zejména** matematika mu šla. **Ze jména** vypsal všechny samohlásky. Vyjmenovaná slova uměl **z paměti**. **Z paměti** vylovil všechny informace. Měl ji **opravdu** rád. V tom sporu mu šlo **o pravdu**. **Navečer** zůstal doma. **Na večer** s ní dlouho vzpomínal. **Zpravidla** nechodil pozdě. **Z pravidla** o velkých písmen neznal dva podbody. **Dokola** opakoval všechna slova. Vzal přítelkyni **do kola**. **Naoko** se tvářil ustaraně. Dávala mu obklad **na oko**.;
8. **déle** – 2. stupeň, dlouho, nejdéle; **prudce** – 1. stupeň, prudčeji, nejprudčeji; **tiše** – 1. stupeň, tišeji, nejtišeji; **jasněji** – 2. stupeň, jasně, nejjasněji; **nejhůř** – 3. stupeň, zle, hůř/e; **sladce** – 1. stupeň, sladčeji, nejsladčeji; **nejdřív** – 3. stupeň, brzy, dřív/e; **nízko** – 1. stupeň, níž/e, nejniž/e; **hladce** – 1. stupeň, hladčeji, nejhladčeji; **krátce** – 1. stupeň, kratčeji, nejkratčeji; **málo** – 1. stupeň, méně/miň, nejméně/nejmiň; **lépe** – 2. stupeň, dobře, nejlépe/nejlíp.;
9. a) U ústí řeky plály ohně na pozadí **temně** modré oblohy. Před nimi se **tyčily** postavy, které **mávaly** klacky proti nebi, jako by **malovaly** na skály. Torak cítil, jako **by** mu najednou zase **bylo** jen pár zim a on se dmul klukovskou pýchou, že ho tatínek vzal s sebou na setkání klanů. Klan Horských zajíců postavil chýše ze sobích kožešin. Drnové chýše Jeřábů zabraly louku. Losí klan **vztyčil** stany z rybích kůží **kolem** břehu řeky a Mořští orlové, kteří si **zřejmě** na **svých** příbytcích příliš nezakládali, **nahrnuli** své hromady **větvi** kousek vedle.;
- b) najednou.;

1. a) O srdci

Srdce je nejdůležitější orgán v lidském těle. Pokud by přestalo **bít**, náš život by skončil. Srdce hraje **důležitou** roli, protože pumpuje krev přes **oběhovou** soustavu díky rytmickým stahům. Řadí se mezi **symboly** lásky. Naše srdce provede během života 2,5 miliardy úderů. Dokáže pracovat bez přestávky po **celý** život. Srdce se stáhne 100 000krát denně. Zdravé srdce je velké jako **pěst**. Nachází se vlevo od hrudní kosti. Chyťte tenisový míček a co nejvíc ho stiskněte. Přesně takovou **silou** vaše srdce pumpuje krev. Ženské srdce **bije** rychleji než mužské. Každý den **vyprodukuje** srdce energii, kterou by potřeboval kamion na ujetí 32 kilometrů.;

b) v – 6. pád, vlastní; přes – 4. pád, vlastní; díky – 3. pád, nevlastní; mezi – 4. pád, nevlastní; během – 2. pád, nevlastní; bez – 2. pád, nevlastní; po – 4. pád, vlastní; od – 2. pád, vlastní; na – 4. pád, vlastní;

c) Tisíceré díky (podstatné jméno) za pomoc. Stál na mezi (podstatné jméno).;

2. a) za vsí – vlastní, okolo náměstí – nevlastní, **před** cukrárnou – vlastní, **do** muzea – vlastní, **ke** hřišti – vlastní, v **přízemí** – vlastní, **na** svahu – vlastní, díky **podpoře** – nevlastní, **o** víkendy – vlastní, z **hedvábí** – vlastní, nedaleko **parku** – nevlastní, **pod** kostelem – vlastní, s **Evou** – vlastní;

3. na – 4., 6.; pod – 4., 7.; za – 4., 7.; po – 4., 6.; před – 4., 7.; Ukazoval na (4. pád) mě. Na (6. pád) stole ležela mísa s ovocem. Schoval se pod (4. pád) stůl. Našli dárky pod (7. pád) stromčkem. Zaběhl za (4. pád) roh domu. Za (7. pád) stromem měl svoji tajnou skrýš. Knihu přečetl po (4. pád) dvacátou kapitolu. Po (6. pád) pohádce musel jít spát. Postavil mě před (4. pád) hotovou věc. Před (7. pád) domem stálo nové auto.;

4. Dorozumíval se **pomocí** rukou (předložka). S jeho **pomocí** to zvládnou (podstatné jméno). **Vinou** počasí dnes nemůžu ven (předložka). Jeho **vinou** přišel o peníze (podstatné jméno). Stál **mezi** námi (předložka). Stál na **mezi** (podstatné jméno). Šel tam **místo** mě (předložka). Přišel na smluvené **místo** (podstatné jméno). **Během** přestávky šel do restaurace (předložka). Každý dnem se bavil **během** po okolí (podstatné jméno). **Díky** kamarádům vše zvládl (předložka). S tolika **díky** jsem nepočítal (podstatné jméno).;

5. Stál **vedle** (předložka) mě a držel mě **kolem** (předložka) pasu. Nechod **okolo** (předložka) horké kaše. **Nedaleko** (předložka) Jičína jsou Prachovské skály. Je zde zákaz vjezdu **mimo** (předložka) dopravní obsluhu. Seděl u mě moc **blízko** (příslovce). Stál **uprostřed** (příslovce).;

6. a) Velký pruský vojevůdce

Pruský král Fridrich II. Veliký byl jedním z největších vojevůdců 18. století. Současníci mu dali řadu přídomek, z nichž nejznámější je „Starý Fritz“. V dětství často stonal. Jeho otec se nemohl smířit se synovou citlivou povahou. Z Fridricha chtěl mít vojáka, vyžadoval naprostou poslušnost spolu s přísným dodržováním denního rozvrhu. Fridrichovy vztahy s otcem proto nebyly dobré.

Z tohoto důvodu se mladý princ rozhodl utéct z Pruska do Anglie. Útěk připravoval se svým přítelem. Jeden z jejich dopisů se ale dostal do rukou otce. Ten nechal Fridrichova přítele před zraky syna popravit. Na přání otce se musel oženit s Alžbětou Kristýnou, s níž žil v manželství bez lásky celých 53 let. Nesmazatelně se zapsal i do českých dějin, bojoval totiž s Marií Terezií. Z válek s ní vyšel vítězně a připravil ji o Slezsko a Kladsko.;

b) přídavná jména ve 3. stupni – největších, nejznámější; **přídavná jména přivlastňovací** – Fridrichovy, synovou;

c) rozhodl – dokonavý vid, 2. třída, vzor tiskne; **utéct** – dokonavý vid, 1. třída, peče; **připravoval** – nedokonavý vid, 3. třída, vzor kupuje; **dostal** – dokonavý vid, 2. třída, začne; **nechal** – dokonavý vid, 5. třída, vzor dělá; **popravit** – dokonavý vid, 4. třída, prosí; **žil** – nedokonavý vid, 3. třída, vzor kryje; **zapsal** – dokonavý vid, 1. třída, vzor maže; **bojoval** – nedokonavý vid, 3. třída kupuje;

d) z – 2. pád, do – 2. pád, se – 7. pád, do – 2. pád, před – 7. pád, na – 4. pád, v – 6. pád, bez – 2. pád, do – 2. pád, s – 7. pád; o – 4. pád;

7. a) Uprostřed cesty byla díra. – 7 – D; Bydlel **vedle**. – 6 – R; Chodil **kolem** horké kaše. – 7 – Ž; Šel nám **naproti**. – 6 – Í; Bydlel **daleko** odtud. – 6 – H; Knihovna je **blízko** školy. – 7 – O; **Mimo** nás nikdo nepřišel. – 7 – A; **Okolo** školy vede silnice. – 7 – L; Vše šlo **podle** plánu. – 7 – E; Seděl **uprostřed** a mlčel. – 6 – N; Jirka sedí **vedle** Karla. – 7 – K; Choval se **podle**. – 6 – A; **Tajenka**: Maminka radí Pepíčkovi, aby dával pozor při zatloukání hřebíku. Ten jí pohotově odpoví: „Neboj, mamí, **drží ho Alenka**.“;

b) vyhybat se něčemu;

1. a) Málokdo ví, **jak** (spojka) hluboce miloval král Jiřík svého koně. **Když** (spojka) vraník zestárl **a** (spojka) nestačil na daleké vyjížděky, král rozhodl, **že** (spojka) ho nechá na odpočinku. Dal přísný rozkaz, **aby** (spojka) ve stáji koně dobře opatrovali **a** (spojka) řekl štolbovi: „Běda tomu, **kdo** (zájmeno) mi řekne, **že** (spojka) kůň pošel **nebo** (spojka) **že** (spojka) se mu něco stalo. **Aby** (spojka) štolbu ještě více postrašil, dodal: „**Bud'** (spojka) padne katovi, **nebo** (spojka) si půjde sednout do Daliborky.“ Koni se několik let dařilo dobře, všichni se o něho starali, **jak** (příslovce) nejlépe uměli, **přesto** (příslovce) se jednoho dne rozstonal **a** (spojka) zanedlouho zemřel. Vrchní štolba si div nezoufal, **protože** (spojka) věděl, **že** (spojka) se král rozzlobí, **až** (spojka) mu sdělí, **co** (zájmeno) se s jeho milovaným zvířetem stalo.;
- b) zájmena, příslovce, spojky;
2. a) O králi Václavovi IV.
Král Václav IV. se neuměl dohodnout s českými pány. **Vytykali** mu, že do úřadů **vybír**á své oblíbence a ne dbá jejich návrhů ani rad. Spory a roztržky narůstaly, až jednou šlechtici krále **přepadli** a zajali. Zavezli ho na Staré Město, kde ho uvrhli do **vězení** na Staroměstské radnici, odkud **nebylo** úniku. Ve dne i v noci bylo **vězení** pečlivě střeženo. Když už král **pobýval** ve **vězení** čtvrtý měsíc, pomalu **ztrácel** naději, že **by** odtud mohl **vyvážnout**.;
- b) **že** – spojka, věty; **a** – spojka, věty; **ani** – spojka, větné členy; **a** – spojka, větné členy; **až** – spojka, věty; **a** – spojka, větné členy; **kde** – příslovce, věty; **odkud** – příslovce, věty; **i** – spojka, větné členy; **když** – spojka, věty, **že** – spojka, věty;
3. **přestože** – spojka, **však** – spojka, **kdo** – zájmeno, **kolik** – číslovka, **jelikož** – spojka, **který** – zájmeno, **než** – spojka, **jenž** – zájmeno, **nebo** – spojka, **třebaže** – spojka, **že** – spojka, **jaký** – zájmeno;

1. Proč havran skáče
Říká se, že když bůh stvořil havrana, obdařil ho **chválabohu** nejenom silnými křídly, ale i pevnými nohama, aby se mu **prý** po zemi dobře chodilo. Havran byl se **svým** tělem spokojen. Jednoho dne však spatřil kráčet holubici a jeho štěstí bylo pryč. **Snad** ho očarovala. „**Když** ona je tak krásná! **A** ta její ladná chůze!“ rozplýval se. „Tak chodí vznešený pták, **ne** ztěžka jako já. **Kéž** bych to **uměl** jako ona!“ Havran se snažil napodobit její kroky. **Zdalipak** se mu to podařilo? **Ano**, nadnášel se, natřásal, připadal si krásný a důstojný. **Bohužel** ale nebyl **zvyklý** takové chůzi. **Naneštěstí** špatně došlápl a zlomil si nohu. „**Ať** zase chodím jako dřív!“ **Bohudík** se uzdravil. Postavil se a chtěl udělat krok – jenže ouha. Starou chůzi zapomněl a jako holubice chodit neuměl. Začal tedy po zemi skákat a skáče dodnes.
2. **Ale** (částice) zase jeden nenapravitelný! Přijedu, **ale** (spojka) zdržím se krátce. **Aby** (částice) ho tak kos sezob! Přišel, **aby** (spojka) mi vše vysvětlil. **Když** (částice) on si nedá pokoj! **Když** (spojka) budeš chtít, přijdu. Přišel Petr, Pavel **však** (spojka) zůstal doma. **Však** (částice) na něho taky dojde! Řekl mi, **ať** (spojka) zůstanu doma. **Ať** (částice) se ti daří! **Kdybych** (částice) tak nemusel do školy! **Kdybych** (spojka) nemusel do školy, určitě bych neplakal.;

1. a) Jde milý zajíček a běduje: „**Achich ouvej.**“ Potkají ho psi. „**Haf-haf-haf!** Proč pláčeš, zajíčku?“
„Jak nemám plakat? **Měl** jsem chaloupku z **kůry** a liška z ledu. Prosila mě o nocleh a potom mě **vyhnala**: „**Hybaj z** mé chalupy, nebo uvidíš.“ „Neplač, zajíčku, my ji **vyženeme.**“ Přišli psi k chaloupce a zaštěkali: „**Vrrr-vrr, haf-haf-haf!** **Huš**, liško, ven!“ A liška na ně: „**Hahaha**, jak skočím, jak **vyskočím**, budou chlupy lítat.“ Psi se polekali, **hop** do lesa a natotata byli pryč. A zajíček zase **ťap-ťap** po pěšince a běduje...;
3. a) Obránci na obou koncích západní hradby mezitím ustoupili do dvou rohových věží. Horác **zkoumal by-**telné dubové dveře jihozápadní věže. **Aby** (spojka) je prorazili, chtělo **by** (sloveso) **to** (zájmeno) beranidlo. Předpokládal, **že** (spojka) **s** dveřmi severozápadní věže to nebude **o** (předložka) **nic** (zájmeno) lehčí. Zdola **byly** slyšet **vykřiky** (podstatné jméno). Nahlédl **přes** (předložka) okraj ochozu a **spatřil** členy hradní stráž-že, jak rychle **vybíhali ven** (příslovce) na nádvoří. **Mířili** k opevněné strážnici **nedaleko** (předložka) hlavní brány.;
- b) mezitím, zdola;

1. c);
2. b), c), e);
3. a) 2 chyby; Tvářil se naoko překvapeně. Podruhé přijď včas.; b) 0 chyb; c) 2 chyby; Smontoval díly dohromady. Bud' chvíli potichu.;
4. a) dobře – líp/lépe, b) špatně – hůř/hůře, c) prudce – prudčeji;
5. a) doma, b) odpoledne, c) dobře;
6. b);
7. a) 4 – protože, ale, ani, aby; b) 3 – neboť, i, že; c) 1 – a;
8. b);
9. bez chyby – c), a) holubi vrkú, b) sova hú, d) čaj z bylinek;

10. a) C.; E.; B.; D.; A.;
viděl, oběd, vytažená, vy, přepych, pouhými, utahanými, vysoce, bydlel, vyroben, rozlehlý, byli, taková, výzkumník, prkenné, ležely, visely;
- b) při – předložka, vedle – předložka, se – zájmeno, však – částice, tu – příslovce, ale – spojka, uprostřed – předložka, kolem – příslovce; Vyhrál při (podstatné jméno) mezi sourozenci. Byl úplně vedle (příslowce). Potkal se se (předložka) sestrou. Přišel Petr, Pavel však (spojka) zůstal doma. Tu (zájmeno) dívku dobře znal. Ale (částice) nech už toho. Stál uprostřed (příslowce). Běžel kolem (předložka) mě.;
- c) těžký – těžce/těžko, tíž/tíže; vysoký – vysoce/vysoko, výš/e; dobrý – dobře, lépe/líp; ohromný – ohromně, ohromněji;
- d) dosud – příslovce času, zde – příslovce místa, dobře – příslovce způsobu, ručně – příslovce způsobu;
- e) přirovnání – jako ryba vytažená z vody.; příslovečná spřežka – doopravdy;
- f) však, ne;
- g) byl vyroben – vyrobili ho;
- h) která – zájmeno; jež;
- i) ničemu;
- j) dokonce – příslovečná spřežka; Do konce filmu seděl na místě.;

1. litinový kotel, plynovod zbytečně způsobil nehodu, výmyk na hrazdě, zapomíná, zabýval se bílkoviny, pobíl nepřátele, odbil míč, dostal smyk, lidové obyčej, kočka se lísá k mlynáři, nabyt poznatky o té bitvě, zabít čas, skloubit povinnosti, vzlykající Lidka, proslýchá se, mlít kávu, vybitý mobil, bída a blahobyt, ta bytost se náhle rozplynula, starobylé bicí hodiny, býložravci, hbitá kobylka, přibíl obraz hřebíkem, zbytečné námítky, hlemýždí tempo, zmije, bílá omítka, polykači ohňů, blýská se a lije jako z konve, lís na ovoce, slíbil, že mi koupí nové lyže, navinout obinadlo, vymítat ďábla, vzpomínáme;
2. Jako dítě jsem měl rád pohádku o Dlouhém, Širokém a Bystrozrakém. V lidové písni se zpívá „rožnovské hodiny smutně bijí“. V první třídě se děti učí číst ze slabikáře. Jan Žižka zemřel při dobývání města Přibyslavi. V pekárně jsem si koupil marmeládové koblížky. Babička nedoslýchá, a proto nosí naslouchadlo. Mladší sestře jsem koupila plyšového medvěda. Na výletě nás nečekaně přepadl prudký liják. Umíš udělat výmyk na hrazdě? Do oka mi spadlo malé smítko. Na dálnicích se vybírá mýto. Věříte, že ve vesmíru žijí mimozemšťané?;
3. Ty křehké květiny dívky nesly šetrně. – slyšet; Nechod' pořád bosý, raději se obuj. – sýr; Podíval se na mapy Lisabonu. – pyl; Obrovský lev zatnul do hlavy draka své drápy. – vydra; V pokoji bylo šero, jako by lampa zhasínala. – kobyla; Jak sám víš, my špatně vidíme. – myš;
4. Vaše Výsosti, pýchavka, usychající strom, pyramidy, vyrážka, špatné návyky, sýrová pomazánka, posilovna na sídlišti, nasycená kyselina sírová, vidle, pirát, sirky, sirup, kapitán, nepili pivo, pyl na květech pivoňky, vysavač, poškozená sítnice, sykot zmije, nevidomí lidé, synovec přesíval písek, pýcha předchází pád, slepíš mi ty dva díly lepidlem, spisovatel, vlčí vytí, pískal si na píšťalku, za pikolou nesmí nikdo stát, rozčepýřený vrabec, třpytky, odesílatel zásilky, syrová zelenina, chytal ryby do sítí, vysílačka, přesýpací hodiny, je šrotek, vysvědčení, vinohrad, zavínil to, víra v boha, výhra, brána vítězů, upír, vyprávění, vodní vír, vířivka, cizí jazyk, ten hrad se nazývá Loket;

5. Petr si **nabil** mobil. Petr **nabyl** nové poznatky o druhé světové válce. Budu **mít** nové auto. Po obědě budu **mýt** nádobí. Koupil papouškovi nové **bidlo** do klece. Pálí ho dobré **bydlo**. Otec **zbil** svého syna. **Zbyl** mu ještě kousek bábovky od snídaně. Tomáš **pil** každé ráno sklenici mléka. Včely sbírají **pyl**. **Slepíš** mi ten model letadla. V lese viděl **slepýše**. **Síra** je chemický prvek. K snídani měl chleba a plátek sýra. Na vodě se objevil vodní **vír**. V lese na stromě seděl **výr**;
6. Na listech se **třpytila** rosa. Jez do **polosyta** pij do polopita. Maminka se na mě **zpytavě** podívala. Mezi nejznámější chemikálie patří kyselina **sírová**. Hlášky s, š, c, č nazýváme **sykavky**. Vzal **sirky** a zapálil oheň. Honzíkovi se **viklaly** dva zuby. Ovoce a zelenina obsahují mnoho **vitaminů**. Pokazil se mi **zip** na bundě. Když je někdo vybíravý v jídle, říkáme, že má mlsný **jazyk**;
7. a) civilizace, nebyla, celým, byli, opice, silnice, přesličky, hráli, lidoop, klidně, palmy, nebyly, fůra, byli, nevinný, nebyla, nečetli, nálezy, vynálezy, líčit, vypsali, vynález, vyvolá, vymyslel;
b) metrák, nahaté, paraple, těžký;
c) brontosaurus – druh dinosaura, idyla – klidný život, fůra – velká hromada, krize – těžká situace, cenzura – kontrola např. tisku, diluvium – starší období čtvrtohor;

1. objevil nový ostrov, zrakový **vjem**, objemný balík, výběh pro dobytek, zvěřinový guláš, sběratel starých zpěvníků, objektivní důvody, obětavá dívka, vřelé **objetí**, **vjezd** do **objektu**, věděl vše o tamějších **vědcích**, kruhový **objezd**, oběžnice, odběr krve, koloběh vody, povětrnostní podmínky, zaúpěl, **objekt** zájmu, **svěřený** úkol, **obětní** beránek, **důvěřivý** člověk, **oběživo**, nemá cenu **bědovat**, **měsíční** dovolená, **zatmění** Měsíce, pracovní **poměr**, **noční** směna, **zemědělství**, **umělci**, **nevzpomněl** si, **nesmělý** člověk, **směnárna**, **poloměr** a **průměr**, **změnil** zaměstnání, **zapomnětlivý** stařec, **teploměr**, **mylné domněnky**, **bezvědomí**, **podmět** a **předmět**, **auto vjelo** na náměstí do zákazu **vjezdu**, **věnoval** se tomu, **výpočet** objemu;
2. pokousal **mě** pes, koupil **mně** zmrzlinu, **mě** se to netýká, přijď ke **mně** na návštěvu, objednal pro **mě** dva zákusky, záviděl **mně** nový byt, odsoudili **mě** za krádež, ztratil se **mně**, miluje jen **mě**, tak **mě** to promiň, **mně** se to líbilo, ke **mně** se nikdo nepřidal, je to dárek pro **mě**, pro **mě** za **mě** si to myslí, kolik je **mně** let, vyvolává to ve **mně** pochybnosti, to se **mně** nemůže stát, nenutíte **mě**, zazpívej **mně** ukolébavku, stůj při **mně**, zase mluvili o **mně**, podej **mně** knihu;

3. Praveká keramická soška nahé ženy vyrobená z hlíny se nazývá **Věstonická venuše**. V řeckém starověkém městě Delfy byla slavná **věštírna**. Jedinou přirozenou družicí Země je **Měsíc**. Planety, které obíhají kolem Slunce, se označují jako **oběžnice**. Květná zahrada zapsaná na Seznamu památek UNESCO se nachází ve městě **Kroměříž**. Náhlý pohyb zemské kůry vyvolaný uvolněním napětí se nazývá **zemětřesení**. Název luční květiny **pomněnka** vznikl z ruského „nězabudka“. Dvě přímký, které se nikde neprotínají, jsou **rovnoběžky**;
4. **zúčastnil** se **schůze**, **ústí** řeky, krásy **bů**, **manikúra**, chráněný **ocún**, **vůz** plný **kůry** z borovic, **lůžkoviny**, **neúčinný** lék, **úvodní** slovo, **zúžená** silnice, **průběh** obou soutěží, **inventura**, **zůstal** tu jen jeden **průzkumník**, **průtrž** mráčen, **zaúpěla**, **průměr** kružnic, **průvodčí**, **důstojník**, **důkazy**, **drůbež**, na **skútru**, **neúmyslné** omyly, **úsečky**, kruho-**ústí**, **ústní** voda, **královský trůn**, léčebná **kúra**, bermudský **trojúhelník**, **dubová kúra**, holubi **vrkú**, **políbila** ho **múza**, bez zbytečných **průtahů**, **průduchy** na listech, **slavnostní průvod**, **půvabná** princezna, **bezúročná** **půjčka**, **horská túra**;

1. **okenní** rámy, **přetržené** **kolenní** vazy, **desetinná** čárka, dvě **desetiny**, **ranní** zprávy, **stehenní** kost, **bylinný** sirup, **dřevěný** plot, **vynikající** **kameník**, **korunní** princ, **havraní** vlasy, pod **proutěným** křeslem, s **terénním** vozem, **hrdinné** bitvy, **plamenné** projevy, **kostěné** jehlice, **hliněné** i **skleněné** vázy, **ochranné** oděvy, v **chráněné** **krajinné** oblasti, **tepenné** krvácení, **přeplněné** autobusy, **hlubinné** vrty, **výměnný** obchod, **vyměněné** zboží, **vinice** s **vinnou** révou, **varhanní** skladba, **varaní** mládě, **cenné** zkušenosti, **krocání** křik, **souhrnné** cvičení, **nový** **ceník**, **vraní** oko, **činné** sopky, **příčinný** poměr, **rodinné** problémy, je **nevinná**, z **klokaní** kapsy, stavba **raně** gotického chrámu;
2. Na mostě stály **kamenné** sochy. – Ž; Na zdi visely **sloní** lebky s kly. – I; Nemám rád **plamenné** projevy. – V; Kup chleba z **celozrnné** mouky. – Ý; Všechny vlaky byly **přeplněné**. – O; Máš **vyměněné** ponožky? – R; V parku jsou

dřevěné lavičky. – G; Má účinné učební metody. – A; Mají už rané brambory? – N; Nevyhnu se senné rýmě. – I; Mám zlomené srdce. – Z; Mám studené ruce. – M; Zítra bude slunný den. – U; Tulení mládě je roztomilé. – S; **Tajenka:** Bakterie je nejmenší živý organizmus.;

UČEBNICE

str. 59

- vtom je spatřil, zčervivělá jablka spadla, vítěz ve vzpírání, rány srostly, ztvrdlé buchty, sprátelili se, ztemnělý les, svažené víno, zhoršil se, zpřístupnili nové jeskynní chodby, spoutaný pirát, zmodernizoval byt, schoval se v křoví, vzbudil se a vstal, vzpoura proti panovníkovi, sbíral ořechy, smazal tabuli, slepené výkresy, orli se vznášeli k nebi, smíchal obě barvy, Jáchym na slunci zčervenal, ztrouchnivělý pařez, známý pěvecký sbor, složil ubrus, přijímací zkoušky, skončil poslední, stěžoval si tatínkovi, shnilý banán, větvičky shořely, strávil víkend v Přibyslavi, zkoumal plazy, zpíval si, zpytoval svědomí, skončil předčasně, shromáždili se na schůzi, zklamání, způsobil nám problémy, zkřížil mi plány;
- Petr sbírá známky. Malíř smíchal barvy. Maminka scedila nudle. **Zkontroluj** prosím všechny vyplněné údaje. Než půjdeš spát, sfoukni svíčku. Bratr slepil nový model letadla. Po příletu z USA se shledal s rodiči. Tatínek při práci zčervenal námahou. O celém případě budeme shromažďovat informace. Přenos královské svatby zhlédly miliony diváků. Vezmi si deštník, ať nezмокneš. Detektiv pečlivě prozkoumal všechny stopy. **Ne-spouštěj** ho z očí.;

UČEBNICE

str. 60

- Stloukl jsem ptačí budku. Ztloukl dva lupiče. Zvolili si svého prezidenta. Svolili ke sňatku. Smazaná tabule je jako nová. Zmazaná košile se vypere. Správa hradu Pernštejna omezila provoz z důvodu natáčení pohádky. Zpráva o požáru nás zaskočila. Změna je život. Směna skončila, jde se domů. Stěžovat si můžeš u ředitele. Ztěžovat si práci je zbytečné.;

UČEBNICE

str. 61

1. Tugendhat – N, 2. Černé jezero – E, 3. Říp – P, 4. Hladová zed' – O, 5. Bezděz – Z, 6. Ratibořice – O, 7. Vyšehrad – R, 8. Kutná Hora – N, 9. Pražský hrad – Ý, 10. Litomyšl – M, 11. Lipno – I; **Tajenka:** „Historie je nejlepší učitelkou s obzvláště nepozornými žáky.“ (Indíra Gándhí);
- Jižní Amerika, Ústí nad Labem, Lamanšský průliv, Vysoké Tatry, náměstí Míru, ulice Pod Viaduktem, Severní ledový oceán, zámek Vranov nad Dyjí, město Karlova Studánka, město Velké Meziříčí, Punkevní jeskyně, třída Kapitána Jaroše, severní Čechy, řeka Teplá Vltava, cukrárna Pod Věží, vranovský zámek, sopka Etna, chrám svaté Barbory v Kutné Hoře;

UČEBNICE

str. 62

- město Pec pod Sněžkou, Velké Meziříčí, město Kašperské Hory, lázně Luhačovice, mistr Jan Hus, Lucemburkové, severní Morava, Nízké Tatry, Černé moře, rybník Svět, Moravský kras, Severní ledový oceán, chrám svaté Barbory v Kutné Hoře, třicetiletá válka, hrad Bezděz, Hrabalova kniha Ostře sledované vlaky, Němci, němčina, němečtí fotbalisté, Základní škola Přibyslav, mateřská škola, Magistrát města Brna, obecní úřad, Filozofická fakulta v Brně, Univerzita Karlova;
- Mezinárodní den žen, velikonoční svátky, Vánoce, na Nový rok, Dánské království, Království švédské, Spojené státy americké, Velká Británie, Spolková republika Německo, ulice Pod Kaštany, hostinec U Rozpálené pánve, Den Země, Spojené arabské emiráty, ministerstvo vnitra, Ministerstvo vnitra České republiky, ulice Pod Lípami, jsem skaut, náměstí Míru;

UČEBNICE

str. 63

- a) Bulhar, Turek, Dán

Je zábavné představovat si, jaký by byl svět, kdyby k sobě národy přistupovaly podle smyslu svých idiomů. My Češi bychom například měli velmi usilovat o spojenectví s Bulharskem – vždyť máme rčení dít jako Bulhar. Velmi obezřetní bychom asi byli při kontaktu s Dány, protože bychom měli na paměti úsloví pít jako Dán. Turky bychom snad brali za uklidňující element – co jiného vyvodit z rčení stát jako Turek na mostě. Věnujme se serióznějším myšlenkám, a to původu uvedených přirovnání. Bulhary jsme kdysi spojili s dřinou na základě pověstného pracovního nasazení bulharských zahradníků v okolí Brna na počátku

20. století. Dánům vysloužili pověst pijáků jejich vojáci již za třicetileté války. Turek stojící na mostě je Brokoffovým sochařským dílem z roku 1714, postava ležerní, odulá a pupkatá. Ale ve skutečnosti je to se vztahy mezi národy všechno jinak, však víte...;

b) rčení je útvar lidové slovesnosti, představující krátkou průpovídku vyjadřující určitou životní zkušenost;

6. Včera se žáci **Základní školy Smetanova** v Litomyšli zúčastnili třídního výletu do **Prahy**. Bydleli v penzionu v **pražské čtvrti Černý Most**. Druhý den se vydali na **Staroměstské náměstí**, aby si prohlédli **Staroměstskou radnici**, **Pražský orloj**, **Týnský chrám**. Odpoledne si prošli **Národní muzeum** na **Václavském náměstí**. Večer navštívili **Národní divadlo**, kde zhlédli **Shakespearovu komedii Sen noci svatojánské**. Jejich kroky vedly i k **Prašné bráně**, na **Vyšehrad**, dále na **Petřínskou rozhlednu** a **Pražský hrad**. Poslední den se vydali do **Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky** a do **kaple Betlémské**, kde kázal **mistr Jan Hus**;

UČEBNICE

str. 64

1. **a) b)** Boj s kmeny Britů

Náhle se **setmělo** (jednočlenná). Schylovalo se k **bouři** (jednočlenná). V **dáli** se **zablýsklo** (jednočlenná). **Oblohu** za **horami** přetáhl **blesk** (dvojčlenná) a **ozářil** celou krajinu (dvojčlenná). Po **blesku** následovalo **ohlušující hromobití** a pak už jen **šum deště** (dvojčlenná). **Kapky** **narážely** **Catonovi** do **přilby** tak **hlasitě** (dvojčlenná), že **sotva slyšel** **cokoli jiného** (dvojčlenná). **Nepřátelé** úspěšně **odráželi** římský **útok** (dvojčlenná) a **legionáři nebyli** schopní **prorazit** **obranu** (dvojčlenná). Z **řeky** **vycházel** jeden **promáčený zraněný** za **druhým** (dvojčlenná). **Ještě** nějakou dobu **pršelo** (jednočlenná), ale nakonec **děšť** **ustal** stejně **nečekaně** (dvojčlenná), jako **přišel** (dvojčlenná). Mezi **mraky** **vysvitlo** **slunce** (dvojčlenná) a **zaplavilo** **bojiště** **zlatým jasem** (dvojčlenná), který **odhalil** **strašlivé detaily bitvy** (dvojčlenná). **Cato** si **všiml** (dvojčlenná), že se **nepřátelé** na **opačné straně** **řeky** **opírají** o **jakési trámy** (dvojčlenná). **Okamžitě** mu **došlo** (jednočlenná), jaké **nebezpečí Římanům** **hrozí** (dvojčlenná). **Mohl** jen **bezmocně sledovat** (dvojčlenná), jak se **balvany** **kutálejí** z **barikády** přímo na **legionáře** **pod ní** (dvojčlenná). **Strašné** (ekvivalent)! **Kamenná** **lavina** se **prohnala** **jejich řadami** (dvojčlenná) a **strhávala** **muže** s **sebou** (dvojčlenná);

c) A. Ano, B. Ano, C. Ne;

UČEBNICE

str. 65

2. **Bolely** mě **nohy** (dvojčlenná). **Píchal** mě na **prsou** (jednočlenná). **Vstupovat** **jednotlivě** (ekvivalent)! **Vstupovali** **jsme** **jednotlivě** (dvojčlenná). **Spalo** se na **slámě** (jednočlenná). **Lékárna** (ekvivalent). **Zajímavé** (ekvivalent)! **Venku** je **zataženo** (jednočlenná). **Oblohu** **zatăhly** **mraky** (dvojčlenná). **Venku** **prší** (jednočlenná). Na **okna** **bubnují** **kapky deště** (dvojčlenná). **Venku** bylo **dusno** (jednočlenná). **Příjemně** **svítilo** **sluníčko** (dvojčlenná). Z **dálky** **jsme** **slyšeli** **hřmění** (dvojčlenná). **Pepovi** **kručelo** v **břiše** (jednočlenná). **Honem** (ekvivalent)! **Nic** mě **nenapadlo** (dvojčlenná). Z **kamen** **sálalo** **teplo** (dvojčlenná). **Náhle** se **ochladilo** (jednočlenná). **Katce** je **špatně** (jednočlenná). **Odjeli** (dvojčlenná). Ve **starověkém Řecku** se **jedlo** **rukama** (jednočlenná);
3. **Janu** **záblo** od **nohou**. – **Janu** **zebou** **nohy**. V **hudební výchově** se **většinou** **zpívalo**. – V **hudební výchově** **děti** **zpívají**. **Celý** **večer** **hřmělo**. – **Celý** **večer** **jsme** **slyšeli** **hřmění**. **Líbilo** se **mi** **tam**. – **Líbily** se **jim** **nové nápady**. **Sedět** **rovně!** – **Seděli** **rovně**. Z **komína** se **kouřilo**. – Z **komína** **stoupal** **dým**. **Venku** **silně foukalo**. – **Venku** **foukal** **vítr**. **Hrálo** se od **devíti hodin**. – **Hráli** **jsme** od **devíti hodin**. **Bydlelo** se v **polozemnicích**. – **Dříve** **lidé** **žili** v **polozemnicích**. **Bylo** mi **smutno**. – **Cítím** se **smutně**. **Jirkovi** se **dařilo** **lépe**. – **Jirka** se **cítil** **lépe**. **Jde** mu na **padesát**. – **Bude** **mít** **padesát**. **Přečíst** si **pořádně zadání!** – **Přečtete** si **pořádně zadání**. **Bušilo** mu **srdce**. – **Bušilo** mu **u** **srdce**. **Nemocným** se **dařilo** **lépe**. – **Nemocní** **byli** **lepší** a **lepší**;
4. Po **celý leden** byl **silný mráz** – **Celý leden** **mrzlo**. **Petru** **bolel** **krk**. – **Petra** **bolelo** v **krku**. **Jan** **pociťoval** **stesk** po **rodičích**. – **Janovi** se **stýskalo**. **Slyšeli** **jsme** **hřmění**. – **Hřmělo**. **Nastupujte** **všemi dveřmi!** – **Nastupovat** **všemi dveřmi!** Na **obloze** se **objevily** **blesky**. – **Blýskalo** se. **Lidé** **dříve** **pracovali** od **rána** do **večera**. – **Dříve** se **pracovalo** od **rána** do **večera**. **Dědečkovi** **zalehly** **uši**. – **Dědečkovi** **zalehlo** v **uších**. **Je** **teplé počasí**. – **Je** **teplo**. **Bolí** mě **záda**. – **Bolelo** mě v **zádech**. **Nastal** **soumrak**. – **Stmívalo** se. **Cítil** **jsem** se **trapně**. – **Bylo** mi **trapně**. **Rozhodčí** **celý zápas** **nevyučoval**. – **Celý zápas** se **nevyučovalo**. V **pátek** **jsme** **končili dřív**. – V **pátek** se **končilo dřív**. **Tady** je **muzeum**. – **Muzeum**;
5. **bolet** – **Bolelo** mě v **zádech**. **Bolela** mě **záda**; **vařit** – **Každou** **středu** se v **hostinci** **vařilo** **teplé jídlo**. **Každou** **středu** **jsme** **vařili** **teplé jídlo**; **kopat** – Na **místním hřišti** se **denně** **kopalo**. **Kluci** **kopali** do **míče**; **zlobit** – **Rodiče** se **zlobilo** **méně** než **dnes**. **Zlobilo** mě **tvé** **nevhodné chování**; **hrát** – **Hrálo** se v **sobotu ráno**. **Hráli** **jsme** v **sobotu ráno**; **zpívat** – **Zpívalo** se od **rána** do **večera**. **Zpívali** **jsme** od **rána** do **večera**; **bouřit** – **Často** se **bouřilo** **proti vládě**. **Děti** se **bouřily**. **mrznout** – **Mrzlo** **celý den**. **Čekající** **dítě** **před domem** **mrzlo**;

6. a) b) Nejkrásnější mládě

Jednou **lilo** jako **z** konve (jednočlenná). **Diovi** bylo smutno (jednočlenná). Potřeboval se nějak **zabavit** (dvojčlenná). Přišlo mu na **mysl** (jednočlenná), že **odmění** nejkrásnější mládě na světě (dvojčlenná). „**Honem** (ekvivalent)! **Všichni** sem (ekvivalent)!“ **ozývalo** se do všech končin (jednočlenná). **Sešlo** se (jednočlenná), co mohlo (dvojčlenná, podmět co). **Přišli** všichni živočichové ze souše (dvojčlenná), **připlavaly** **ryby** (dvojčlenná) a **přiletěli** **ptáci** (dvojčlenná). Nikdo nechtěl mocného **Dia** rozhněvat (dvojčlenná). Když **Zeus** sestoupil z **Olympu** (dvojčlenná), **zamyšleně** se procházel sem tam mezi **shromážděnými** **zvířaty** (dvojčlenná). Ukázalo se (jednočlenná), že i bohu se těžko **vybírá** z tolika roztomilých mláďátek (jednočlenná). V hlavě mu hučelo (jednočlenná), v očích ho páliło od **přemýšlení** (jednočlenná). Najednou **spatřil** **opici** (dvojčlenná). Chovala v náručí malé ušaté opičátko s **vykulenými očima** (dvojčlenná);

UČEBNICE

str. 66

- a)** Kdyby **mi** osud **nepřivedl** (větný) do cesty Saturnina, **nikdy** (slovní) **bych** byl **nevěřil** (větný), že se **vyskytuje** ještě třetí druh lidí, takové **bílé** vrány. **Myslím** lidi, které představa koblih svištících vzduchem láká natolik, že vstanou a uskuteční ji. K takovým jedincům chová doktor Vlach **nezřízenou** (slovní) **úctu**. Tvrdí, že k takovému činu je třeba nejen **vyhraněného** **smyslu** pro komiku, ale i odvahy, temperamentu a já **nevím** (větný) čeho ještě. Podle mého názoru je k tomu zapotřebí tak **neobvyklá** (slovní) dávka bláznovství, že každý rozumný tvor musí **být** jat údivem, že se takoví lidé mohou **vyskytovat** i **mimo** ústavy pro ně zřízené. Bylo **mi** bohužel souzeno, abych se **přesvědčil** na vlastní kůži, že takoví lidé skutečně existují a že dosud **nebyli** (větný) nijak omezeni v osobní svobodě;
b) označení pro člověka, který se odlišuje v kladném slova smyslu;
- Ne každý** tomu rozuměl. – členský; Jirka dnes **nepišel** do školy. – větný; **Ne všichni** to dokázali vyřešit. – členský; Jirka to **ne úplně** zvládl. – členský; **Neodepsal** jsem ti na tvůj dopis. – větný; Vysvětloval to **ne zcela** jasně. – členský; Jirka **nepojede** do Vídně. – větný; **Ne každý** měl plný počet bodů. – členský; Včera jsme **nepsali** test ze zeměpisu. – větný; **Ne každý** ten test napsal bezchybně. – členský;
- nesmírný, nejapný, netečný, nedílný, nenávistný, nebojsa, nelida, neduh;
- Pavla není ve školce nespokojená. – klad; Nemluvil jsem s ním jako nelida. – klad; Oni nejsou neporazitelní. – klad; Já nejsem ve škole nesoustředěný. – klad; Michal se nemůže nenaučit. – klad;

UČEBNICE

str. 67

- Nechodila do práce nenamalovaná. Jirkův formulář nebyl nevyplněný. Katka nepříje z lázní neodpočatá. Z Jitky nebyla cítit nejistota. Učitel se k nám nechoval neohleduplně. Při jednáních nevystupoval neskromně. Jirka se nerozhodl nesprávně. Naše vyučující nás neznámkuje neobjektivně. Ta tvá odpověď nebyla nevěrohodná.
- Nikdo se mě na nic neptal. Nikomu se nikam nechtělo. Každému se nikam nechtělo.;
- Před jídlem si umyj ruce.** – dokonavý; zákaz: Před jídlem si neumývej ruce. – nedokonavý; **Přečti si pořádně zadání.** – dokonavý; zákaz: Nečti si pořádně zadání. – nedokonavý; **Napište úkol bez chyb.** – dokonavý; zákaz: Nepište úkol bez chyb. – nedokonavý; **Zavřete pořádně okna.** – dokonavý; zákaz: Nezavírejte pořádně okna. – nedokonavý; **Odejděte rychle.** – dokonavý; zákaz: Neodcházejte rychle. – nedokonavý; **Změňte své rozhodnutí.** – dokonavý; zákaz: Neměňte své rozhodnutí. – nedokonavý; **Odbočte vlevo.** – dokonavý; zákaz: Neodbočujte vlevo. – nedokonavý;
- a)** Není pravda, že Marie Terezie **nemilovala** pohyb. Její velkou zálibou byla nejen jízda na koni, ale i procházky. Ještě před nástupem na trůn se **zúčastnila** jezdeckých soutěží. Kvůli jedné **z** nich prý dokonce zatajila své těhotenství.;
- b)** Dva záporny mají kladný význam.;

UČEBNICE

str. 68

1. a) O králi Odysseovi

Jen ithacký král Odysseus se nechtěl rozloučit s manželkou a **synkem**. Nebyl mocný král, ale všichni si ho **vážili**. Proto poslové nechtěli odejít bez něho. Hledali ho v paláci, v zahradě, ale **ne našli**. Byl na poli, kde předstíral, že je šílený. Zapřáhl do pluhu vola s koněm, oral s **nimi** a místo zrna sel sůl. Poslové **byli** bezradní nad králem, který na jejich otázky zmateně odpovídal. Už **by** **byli** odešli s nepořízenou, kdyby jeden z nich nepoužil lsti. Položil před **spřežení** Odysseova **synka**. Odysseus zarazil pluh a zvedl ho ze země. Tím pro-

- zradil, že **neztratil** rozum, a musel táhnout do boje s ostatními.;
- b)** se nechtěl rozloučit – slovesný složený, nebyl král – jmenný se sponou, vážili si – slovesný, nechtěli odejít – slovesný složený, hledali – slovesný, nenašli – slovesný, byl – slovesný, předstíral – slovesný, je šílený – jmenný se sponou, zapřáhl – slovesný, oral – slovesný, sel – slovesný, byli bezradní – jmenný se sponou, odpovídal – slovesný, by byli odešli – slovesný, by nepoužil – slovesný, položil – slovesný, zarazil – slovesný, zvedl – slovesný, prozradil – slovesný, neztratil – slovesný, musel táhnout – slovesný složený;
- c)** manželkou;
- d)** A. Ano, B. Ne, C. Ne;

- 2. a)** Karel IV. **byl vychován** ve Francii. – slovesný; James Watt **je známý** díky vynálezu parního stroje. – jmenný se sponou; Napoleon **byl** ve vyhnanství na ostrově Svatá Helena. – slovesný; V neděli **budeme hrát** ve finále s Rusy. – slovesný; Ester Ledecká **je** dvojnásobnou olympijskou **vítězkou**. – jmenný se sponou; Jiří Raška **býval** vynikající **skokan** na lyžích. – jmenný se sponou; Malé ryby – taky ryby. – jmenný beze spony; Nepřátelé **hop** – vyjádřený citoslovcem a už nám **byli** v patách. – slovesný; Kdo **je autorem** následujícího výroku? – jmenný se sponou; Anglie **byla** po celá staletí námořní **velmocí**. – jmenný se sponou; Prvním československým **prezidentem se stal** T. G. Masaryk. – jmenný se sponou; Za první republiky **stál** chleba 2,75 Kč. – slovesný; Roku 1938 **jme ztratili** Sudety. – slovesný; Sliby – chyby. – jmenný beze spony; Dříve **jme byli** průmyslovou **velmocí**. – jmenný se sponou; Jan Amos Komenský **je pohřben** v Nizozemsku. – slovesný; Pevnost Bastila **stála** v Paříži. – slovesný;
- b)** být, bývat, stát se, stávat se;
- c)** Petr je učitel (1). Petr je rychlý (2). Petr je náš (3). Petr je čtvrtý (4). Petr běží (5) do školy. Holuby frrr (10) na střechu.;
- 3.** Jirka **se stal průvodcem** na zámku. – Jirka provádí na zámku. Karel úspěšně **vyřešil** celý problém. – Karel se stal úspěšným řešitelem problému. Aleš **je** nejrychlejším **běžcem** ve třídě. – Aleš běhá nejrychleji ze třídy. Jeho bratr **je prodavač** výpočetní techniky. – Jeho bratr prodává výpočetní techniku. Katka **bude** výbornou **tanečnicí**. – Katka bude výborně tančit. Moje sestry **budou studovat** na gymnáziu. – Moje sestry budou studentky na gymnáziu. Maminka **se** na mě **rozzlobila**. – Maminka je na mě rozlobená. Petra **se zranila** při nedělním tréninku. – Petra je zraněná po nedělním tréninku. Standa **bude** sportovním **komentátorem**. – Standa bude komentovat sport. Evžen **nás bude reprezentovat** na olympiádě. – Evžen bude náš reprezentant na olympiádě. Žádný dům v této čtvrti **není na prodej**. – Žádný dům v této čtvrti se neprodává. Náš tým **byl první**. – Náš tým **vyhrál**. Odsud **je vidět** Říp. – Odsud je viditelný Říp.;
- 4.** V pátek jsem **byl** v Praze. – plnovýznamové; Lukáš **byl** hlavním **projektantem**. – sponové; V neděli tu **nebudu** – plnovýznamové, budu lyžovat v Alpách. Oskar **je překladatelem**. – sponové; Michal **je** na nás **hodný**. – sponové; Už **je** týden v lázních. – plnovýznamové; Od pátku **jsem** v nemocnici – plnovýznamové, protože jsem si zlomila nohu. **Jsem dobrá** ve hře na kytaru. – sponové; Petr **není dobrý** ve zpěvu. – sponové; Eva **není** doma. – plnovýznamové;

- 5. a)** Zbyněk **se chce dostat** (složený) na gymnázium, a proto **by se měl začít víc učit** (složený). Dalibor **potřeboval** poradit s domácím úkolem. Už **jme přestávali věřit** (složený) v dobrý výsledek **Nemohla jsem** tomu **uvěřit** (složený). **Přála jsem si** mít vlastní pokojíček. Během vyučování **nesmíme používat** (složený) mobilní telefony. Emilka **se rozhodla** skoncovat s nadváhou. Na začátku prosince **začalo sněžit** (složený). **Snažil jsem se** pozorně sledovat výklad učitele.;
- b) fázová** – začít, začínat, přestat, přestávat, zůstat; **způsobová** – chtít, mít, moci, muset, smět;
- 6.** Štěpán je dobrý bavič. Obloha byla vymetená. Tento úkol byl snadno vypočitatelný. Jeho stav je nerozhodný. Tento nábytek je nepoužitelný. Honza je nebojácný. Ten dopis je nečitelný. Jana byla jako vyměněná. Ta loď byla snadno ovladatelná. Ten příklad je těžko vypočitatelný.;
- 7. a)** Versailles [versai]
 Versailles **je** (5) **zámek** (1) nedaleko Paříže. **Byl** (5) **postaven** (5) v době vrcholu královské moci ve Francii v první polovině 18. století. **Je** (5) **symbolem** (1) absolutistické monarchie. Nejkrásnější **místností** (1) zámku **je** (5) bezesporu Zrcadlový sál. Od roku 1979 **je** (5) zámek **zapsán** (5) do Seznamu světového dědictví UNESCO. Mnoho **evropských paláců se** (3) **snažilo** (5) **být** jakousi kopií zámku Versailles. **Připomeňme** (5) **si** (3) například Petrodvorec v Rusku, Schönbrunn ve Vídni nebo Eszterháza v Maďarsku.;

b) nedaleko – předložka, polovině – podstatné jméno, zapsán – sloveso, připomeňme – sloveso;

c) Paříž – píseň, moc – kost, Francie – růže, místnost – kost, palác – stroj, kopie – růže;

d) není;

e) absolutistická monarchie – forma monarchie, ve které vládne panovník sám a není omezen ústavou ani parlamentem;

8. **nevěděl** – Petr nevěděl značku vodíku.; **může** – Petr to může.; **musím končit** – Dnes musím končit dřív.; **hú hú** – Sova hú hú. **crrrr** – Zvonek crrrr. **budu zpívat** – Ve čtvrtek budu zpívat ve sboru.; **jsem unaven** – Po dnešku jsem hodně unaven.; **jsem rád** – Jsem rád za tvoji pomoc.;

UČEBNICE

str. 71

1. a) b) Zeus a žáby

Žáby (podstatné jméno) **byly** odjakživa hašteřivé. Proto **přišly** za Diem (nevyjádřený – ony – zájmeno), aby jim **vybral** krále (nevyjádřený – on – zájmeno). **Ten** (zájmeno) by je měl **umět** rozsoudit. **Kvákaly** tak dlouho (nevyjádřený – ony – zájmeno), až **z** toho Dia rozbolela **hlava** (podstatné jméno). **Strašlivě** rozzlobený **Zeus** (podstatné jméno) popadl mohutný pařez a **mřstil** (nevyjádřený – on – zájmeno) jím do **nejbližší** tůně. **Voda** (podstatné jméno) **vyšplouchla** tak **vysoko**, že se **všechny** (zájmeno) **vydělily** a **naskákaly** (nevyjádřený – ony – zájmeno) do vody. Teprve **nazítří** **jedna** (číslovka) **připlavala** blíž. Došlo jí (jednočlenná věta, bezpodmětná), že v tůni není **žabí král** (podstatné jméno), ale **pařez** (podstatné jméno). A **poslouchat** (sloveso) pařez je **nesmysl**. **Nespokojené žáby** (podstatné jméno) **zase** protestovaly. **Zeus** (podstatné jméno) se **rozzlobil** a **vybral** (nevyjádřený – on – zájmeno) jim čápa. **Ten** (zájmeno) se s **milými** žábami nepáral. **Když některá** (zájmeno) **kvákala** příliš nahlas, bylo **slyšet klap** (citoslovce). **Neposlušná žába** (podstatné jméno) **skončila** v čáповě zobáku.;

c) přísudek jmenný se sponou – byly hašteřivé, přísudek slovesný složený – měl umět;

d) Došlo jí, že v tůni **není** žabí král, ale pařez.;

e) **příslůvečná spřežka** – nahlas, **přídavné jméno přivlastňovací** – čáповě;

f) **strašlivě**;

g) A. Ano, B. Ne, C. Ne;

UČEBNICE

str. 72

2. Svátek svatého Valentýna si připomínáme v únoru (všeobecný). Oslavíme to společně v sobotu (nevyjádřený). Povídali (všeobecný), že mu hráli (všeobecný). Narozeniny slavíme (všeobecný/nevyjádřený) jen v rodinném kruhu. Co ti dali k svátku (nevyjádřený)? Co dnes dávají v televizi (všeobecný)? Dávají mi kapesné jednou měsíčně (nevyjádřený). Rodiče mi dávají kapesné (vyjádřený). Píší o tom na internetu (všeobecný). Někteří o tom tématu píšou často (vyjádřený). V pondělí píšou test na zájmena (vyjádřený). Hrají si na pískovišti s bábovičkami (nevyjádřený). Co hrají v Národním divadle v pátek (všeobecný)? Všichni si v dětství rádi hrají na schovávanou (vyjádřený).;
3. Líbilo by se mi umět hrát na housle. Trápil ho nedostatek volného času. Bojící se lidé nesmí do lesa. Překvapil mě Tondův příchod. Soutěže by se měli účastnit dobří počtáři. Zaujalo mě řešení celé situace. Znepokojovalo ji jeho chování ve škole. Dařilo se mu chodit včas. Naštvalo ho Vilemovo nesplnění úkolu. Úspěšný řešitel matematické olympiády bude přijat na naše gymnázium. Zajímal mě život prostých lidí ve středověku.;
4. Co vysílají v televizi? – všeobecný – V; Všichni tomu rozumějí. – vyjádřený – O; Přišel jsem pozdě večer. – nevyjádřený – D; V prosinci slavíme Vánoce. – všeobecný – U; V květnu máme dva svátky. – všeobecný – S; V divadle hrají Rusalku. – všeobecný – T; Oni hrají pexeso. – vyjádřený – U; V pátek hrají doma pexeso. – nevyjádřený – D; V novinách píšou o volbách. – všeobecný – N; Půjdu na procházku. – nevyjádřený – A; **Tajenka:** „**Vodu** neoceníme, dokud nám nevyschne **studna**.“;

UČEBNICE

str. 73

5. a) Už jsme ti říkali, že se nám **vybily** mobily, takže jsme nemohli zavolat. Trenérovi se **nelíbily** moje poslední časy, protože se **zhoršovaly**. Jirkovi se **rozbily** hodinky, které mu koupili rodiče. Evě se **posmívali** její spolužáci. **Tatínka** **rozzlobily** hračky, které děti **nechaly** na zemi.
- b) Dni se **zkracovaly**. Dny se **krátily**. **Davy** lidí **spěchaly** na představení. Skupinky deváťáků **postávaly** u školy. **Koně** se **nahýbali** do žlabu pro oves. **Houpací** **koně** **vrzaly**. **Lidičky** **postávali** na letišti. **Stovky** mužů **fandily**. **Draci** se **vznášeli** nad poli. **Spousty** lidí už to **pochopily**. **Vrátili** jsme se před týdnem, ale **chyběly** nám spací

pytle, které jsme ztratili.

c) Polámaly se jim hodinky i budíky. V divadle se sešly pěvkyně, herečky baletky i jejich protějšky. Na filmovém plátně se střídali/střídaly soudkyně, lékařky, prodavačky i učitelé. V chlévech byla ustájena prasata i kůzlata. Na louce rozkvetly pampelišky i kopretiny. Z cizích zemí už přilétli/přilétly vlaštovky, husy, jiříčky i slavíci. Pod splavem sebou mrskali pstruzi i štiky. Včely a čmeláci opylovali květy. Jablka a hrušky už dozrály.;

6. a) Marie Antoinetta [antuaneta]

I když se Marie Antoinetta stala francouzskou královnou, necítila se v nové vlasti šťastná. Její manžel Ludvík XVI. se totiž své půvabné manželce příliš nevěnoval, takže si připadala opuštěná. Hledala proto povyražení jinde. Utrácela nemalé částky za koupi nejdražších šatů a za pořádání večírků a plesů. Oddávala se hazardním hrám, přestože lid sužoval hlad a bída. Nezajímala se o charitu a nechodila mezi lid. Lidé ji obviňovali z bankrotu Francie. Po vítězství Velké francouzské revoluce byla popravena. Těsně před popravou prý podala katovi bílý kapesníček a požádala ho: „Otřete mi tu gilotinu, ať se mi nezamaže límeček.“;

b) ona (nevyjádřený podmět) se oddávala (přísudek slovesný), hlad a bída (vyjádřený, několikanásobný podmět) sužoval (přísudek slovesný), ona (nevyjádřený podmět) nezajímala (přísudek slovesný), ona (nevyjádřený podmět) nechodila;

c) své půvabné;

d) hlad a vída;

e) odvozování;

f) otřete – umře;

g) požádala ho;

h) Marie Terezie;

1. a) Propast Macocha

Macocha patří k našim nejznámějším propastem. Nachází se v Moravském krasu. Váže se k ní mnoho pověstí. Pro některé byly předlohou skutečné události. Nejznámější pověst vypravuje o místním sedláku Hálkovi. Když ovdověl a zůstal sám se synkem, rozhodl se najít mu novou matku. Oženil se a přivedl si do svého obydlí novou ženu. Ta ale hocha nenáviděla tak moc, že ho vylákala k propasti a shodila ho do ní. Chlapci se podařilo zachytit větve. Když vesničané chlapce našli a zjistili, jak se věci udály, svrhli do propasti jeho zlou macechu.;

b) Propast Macocha

Macocha patří k našim nejznámějším propastem (1). Nachází se v Moravském krasu. Váže se k ní (3) mnoho pověstí. Pro některé (3) byly předlohou skutečné události. Nejznámější pověst vypravuje o místním sedláku (1) Hálkovi. Když ovdověl a zůstal sám se synkem (1), rozhodl se najít (5) mu (3) novou matku (1). Oženil se a přivedl si do svého obydlí novou ženu (1). Ta ale hoch (1) nenáviděla tak moc, že ho (3) vylákala k propasti a shodila ho (3) do ní. Chlapci se podařilo zachytit (5) větve (1). Když vesničané chlapce (1) našli a zjistili, jak se věci udály, svrhli do propasti jeho zlou macechu (1).;

c) A. Ne; B. Ano; C. Ano;

d) podle macechy;

2. a) Odvážnému štěstí přeje. Kdo seje vítr, sklízí bouři. Neříkej hop, dokud nepřeskočíš. Stokrát nic umořilo osla. Tonoucí se stébla chytá. V nouzi poznáš přítele. Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají. Pýcha předchází pád. Sytý hladovému nevěří. Nehas, co tě nepálí. Kdo nic nedělá, nic nezkazí.;

b) Odvážnému štěstí přeje. – Buď odvážný. Kdo seje vítr, sklízí bouři. – Kdo je původcem neklidu, nespravedlnosti, chová se nečestně, špatně ap., tomu se to vrátí ve zvětšené míře. Neříkej hop, dokud nepřeskočíš. – Neraduj se předčasně. Stokrát nic umořilo osla. – Mnoho úkolů, třeba drobných, člověka vyčerpá. Tonoucí se stébla chytá. – V nejvyšší nouzi je každá, i malá pomoc, naděje vítána. V nouzi poznáš přítele. – Teprve v tísnivé situaci poznáme, kdo je našim skutečným přítelem. Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají. – Kdo chce někoho získat, ukazuje mu vše jen z té lepší stránky. Pýcha předchází pád – Na pýchu se doplácí. Nad nikoho se nepovyšuj. – Nemysli si o sobě víc, než jsi. Sytý hladovému nevěří. – Dokud člověk nezažije sám, neuvěří. Nehas, co tě nepálí. – Nezasahuj do toho, po čem ti nic není. Kdo nic nedělá, nic nezkazí. – Při každé činnosti můžeme udělat chybu.;

4. Rozhodl jsem se **vyrazit** (Pt) na cestu kolem světa. Chtěl bych **vyrazit** (Př) na cestu kolem světa. Bylo by zajímavé **vyrazit** (Po) na cestu kolem světa. Bylo by dobré **naučit** (Po) se španělsky. Měl bych se **začít** (Př) **učit** (Př) španělsky. Toužil **naučit** (Pt) se pořádně španělsky. Je potřeba **vysvětlit** (Po) mu celý postup. Musím mu **vysvětlit** (Př) celý postup. Přála si **pochopit** (Pt) celý postup. Potřebovala bych **půjčit** (Pt) peníze. Mohla bys mi **půjčit** (Př) peníze? Je nutné **půjčit** (Po) jí peníze. Navrhla mi **vrátit se** (Pt) domů. Měla by ses **vrátit** (Př) domů. Je žádoucí **vrátit se** (Po) domů.
5. Poprosila ho o radu. Požádal ho o pomoc. Zeptal se na oblíbené barvy. Chtěl vědět jméno vynálezce parního stroje. Nevěděl o Petrově návštěvě. Zajímala se o pěstování citrusů. Starala se o čisté prádlo. Slíbil mi nový mobilní telefon. Zeptala se na mého doučovatele matematiky. Popřála mi pevné nervy.;
6. a) Radhošť – vrch opředěný mýty
Na Radhošti měl podle pověstí sídlo slovanský bůh Radegast. Rozhněvat si ho nebylo dobré. Naši předkové k němu ale měli **úctu**. Přicházeli za ním zdaleka, aby mu přinesli **dobytek**, část úrody nebo zvěř, kterou ulovili. Koncem jara pak na Radhošti staří Slované slavili slunovrat. V noci se rozzářily ohně, lidé tančili a zpívali. Pohanské **zvyky** přetrvaly i do dob křesťanských.;
- b) Na Radhošti měl podle pověstí sídlo slovanský bůh Radegast. Rozhněvat si **ho** nebylo dobré. Naši předkové **k němu** ale měli **úctu**. Přicházeli za ním zdaleka, aby **mu** přinesli **dobytek**, **část** úrody nebo **zvěř**, kterou ulovili. Koncem jara pak na Radhošti staří Slované slavili **slunovrat**. V noci se rozzářily ohně, lidé tančili a zpívali. Pohanské zvyky přetrvaly i do dob křesťanských.;
- c) bůh měl, nebylo dobré si rozhněvat, předkové měli, nevyjádřený podmět (oni) přicházeli, nevyjádřený podmět (oni) přinesli.;
- d) si – osobní, ho – osobní, naši – přivlastňovací, němu – osobní.;
- e) letní slunovrat – 21. června, zimní slunovrat – 21. prosince.;
- f) koncem – předložka.;
7. Nejlepší pivo je Radegast. Miluji olomoucké tvarůžky. Jede traktor, je to Zetor. Fandím zásadně Slávii. Kup mi třeba hašlerky. Okamžitě vystupte z té škodovky! Přijel na krásné bílé motorce Jawa 250. Našli jsme štěně francouzského buldočka.;

1. a) Jak vznikly Karlovy Vary
Podle jedné pověsti podnikl král Karel IV. loveckou výpravu do lesů v západních Čechách, kde **vyvěraly** horké prameny. Při lovu začali **psi** náhle pronásledovat kus divoké **zvěře**. Jeden padl do **tůně**, odkud ven prudce tryskala horká voda. Pes začal **zničehonic** **strašně** **výt** bolestí. Lovci **uslyšeli** **psí** nářek a rychle **přispěchali** psu na pomoc. **Vytáhli** psa z tůně a přes počáteční **obavy** se nakonec **osmělili** a horkou vodu, jež **tolik** **vydělila** psa, **ochutnali**. Pak **zpravili** o celé události krále, který se sem i s družinou **vydal**. Na doporučení **svých** lékařů vodu dobrovolně užil pro **zmírnění** bolestí, kterými **trpěl**. Voda **zapůsobila** na krále **blahodárně**. Proto **brzy** **nařídil** užívat vodu k léčbě nemocí. Tak **prý** vznikly naše nejznámější lázně – Karlovy Vary.;
- b) Jak vznikly Karlovy Vary
Podle jedné **pověsti** (PUZ) podnikl král Karel IV. loveckou výpravu do lesů v západních Čechách, kde **vyvěraly** horké prameny. **Při lovu** (PUČ) začali **psi** **náhle** (PUZ) pronásledovat kus divoké zvěře. Jeden padl **do tůně** (PUM), odkud **ven** (PUM) **prudce** (PUZ) tryskala horká voda. Pes začal **zničehonic** (PUZ) **strašně** (PUMí) **výt** bolestí. Lovci **uslyšeli** **psí** nářek a **rychle** (PUZ) **přispěchali** psu **na pomoc** (PUÚ). **Vytáhli** psa **z tůně** (PUM) a **přes** počáteční **obavy** (PUPř) se **nakonec** (PUČ) **osmělili** a horkou vodu, jež **tolik** (PUMí) **vydělila** psa, **ochutnali**. **Pak** (PUČ) **zpravili** o celé události krále, který se **sem** (PUM) i s družinou **vydal**. **Na doporučení** (PUP) **svých** lékařů vodu **dobrovolně** (PUZ) užil **pro** **zmírnění** (PUÚ) bolestí, kterými **trpěl**. Voda **zapůsobila** na krále **blahodárně** (PUZ). **Proto** (PUP) **brzy** (PUČ) **nařídil** užívat vodu **k léčbě** (PUÚ) nemocí. **Tak** (PUZ) **prý** vznikly naše nejznámější lázně – Karlovy Vary.;
- c) **podstatné jméno pomnožné** – Čechách, Vary; **podstatné jméno hromadné** – zvěře.;
- d) **nařídil** – 3. osoba, jednotné číslo, oznamovací způsob, minulý čas, dokonavý vid, činný rod, 4. třída, vzor prosí; **užívat** – infinitiv, nedokonavý vid, 5. třída, vzor dělá.;
- e) **píseň** – tůň, lázeň; **kost** – pověst, bolest, pomoc, události; **muž** – král, lékař.;
- f) A. Ne, B. Ne, C. Ne.;

2. a) **Kvůli nedostatku** (PUP) peněz nejela na dovolenou (PUM) k moři. **Při** teplém **počasí** (PUPo) se můžeme koupat v řece. **Po skončení** (PUČ) zápasu si hráči podali ruce. **Přes** mnoho **učení** (PUPř) vystudovala vysokou školu. Vrať se **do** svého **rodiště** (PUM). Udělej to **podle návodu** (PUZ). Jel do lázní **odpočinout si** (PUÚ).;
- b) **Před odjezdem** (PUČ) mi zavolał. Přišel **naučit se** (PUÚ) rovnice. **Kvůli dešti** (PUP) se výlet nekonal. **Za mrazu** (PUPo) můžeme bruslit na rybníku. Běž **do půjčovny** (PUM) lyží. Udělej to **podle** naší **dohody** (PUZ). **Přes nepřízeň** (PUPř) osudu se stal králem. **I přes špatnou** (PUPř) náladu nás navštívil.;
3. Přišla si **pro peníze** (PUÚ). **Kvůli horečce** (PUP) zůstala **doma** (PUM). **Přes problémy** (PUPř) s kolenem trénovala. **Za slunného počasí** (PUPo) přijedu. Šla **do obchodu** (PUM) **na nákup** (PUÚ). **Navzdory nebezpečí** (PUPř) se té výpravy zúčastnila. Koupil jí zmrzlinu **z lásky** (PUP). Koupil jí dárek **ke zlepšení** nálady (PUÚ). **Pro slzy** (PUP) neviděla **na cestu** (PUM). Přestěhovala se **do Prahy** (PUM) **za prací** (PUÚ). **Přes** otcův **zákaz** (PUPř) hrál celý **večer** (PUČ) počítačové hry.;
4. Eva jezdí **do Jeseníků** (přísluvečné určení). Eva jezdí na zájezdy **do Jeseníků** (přívlastek). **V divadle** (přísluvečné určení) hrají Rusalku. Sledoval jsem program **divadla** (přívlastek). Obydlí **v pravěku** (přívlastek) se postupně měnila. **V pravěku** (přísluvečné určení) žili lidé v jeskyních. Dozvěděl jsem se o tom **v zeměpise** (přísluvečné určení). Dozvěděl jsem se o tom z učebnice **zeměpisu** (přívlastek). **Na náměstí** (přísluvečné určení) je barokní kašna. Kašna **na náměstí** (přívlastek) pochází z období baroka. **Před zkoušením** (přísluvečné určení) si slovíčka ještě zopakuj. Před začátkem **zkoušení** (přívlastek) si slovíčka ještě zopakuj. Dědeček se vrátil včera **z Prahy** (přísluvečné určení). Dědeček **z Prahy** (přívlastek) se včera vrátil z dovolené **od moře** (přívlastek). Včera jsem se vrátil **od moře** (přísluvečné určení).;
5. a) České korunovační klenoty
České korunovační klenoty sloužily jako odznaky vlády a moci českých králů. Udělovaly se při korunovaci. Jsou tvořeny souborem ze svatovítského pokladu, který obsahuje svatováclavskou korunu, královské žezlo a královské jablko. Korunu nechal zhotovit Karel IV. pro svou korunovaci českým králem. Uloženy jsou v Korunní komoře v Chrámu svatého Víta, odkud jsou vynášeny jen při zvláštních příležitostech.;
- b) České korunovační klenoty
České korunovační klenoty sloužily jako odznaky vlády a moci českých králů. Udělovaly se **při korunovaci** (PUČ). Jsou tvořeny souborem ze svatovítského pokladu, který obsahuje svatováclavskou korunu, královské žezlo a královské jablko. Korunu nechal zhotovit Karel IV. **pro** svou **korunovaci** (PUÚ) českým králem. Uloženy jsou **v** Korunní **komoře** (PUM) v Chrámu svatého Víta, odkud jsou vynášeny **jen** (PUZ) **při zvláštních příležitostech** (PUČ/PUPo záleží na chápání věty).;
- c) korunu, žezlo a jablko;

1. a) **Pýcha předchází pád**
Titanic se pyšnil tím, že je největší a nejmodernější osobní parník své **doby**. Ztroskotal však během první plavby. Dne 14. dubna 1912 se krátce před **půlnocí** srazil s ledovcem a po **necelých** třech hodinách klesl ke dnu **Atlantského oceánu**. Zahynulo kolem 1500 cestujících a členů posádky. Příčinou **vysokého** počtu **obětí** byl nedostatek **záchranných** člunů a **špatná** organizace **záchranných** prací. **Zkáze** Titaniku byla věnována značná publicita. Mohl za to velký počet **obětí**, mezi kterými **byli** nejbohatší lidé světa i známé osobnosti. Rozlomený vrak lodi byl **objeven** až roku 1968.;
- b) **Pýcha předchází pád**
Titanic se pyšnil tím, že je **největší** (Pks) a **nejmodernější** (Pks) **osobní** (Pks) parník **své** (Pks) **doby** (Pkn). Ztroskotal však během **první** (Pks) plavby. Dne **14.** (Pks) dubna **1912** (Pkn) se krátce před půlnocí srazil s ledovcem a po **necelých** (Pks) **třech** (Pks) hodinách klesl ke dnu **Atlantského** (Pks) **oceánu** (Pkn). Zahynulo kolem **1500** (Pks) cestujících a členů **posádky** (Pkn). Příčinou **vysokého** (Pks) **počtu** (Pkn) **obětí** (Pkn) byl nedostatek **záchranných** (Pks) **člunů** (Pkn) a **špatná** (Pks) organizace **záchranných** (Pks) **prací** (Pkn). **Zkáze Titaniku** (Pkn) byla věnována **značná** (Pks) publicita. Mohl za to **velký** (Pks) počet **obětí** (Pkn), mezi kterými **byli** **nejbohatší** (Pks) lidé **světa** (Pkn) i **známé** (Pks) osobnosti. **Rozlomený** (Pks) vrak **lodi** (Pkn) byl objeven až roku **1968** (Pkn).;
- d) cestujících (podstatné jméno); Cestující (přídavné jméno) osoby se snažily dostat do člunů.;
- e) byl objeven – trpný rod, 4. třída, vzor prosí;
- f) A. Ne, B. Ne, C. Ano;

3. V **celé** (přídavné jméno) budově platil zákaz **kouření** (podstatné jméno). **Naši** (zájmeno) hokejisté dnes konečně vyhráli. Neil **Armstrong** (podstatné jméno) byl **prvním** (číslovka) člověkem **na Měsíci** (podstatné jméno). **Jeho** (zájmeno) rozhodnutí **vrátit** (sloveso) **se** domů bylo skálopevné. **Jeho** (zájmeno) snaha **pomoci** (sloveso) ostatním byla obrovská.;
4. malinový (Pks) sirup, polévka z hub (Pkn), vánoční (Pks) dárek, sloní (Pks) kly, cukroví na Vánoce (Pkn), knížka pro maminku (Pkn), Shakespearova (Pks) dramata, články od Karla Čapka (Pkn), potraviny pro zdraví (Pkn), lesní (Pks) cesta, přání k narozeninám (Pkn), večerní (Pks) šaty;
sirup z malin, houbová polévka, dárek na Vánoce, kly slonů, vánoční cukroví, mamincina knížka, dramata od Shakespeara, Čapkovy články, zdravé potraviny, cesta lesem, narozeninové přání, šaty na večer;
5. Na stole jsou **sušené** (Pks) houby. Do polévky přidala **sušené** (Pks) houby. Ty houby v polévce byly **sušené** (přísudek). Na obloze svítí **rozzářené** (Pks) hvězdy. Hvězdy na obloze jsou **rozzářené** (přísudek). Na obloze jsou **rozzářené** (Pks) hvězdy. Mí rodiče jsou **veselí** (přísudek) I **veselí** (Pks) rodiče se dokážou mračit. Buchty už jsou **upečené** (přísudek) **Upečené** (Pks) buchty nechala vychladnout na okně. Naše babička má **roztomilá** (Pks) koťátka. Koťátka naší babičky jsou **roztomilá** (přísudek). Dušená zelenina je **zdravá** (přísudek).;
6. **shnilý** – Ten banán je shnilý. Shnilý banán našel ve spíži. **zelený** – Jeho batoh je zelený. Koupil si zelený batoh. **nemocný** – Pet je nemocný. Nemocný Petr nešel do školy. **chytrý** – Honza je hodně chytrý. Chytrý Honza vyřešil všechny příklady. **malý** – Šimon je ještě malý. Malý Šimon si hrál s autíčky.;
7. V matematice jsme se učili řešit **rovnice** (Pt). V hodině matematiky jsme se učili řešení **rovníc** (Pkn). Jan si četl **o středověku** (Pt). Jan si četl o hygieně **ve středověku** (Pkn). Objednal si krabici **se zákusky** (Pkn). Objednala si **zákusky** (Pt). Ptala se Karla na druhy vedlejších **vět** (Pkn). Ptala se Karla **na** vedlejší **věty** (Pt). Mluvila jsem s ním o přípravě jejich **svatby** (Pkn). Mluvila jsem s ním o jejich **svatbě** (Pt). Slyšela jsem **Karla** (Pt). Slyšela jsem vtip vašeho **Karla** (Pkn). Koupila jsem si **jahody** (Pt). Koupila jsem si košík **jahod** (Pkn). Pozorovala jsem **chemika** (Pt) při práci. Pozorovala jsem práci **chemika** (Pkn).;
8. a) Nosila jen oblečení, které bylo z bavlny. – Nosila jen bavlněné (Pks) oblečení (oblečení z bavlny – Pkn).; Půjčila si encyklopedii, jež patřila Janovi. – Půjčila si Janovu (Pks) encyklopedii/ encyklopedii Jana (Pkn).; Miloval knedlíky, které připravovala babička. – Miloval babiččiny (Pks) knedlíky/ knedlíky od babičky (Pkn).; Přečetla si všechny knížky, jejichž autorem byl Hrabal. – Přečetla všechny Hrabalovy (Pks) knížky/ od Hrabala (Pkn).; Bavila se s dětmi, se kterými chodila do třídy. – Bavila se s dětmi ze třídy (Pkn).; Vybrala si prstýnek, který stál nejvíc peněz. – Vybrala si nejdražší (Pks) prstýnek. Zlobily ji děti, jež neznaly slovíčka. – Zlobily ji děti neznající (Pks) slovíčka. Kamarádila se jen s lidmi, kteří mluvili pravdu. – Kamarádil se jen s pravdomluvnými (Pks) lidmi. Vyhodila ponožky, které měly velké díry na palcích. – Vyhodila ponožky s dírami (Pkn) na palcích. Vybrala si hrnek, na kterém byly pomněnky. – Vybrala si pomněnkový (Pks) hrnek (hrnek s pomněnkami – Pkn).;

1. a) **Moje nejmladší** sestra má velké problémy v českém a anglickém jazyce. **Každá česká** věta obsahuje sloveso. V **prvních jarních** dnech se u nás prudce oteplilo. **Pravý včelí** med používali naši předkové jako jediné sladidlo. Jirka do práce nejrady nosí **barevné plátěné** košile. V lesích se v minulých dnech objevily **pravé dubové** hříby.
- b) Seznámili jsme se s živočichy žijícími v **Severním ledovém** oceánu. **Janův nejlepší** kamarád si koupil **nové horské** kolo. V **nedalekých Českých** Budějovicích je **naše největší** náměstí. Před **naší základní** školou se nachází **opravené dětské** hřiště. **Nejstarší kamenný** most u nás se nachází v Písku. **Některé zdravotní** sestry z **nedaleké fakultní** nemocnice si stěžují na **špatné pracovní** podmínky.;
2. a) **Některá děvčata** (přívlastek postupně rozvíjející) vynikají v **moderních i klasických** (několikanásobný přívlastek) tancích. Před **poslední vyučovací** (přívlastek postupně rozvíjející) hodinou jsem si opakovala **evropské, asijské, americké i africké** (několikanásobný přívlastek) veletoky. **Mé i bratrovy** (několikanásobný přívlastek) spolužačky ve **svém volném** (přívlastek postupně rozvíjející) čase navštěvují **taneční a hudební** (několikanásobný přívlastek) kroužek. **Nejen anglický, ale i německý** (několikanásobný přívlastek) jazyk u nás učí **naš třídni** (přívlastek postupně rozvíjející) učitel. Naliju ti **teplý mátový** (přívlastek postupně rozvíjející) **nebo meduňkový** (několikanásobný přívlastek) čaj.;
- b) K **mým oblíbeným** (přívlastek postupně rozvíjející) nápojům patří černá káva, ale i ovocný čaj. Má maminka sleduje ráda **staré i nové** (několikanásobný přívlastek) **televizní** (přívlastek postupně rozvíjející) seriály. **Klíčové volejbalové** (přívlastek postupně rozvíjející) **nebo basketbalové** (několikanásobný přívlastek) zápasy

se hrají v **našem hlavním** (přívlastek postupně rozvíjející) městě. Teta koupila naší Evě **nové porcelánové** (přívlastek postupně rozvíjející) talíře **mělké i hluboké** (několikanásobný přívlastek). V **posledních předvánočních** (přívlastek postupně rozvíjející) hodinách jsme pracovali jednak se zeměpisným, jednak s dějepisným (několikanásobný přívlastek) atlasem.;

1. Kup si Pravidla českého pravopisu **vydaná po roce 2000** (těsný). Bedřich Smetana, **pocházející z Litomyšle** (volný), byl pohřben v Praze na Vyšehradě. To maso **připravené podle babiččina receptu** (těsný) mně moc chutná. Národní muzeum, **postavené z peněz lidí ze všech koutů země** (volný), vyhořelo v roce 1881. Karlův referát o sochách Matyáše Brauna, **přednesený v hodině dějepisu** (volný), byl výborný. Domy **postavené v zaplavené** (těsný) oblasti hrozily zřícením. Brno, **rozkládající se u soutoku Svatky a Svitavy** (volný), bylo dříve nazýváno český Manchester. Moc se mi líbil obraz **visící na stěně v obývacím pokoji** (těsný). Fotila jsem naši radnici, **postavenou v secesním slohu** (volný).;
2. a) Poslední dny Závíše z Falkenštejna
Přichází velitel stráže, nese **honosné šaty**. Za ním jde zbrojnoš s **čistým prádlem**. Do **nevětrané polotemné cely** se tlačí **malý vychrtlý mužík** s **holicím náradím** a **nůžkami**. Zítra bude zasedání zemského soudu, pane Závíši, předstoupíš před **trestnou stolicí**. Z **hadrů** se **vykotal špinavý** a **zarostlý** Falkenštejn, dosud je **vzpřímené postavy**, na **tváři** se **objevily boláky**, na **prstech** jsou **dlouhé nečisté nehty**, které si ve **vězení** okusuje. Vlasy **zešedivěly**, oči jsou **červené** a **zanícené**.;
- b) **Poslední** (Pks) dny Závíše z **Falkenštejna** (Pkn)
Přichází velitel **stráže** (Pkn), nese **honosné** (Pks) šaty. Za ním jde zbrojnoš s **čistým** (Pks) **prádlem** (Pkn). Do **nevětrané** (Pks) **polotemné** (Pks) cely se tlačí **malý** (Pks) **vychrtlý** (Pks) mužík s **holicím** (Pks) **náradím** (Pkn) a **nůžkami** (Pkn). Zítra bude zasedání **zemského** (Pks) **soudu** (Pkn), pane **Závíši** (Pkn), předstoupíš před **trestnou** (Pks) stolicí. Z **hadrů** se **vykotal špinavý** (Pks) a **zarostlý** (Pks) Falkenštejn, dosud je **vzpřímené** (Pks) postavy, na **tváři** se **objevily boláky**, na **prstech** jsou **dlouhé** (Pks) **nečisté** (Pks) nehty, které si ve **vězení** okusuje. Vlasy **zešedivěly**, oči jsou **červené** a **zanícené**.;
- c) přívlastky postupně rozvíjející – **nevětrané polotemné, malý vychrtlý, dlouhé nečisté**; několikanásobný přívlastek – **špinavý a zarostlý, s náradím a nůžkami**;
- d) protože se jedná o přívlastky postupně rozvíjející, které se čárkou neoddělují;
- e) přísudek jmenný se sponou;

1. O Boženě Němcové
Boženu Němcovou, **významnou spisovatelku 19. století**, proslavila nejen Babička, **její nejznámější kniha**, ale také pohádky, které sbírala. Původ Boženy Němcové, **rodným jménem Barbory Panklové**, je obestřen tajemstvím. S jistotou ani nevíme, zda se opravdu narodila roku 1820 ve Vídni, **hlavním městě habsburské monarchie**. Dětství však prožila v Ratibořicích, **místě letních pobytů kněžny Kateřiny Zaháňské**. Objevily se domněnky, že mohla být nemanželským dítětem Kateřininy sestry Dorothy a knížete Metternicha, **ra-kouského kancléře**.;
2. Labe, **naše největší řeka**, pramení v Krkonoších. Praděd, **nejvyšší horu Jeseníků**, jsme pokořili v srpnu. Antonín Dvořák, **autor Rusalky**, působil také v Americe. Jan Lucemburský, **slavný otec Karla IV.**, zemřel v bitvě u Kresčaku. Jan Hus, **významný reformátor církve**, byl upálen v Kostnici. Alois Jirásek, **autor historických románů**, se narodil v Hronově. Marie Terezie, **první žena na českém trůnu**, zavedla povinnou školní docházku. Milovala Paříž, **město módy**.;
3. a) 1. Napoleon, 2. Karel Čapek, 3. Komenský, 4. Karel IV., 5. Němcová, 6. Palacký, 7. Ferdinand I., 8. Jan Žižka, 9. Václav Havel, 10. Bořivoj, 11. Libuše; **Tajenka**: Prokop Diviš, **významný český vynálezce**, sestrojil bleskosvod.;

1. a) Dobrotivý vládce
Ferdinand I. Habsburský, řečený Dobrotivý, se narodil vážně nemocný. Trpěl epilepsií. Okolí ho **mylně považovalo za hlupáka**, i když **uměl pět jazyků**, hrál na **klavír** a **zabýval se botanikou**. Přestože byl od dětství **považován za vlády neschopného**, nakonec byl **korunován císařem**. Jeho manželství s Marií Savojskou bylo **šťastné**, manželka byla až do konce života jeho **ošetřovatelkou**. **Vladařské povinnosti připadaly Ferdinandovi zbytečné**, takže mu **nevadilo, že místo něj vládl kancléř Metternich**. Po své abdikaci se **uchýlil do**

Čech. Do paměti obyvatel Prahy se Ferdinand zapsal jako laskavý pán, který při procházkách ulicemi nikdy nezapomněl obdarovat žebráky drobnými mincemi a děti bonbony.;

b) Ferdinand I. Habsburský, řečený Dobrotivý, se narodil vážně **nemocný**. Trpěl epilepsií. Okolí ho mylně považovalo **za hlupáka**, i když uměl pět jazyků, hrál na klavír a zabýval se botanikou. Přestože byl od dětství považován **za vlády neschopného**, nakonec byl korunován **císařem**. Jeho manželství s Marií Savojskou bylo šťastné, manželka byla až do konce života jeho ošetřovatelkou. Vladařské povinnosti připadaly Ferdinandovi **zbytečné**, takže mu nevadilo, že místo něj vládl kancléř Metternich. Po své abdikaci se uchýlil do Čech. Do paměti obyvatel Prahy se Ferdinand zapsal **jako laskavý pán**, který při procházkách ulicemi nikdy nezapomněl obdarovat žebráky drobnými mincemi a děti bonbony.;

c) **bylo šťastné** – přísudek jmenný se sponou, **byla ošetřovatelkou** – přísudek jmenný se sponou; **připadaly** – přísudek slovesný, nezapomněl – přísudek slovesný;

d) který (Po) při procházkách (PUČ) ulicemi (Pkn) nikdy (PUČ) nezapomněl (Př) obdarovat (Pt) žebráky (Pt) drobnými (Pks) mincemi (Pt) a děti (Pt) bonbony (Pt);

e) Čech;

f) A. Ne; B. Ano; C. Ne;

2. Jan Hus byl církví prohlášen **za kacíře**. Katka se vrátila **vyčerpaná** ze sportovního soustředění. Hanka pracuje **jako advokátka**. Mirek se živil **jako módní návrhář**. Tvé rozhodnutí se zdá **nezodpovědné**, měl by sis ho ještě promyslet. Občerstvení leželo **netknuté** na stole. Má sestra chodí všude **poslední**. Babička vypadá **odpočatá**. Ta rybí pomazánka se nám zdála **zkažená**.;

UČEBNICE

str. 84

3. Viděl jsem Petra odcházet. Cítil jsem Katku nádherně vonět. Slyšel jsem Davida hádat se s matkou. Spatřil jsem otce vracet se domů. Zpozoroval jsem psa běžet za zájcem. Sledoval jsem Chrudoše utíkat na tramvaj. Zaslechl jsem Zdeňka omlouvat se jí.;

4. a) Doma chodí maminka **bosa** (Do). Po bytě chodila **bosá** (Pks) maminka. Naše maminka **je bosa** (Př). Ty děti **jsou nevychované** (Př). Ty **nevychované** (Pks) děti jsou našeho souseda. Tvé děti považují za **nevychované** (Do). Na lavičce seděl **unavený** (Pks) stařeček. Stařeček na lavičce **byl unavený** (Př). Stařeček na lavičce vypadal **unavený** (Do). Vrátil všechny učebnice **poškozené** (Do). Janovy učebnice **byly poškozené** (Př). Na konci školního roku vracel Jan **poškozené** (Pks) učebnice.;

5. a) Odpoledne se člun přiblížil k Římu po hladině Tibery poseté kousky dřeva a odpadky, které do ní proudily z kanálů. Loďku táhlo proti proudu několik mul, které poháněl občasnými ranami **bičem bosý** mladičkový a **vyzábělý** otrok. Nad městem před nimi se vznášel příkrov kouře z ohňů, pomocí nichž se obyvatelé snažili přečkat chladné a pošmourné **zimní měsíce**. Dým ze společných ohňů se mísil s kouřem stoupajícím z kovářských dílen a lázní, které ve městě nabízely své služby.;

b) **těsné** – poseté kousky dřeva a odpadky, stoupajícím z kovářských dílen a lázní;

Loďku táhlo proti proudu **několik** (Pks) mul, které poháněl **občasnými** (Pks) ranami **bičem** (Pkn) **bosý** (Pks) **mladičkový** (Pks) a **vyzábělý** (Pks) otrok. Nad městem **před nimi** (Pkn) se vznášel příkrov **kouře** (Pkn) **z ohňů** (Pkn), pomocí nichž se obyvatelé snažili přečkat **chladné** (Pks) a **pošmourné** (Pks) **zimní** (Pks) měsíce.;

postupně rozvíjející – bosý mladičkový, pošmourné zimní;

c) předložka; Počítám s tvou pomocí (podstatné jméno).;

d) mul, otrok;

UČEBNICE

str. 85

1. a) b) Ztroskotání

Námořníci opustili loď v záchranných člunech a pravděpodobně zahynuli. Robinson sestoupil dovnitř kórábu. Víc než polovina byla zatopena vodou. Vešel do kajuty, kde našel **šavli** (Pt) a dvě **bambitky** (Pt). Byly tu i **soudky** (Po) se střešným prachem a různé **nádoby** (Po). Měl radost, když objevil **nože a lžíce** (Pt). Ven vynesl nejdříve zbraně. Sekerou prorazil v boku nakloněné kabiny díru. Prolezl otvorem a velmi se zardoval, když ve skladišti objevil velké zásoby potravin. Ležely tu **pytle** (Po) rýže, pšeničné mouky, **bečky** (Po) rumu, **bečky** (Po) čisté soli, bylo tu různé kuchyňské **nářadí** (Po), **svíčky** (Po), **láhve** (Po) s olejem a různé **koření** (Po). Ležely tu pytle **rýže** (Pkn), pšeničné **mouky** (Pkn), bečky rumu, bečky čisté soli, bylo tu různé kuchyňské nářadí, svíčky, láhve s olejem a různé koření.;

c) čárkami a spojovacími výrazy;

d) **sousloví** – záchranných člunech, **přísluvečná spřežka** – dovnitř, **sloveso v trpném rodě** – byla zatope-

na;

e) Byly (Př) tu (PUM) i soudky (Po) se střelným (Pks) prachem (Pkn) a různé (Pks) nádoby (Po);

UČEBNICE

str. 86

1. a) Mezi nejznámější české obrozence patřil Josef Dobrovský i **Josef Jungmann**. Brno leží na soutoku Svatky a **Svitavy**. Česká republika nesousedí ani se Švýcarskem, ani s **Maďarskem**. Slovní druhy dělíme na ohebné a **neohebné**. Ani Slapy, ani **Orlík** nejsou naše největší přehrady. V Litomyšli působil jednak spisovatel Alois Jirásek, jednak hudební skladatel **Bedřich Smetana**.;
b) Josef Dobrovský i Josef Jungman; Svatky a Svitavy; ani Švýcarskem, ani Maďarskem; ohebné a neohebné; ani Slapy, ani Orlík; jednak spisovatel, jednak skladatel; Před dvojími spojovacími výrazy píšeme čárku.;
2. a) b) Petr Veliký získal pro Rusko přístup **k Baltskému, ale ne k Černému** (odporovací) moři. Nejvyšší horou Moravy není Králický **Sněžník, ale Praděd** (odporovací). Vltava nepramení **v Krkonoších, nýbrž na Šumavě** (odporovací). **Ani Bořivoj, ani** svatý **Václav** (slučovací) nebyli českými **králi, nýbrž knížaty** (odporovací). Napoleon vyhrál **bitvu** u Slavkova, **ale ne bitvu** (odporovací) u Waterloo. Jiří z Poděbrad pocházel **ze šlechtického rodu, ne však** z panovnické **linie** (odporovací);

UČEBNICE

str. 87

3. a) b) K českým velkoměstům řadíme **nejen Prahu a Brno** (slučovací), **ale také** například **Ostravu** (stupňovací). Metro jezdí v Praze, **ale ne v Brně** (odporovací). Na Moravě je počasí vhodné **nejen** k pěstování **meruněk, ale i** vinné **révy** (stupňovací). Jan Neruda je známý **nejen jako básník, nýbrž i jako prozaik** (stupňovací). Druhá světová válka skončila **roku** 1945, **a ne v roce** (odporovací) 1948.;
4. a) Na výlet si vezmu buď deštník, nebo pláštěnku (vylučovací). Nemám doma rádio ani televizi (slučovací). Narodil se jim syn, nebo dcera (vylučovací)? Podle počasí půjdu v šatech, nebo v kalhotách (vylučovací). Ani dnes, ani zítra ji nemohu navštívit (slučovací). Nemám na to jednak čas, jednak peníze (slučovací). Člověk většinou buď nemá čas, nebo peníze (vylučovací);
5. Práci dělá **s láskou, a tudíž dobře** (p. důsledkový). Můj strýc mluví **francouzsky, dokonce i italsky** (p. stupňovací). Svou řeč přednesla **pomalou a zřetelně** (slučovací). Mluvil příliš **rychle, a tedy nesrozumitelně** (důsledkový). Chceme se **nejen pobavit, ale i poučit** (stupňovací). Přijde **buď odpoledne, nebo večer** (vylučovací);

UČEBNICE

str. 88

6. a) Ustálený tok dní školního roku **bývá** tu a tam osvěžen několika akcemi, které přinášejí žákům nejen vzruch, ale i zábavu. Na naší škole se například těšíme na hromadný sběr pořádaný na podzim, na přebory v atletice a zvláště pak na **branné** cvičení řízené osobně ředitelem školy. Tento muž, jehož **nevyvedl z míry** ani napínáček přilípnutý na klíče ředitelny, ani ježek jistě ne náhodou **schoulený** na židli za katedrou, se týden před **branným** cvičením měnil k nepoznání. **S úderem osmé** vždy pustil desku s vojenskými pochody a vzápětí nám oznámil, že **branné** cvičení se blíží a **vyžaduje celých** mužů a žen, neboť nepřítel se neptá na věk, ale na sílu. Na rozdíl od ředitele měli učitelé před akcí panickou hrůzu, ale i obavy. Zvláště ti, kteří byli při loňské nebo předloňské slavnosti očouzeni dýmnicí k nepoznání.;
b) tu a tam – slučovací; nejen vzruch, ale i zábavu – stupňovací; na sběr, na přebory, na cvičení – slučovací; ani napínáček, ani ježek – slučovací; mužů a žen – slučovací, na věk, ale na sílu – odporovací; hrůzu, ale i obavy – stupňovací; loňské nebo předloňské – oslabený vylučovací;
c) branné cvičení – cvičení posilující fyzickou kondici, součástí výuky v době totality;
7. Jan Hus kritizoval **nejen odpustky, ale i bohatství církve**. Bitvy tří císařů se účastnili **Napoleon, Alexandr I. a František I.**. K novinářům 19. století patří **Karel Havlíček Borovský nebo Jan Neruda**. Karel Jaromír Erben sbíral **říkadla, ale i pohádky**. Napoleon zvítězil u **Slavkova, ale ne u Waterloo**. Alexander Bach se rozhodl poslat **odvážného, a tedy nebezpečného** novináře Karla Havlíčka Borovského do Brixenu. Božena Němcová napsala **Babičku, a dokonce i** Divou **Báru**.;
8. a) Česnek patrně pochází z Mongolska a z nedalekých Kirgizských stepí. Odtud ho **Mongolové** přivezli do Číny. Pěstoval se i ve **starém Egyptě**, kde se podával dělníkům pracujícím na stavbě pyramid. Egypťané ho používali k léčení různých chorob nebo bolestí. Řekové a **Římané** mu připisovali posilující účinky a dávali ho jíst svým vojákům na válečných **výpravách** k navýšení odvahy.;
b) z Mongolska a ze stepí, chorob nebo bolestí, Řekové a Římané;

UČEBNICE

str. 89

10. a) C., E., A., D., B;

oblíbil, sokoly, takový, vycvičený, vysoce, Benedovi, denně, ztrácelo, olomouckém, prchlivý, jezdili, svými, malý, povinnosti, vyjel, byly, vytrvalých, sokoly.;

b) přístavek – jeho sokolník, **volný přívlástek** – vycvičený dobře k lovu, **příslowecné určení míry** – vysoce;

c) pro dovedmost – příslowecné určení příčinný; jeho – přívlástek shodný;

d) doplněk – nemocen, **přirovnání** – hlídat jako oko v hlavě, **přísudek slovesný složený** – nechtěl žrát, **dívat** – PUÚ;

e) Na olomouckém (Pks) hradě (PUM) vládl (Př) jednou (PUČ) jeden (Pks) bojovný (Pks), ale tuze (PuMí) prchlivý (Pks) kníže (Po).; **vládl** – 2., tiskne; **držel** – 4., trpí; **jezdili** – 4. prosí;

f) Mohl stát mnoho peněz (nevyjádřený), a proto **sokolník** Beneda svůj malý domek dobře zavíral na klíč (vyjádřený), aby **nikdo** cvičeným ptákům neublížil (vyjádřený).;

g) jedná se o přívlástek postupně rozvíjející;

h) postupně rozvíjející přívlástek – své vladařské; **přísudek jmenný se sponou** – byly plné;

i) zvěře a ptactva – několikanásobný předmět, dobrých a vytrvalých – několikanásobný přívlástek shodný, houfec, čeleď a sokoly – několikanásobný předmět;

j) plných zvěře a ptactva;

UČEBNICE

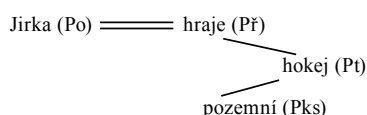
str. 90

- Lije jako z konve. – jednočlenná; Venku mrholilo. – jednočlenná; Do střechy tlouou kapky deště. – dvojčlenná; Vstupujte jednotlivě! – dvojčlenná; Vstupovat jednotlivě! – ekvivalent; Vstupovali jednotlivě. – dvojčlenná;
- a);
- b), c);
- c);
- Má sestra ráda nosí modrá, ale ne černá sportovní trička. v. poměr: odporovací; Ten tvůj bratr napsal špatně nejen zeměpisný, ale i dějepisný test. v. poměr: stupňovací; Červencové a srpnové dny tráví celá naše rodina na chatě. v. poměr: slučovací;
- b), c), d), f);
- František Josef I., nejděle vládnoucí Habsburk na českém trůnu, vládl 68 let.;
- Přišel zcela vyčerpan. – PUMí; Zatočte vlevo! – PUM; Kvůli nemoci byl doma. – PUP; V pátek se ti ozvu. – PUČ; Mile se usmál. – PUZ; Za deště nikam nechod. – PUPo;
- Kvůli horečce zůstal doma. Je dobré pomáhat slabším. Řekla mi svůj názor na věc. Po dopsání si diktát zkontroluj.;

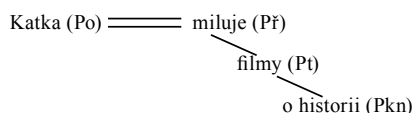
UČEBNICE

str. 91

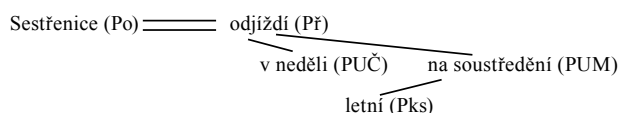
1.

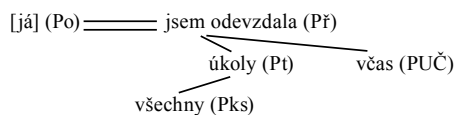
řídící větné členy: Jirka, hraje; závislé větné členy: pozemní;
řídící a současně závislé větné členy: hokej;

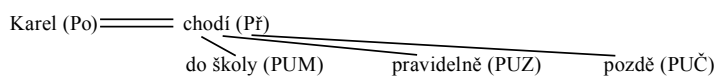
řídící větné členy: Katka, miluje; závislé větné členy: o historii;
řídící a současně závislé větné členy: filmy;

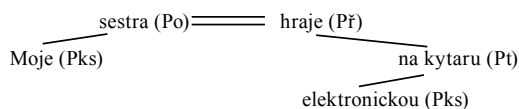
řídící větné členy: sestřenice, odjíždí; závislé větné členy: v neděli, letní;
řídící a současně závislé větné členy: na soustředění;

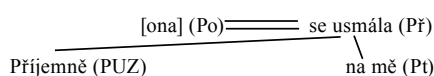
řídící větné členy: jsem odevzdala; **závislé větné členy:** včas, všechny;
řídící a současně závislé větné členy: úkoly;

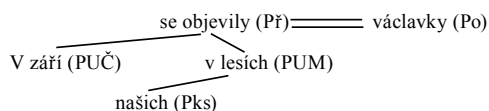
řídící větné členy: Karel, chodí; **závislé větné členy:** do školy, pravidelně, podzď;

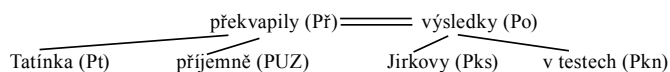
řídící větné členy: sestra, hraje; **závislé větné členy:** moje, elektronickou;
řídící a současně závislé větné členy: na kytaru;

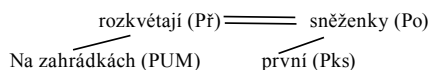
řídící větné členy: se usmála; **závislé větné členy:** příjemně, na mě;

řídící větné členy: se objevily, václavky;
závislé větné členy: v září, našich; **řídící a současně závislé větné členy:** v lesích;

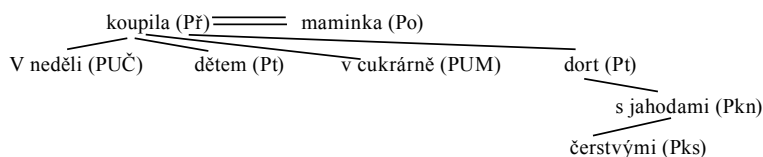
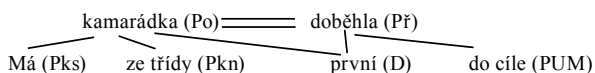
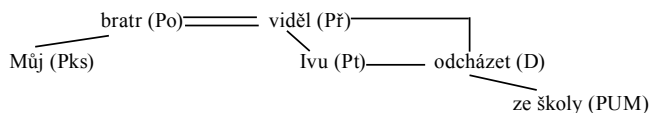

řídící větné členy: překvapily, výsledky;
závislé větné členy: tatínka, příjemně, Jirkovy, v testech,;

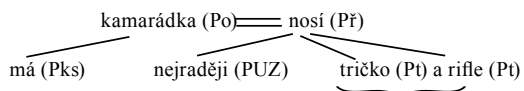
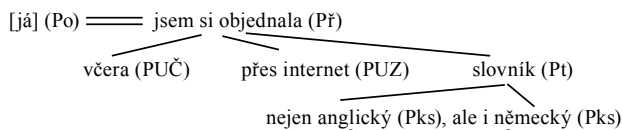
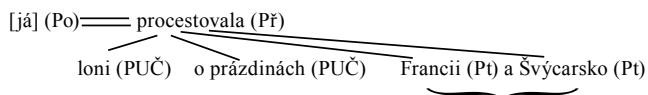

řídící větné členy: rozkvétají, sněženky; **závislé větné členy:** na zahrádkách, první;

2.

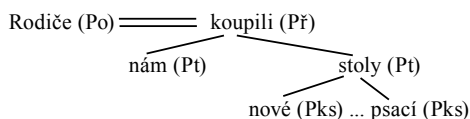
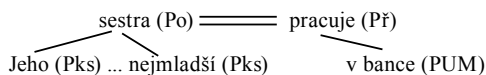
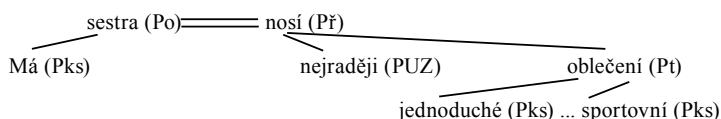
3.

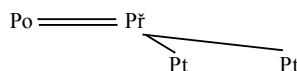
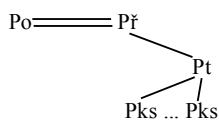
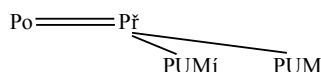
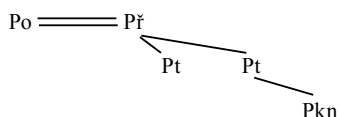
UČEBNICE

str. 93

4.

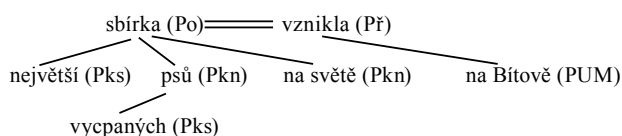
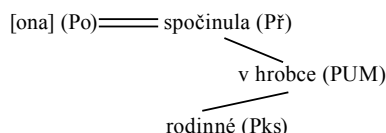
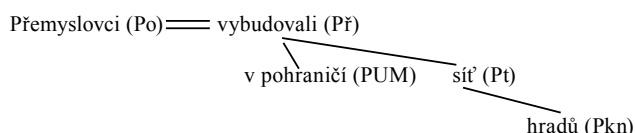
5. a) 1. A, 2. B, 3. B, 4. A;

6. a) Hrad Bítov

Přemyslovci vybudovali v pohraničí síť hradů, které měly ochrannou funkci. Nejznámější je Bítov. Obývali ho původně Lichtenburkové. K nejvýznamnějším vlastníkům hradu patřil starobylý rod Daunů. Za své služby byli povýšeni mezi šlechtu a nabyli nemalý majetek. Posledním vlastníkem byl baron Haas. Zabýval se chovem cizích zvířat, dříve nedobytný hrad proměnil v jednu z největších soukromých zoologických zahrad. Hrabě si odchoval malou lvici, ta s ním dokonce obědvala. Po smrti spočinula v rodinné hrobce. Baron zbudoval množství volíer a výběhů. Jejich zbytky můžete vidět dodnes. Velkými miláčky byli psi. Pro uhynulé psy hrabě zřídil psí hřbitov. Některé psy nechal vyčpat, a tak na Bítově vznikla největší sbírka vyčpaných psů na světě;

b)

UČEBNICE

str. 94

1. Sopka Etna

- Etna, tyčící se na východním pobřeží ostrova Sicílie, **je** nejvyšší činná **sopka** Evropy – věta jednoduchá). Jako jedna z neaktivnějších sopek na světě **byla zapsána** mezi přírodní památky Světového dědictví UNESCO (nevyjádřený podmět) – věta jednoduchá. **Je** o ní **známo** (podmět chybí – věta bezpodmětná, jednočlenná), že **má** nejdelší doložené záznamy erupcí (podmět nevyjádřený) – souvětí – 2). Úrodnou půdu v okolí sopky **využívají zemědělci** – věta jednoduchá. Protože Etna **ohrožuje** okolí silnými výbuchy spojenými i s oběťmi na životech, **byla OSN prohlášena** společně s dalšími patnácti sopkami za sopku desetiletí (nevyjádřený podmět), což **má** za následek to (podmět nevyjádřený), že jí **vědci věnují** zvýšenou pozornost – souvětí – 4.;
2. Eiffelova věž, postavená ke stému výročí Velké francouzské revoluce, patří k neznámějším stavbám v Paříži (věta jednoduchá). Věž nesoucí jméno po svém konstruktérovi Gustavu Eiffelovi byla otevřena během Světové výstavy roku 1889 (věta jednoduchá). Původně měla stát jen dvacet let, to se ale změnilo, neboť na ní byla zřízena meteorologická stanice, rozhlasový a později také televizní vysílač (souvětí – 3.);

UČEBNICE

str. 96

1. b) „Vím (VH), že nic nevím (VV předmětná).“ „Každý den je třeba žít tak (VH), jako by byl poslední (VV přísl. způsobová).“ „Nedopustíte (VH), aby malá hádka zničila velké přátelství (VV předmětná).“ „Všechny naše sny se mohou stát skutečností (VH), pokud máme odvahu je následovat (VV podmínková).“ „Optimismus je zažraný názor (VH), že všechno je dobré (VV přívlastková), i když je to zlé (VV přísl. přípustková).“ „Vyberte si za manželku takovou ženu (VH), kterou byste si vybrali za přítele (VV přívlastková), kdyby byla mužem (VV přísl. podmínková).“ „Naším hlavním smyslem v tomto životě je pomáhat druhým (VH). A pokud jim nemůžete pomoci (VV přísl. podmínková), alespoň jim neublížíte (VH).“;
2. Bylo to takové rozhodnutí, jaké se dalo čekat (VV přívlastková). Nejsem takový, abych si stěžoval (VV přísudková). Nejsem takový člověk, abych si stěžoval (VV přívlastková). Včera bylo, že by psa nevyhnal (VV přísudková). Včera bylo takové počasí, že by psa nevyhnal (VV přívlastková). Max byl takový běžec, že vyhrál každý závod (VV přívlastková). Max byl takový, že vyhrál každý závod (VV přísudková). Nechtěl jsem se stát tím, co pro mě vybrali (VV přísudková). Nechtěl jsem se živit povoláním, co pro mě vybrali (VV přívlastková).;
3. Překvapilo nás, že neumí plavat (VV podmětná). Slibovala, že úkol splní (VV předmětná). Zeptala se, jak se mi daří (VV předmětná). Všechny zajímalo, jak příběh dopadl (VV podmětná). Zajímá jsem se o to, jak jsem napsal pololetku z matematiky (VV předmětná). Učitel nám vysvětlil, jak máme počítat rovnice (VV předmětná). Poprosili nás, abychom jim pomohli (VV předmětná). Přesvědčila ho, aby ji navštívil (VV předmětná). Rozzlobilo ho, že nemá peníze (VV podmětná). Někomu se líbilo, jak vystupoval (VV podmětná). Je příjemné, že mi koupil dárek (VV podmětná). Povídali jsme si o tom, jak máme řešit problémy (VV předmětná). Včas jsme si uvědomili, co je správné (VV předmětná). Je dobré, že máš dobrou náladu (VV podmětná).;
4. Zajímalo ho, jaký je můj názor. (VV podmětná) – Zajímá ho můj názor. Přesvědčil ji, aby navštívila tetu. (VV předmětná) – Přesvědčil ji o návštěvě tety. Je důležité, abys dodržoval pravidla. (VV podmětná) – Je důležité

dodržovat pravidel. Přemýšlel jsem o tom, proč jsi přestoupil na jinou školu. (VV podmětná) – Přemýšlel jsem o tvém přestupu na jinou školu. Povídal mi o tom, kde vyrůstal. (VV předmětná) – Povídal mi o svém rodišti. Vadilo nám, jak Ota vyrušoval. (VV podmětná) – Vadilo nám Otovo vyrušování. Rektor je ten, kdo řídí univerzitu. (VV přísudková) – Rektor řídí univerzitu. Rozčílilo ji, že Eda lhal. (VV podmětná) – Rozčilovalo ji Edovo lhaní. Napsal učitel, aby uvolnil dceru z výuky. (VV předmětná) – Napsal učitel, aby uvolnění dcery z výuky. Vysvětlil mi, jak se řeší slovní úlohy. (VV předmětná) – Vysvětlil mi řešení slovních úloh. Evě se líbilo, že film šťastně skončil. (VV podmětná) – Evě se líbil šťastný konec filmu.;

5. Líbilo se jí, jak se lidé oblékali ve středověku (VV podmětná). Zeptala se mě, jaké mám mimoškolní zajmy (VV předmětná). Rozhodla se, že koupí Jakubovi zmrzlinu (VV předmětná). Kdo učí (VV podmětná), má dva měsíce prázdnin. Kdo lže (VV podmětná), ten i krade. Vyprávěla mi, co zažila na cestách (VV předmětná). V televizi popisovali, jak se vyrábí papír (VV předmětná). Zajímala se o to, jak se pěstují citróny (VV předmětná). Líbí se mi, jak jsi přeložil ten článek (VV podmětná). Je dobré, že pomáháš slabším (VV podmětná). Vadilo mi, že Jirka lhal (VV podmětná).;
6. Přečti si, proč vymřeli dinosauři (VV předmětná). Víš, která skupina živočichů se díky jejich vymření na Zemi prosadila (VV předmětná)? Přibíhal ve chvíli, kdy autobus odjížděl (VV přívlastková). Zeptala se, kdy odjíždí autobus (VV předmětná). Nevěděla, kde by se mohla ubytovat (VV předmětná). Jezdili tam, kde bylo levné ubytování (VV přís. místní). Jezdili do penzionů, kde bylo levné a kvalitní ubytování (VV přívlastková). Naučila mě, jak se vypočítá ten příklad (VV předmětná). Ten příklad vypočítej tak, jak jsem tě to naučila (VV způsobová). Vrať se, odkud jsi přišla (VV místní). Vrať se do údolí, odkud jsi přišla (VV přívlastková). Zajímal se o to, odkud přišla (VV předmětná). Ráda bych věděla, kolik je hodin (VV předmětná). Zajímalo ji, kolik je hodin (VV podmětná). Jestliže nebude pršet (VV přís. podmínková), přijdu. Bylo by prima, kdybys přišel (VV podmětná).;
7. a) Kdybychom vyhráli (VV přís. podmínková), postoupili bychom do finále. Protože jsme nevyhráli (VV přís. příčinná), nepostoupili jsme do finále. Ačkoli jsme vyhráli (VV přís. přípustková), do finále jsme nepostoupili. Snažili jsme se vyhrát, abychom postoupili do finále (VV přís. účelová). Když postoupili do finále (VV přís. časová), oddechli si. Snažili se hrát tak, aby postoupili do finále (VV přís. způsobová). Snažili se hrát tak dobře, aby postoupili do finále (VV přís. měrová). Rozhodující finále se bude hrát tam, kde to určí los (VV přís. místní). Chovej se tak, abych si nemusela stěžovat tvým rodičům (VV přís. způsobová). Choval se slušně, protože nechtěl mít nepříjemnosti (VV přís. příčinná). Choval se slušně, aby ho pochválila (VV přís. účelová). Ačkoli se nechoval nejlépe (VV přís. přípustková), nikdo si na něho nestěžoval. Než začneš vyrušovat (VV přís. časová), zamysli se. Chodil do školy tam, kde byla výuka španělštiny (VV přís. místní). Choval se tak slušně, že si na něho nikdo nestěžoval (VV přís. měrová).;
- b) Ačkoli jsme (Př) vyhráli (Př), do finále (PUM) jsme (Př) nepostoupili (Př). Rozhodující (Pks) finále (Po) se (Př) bude (Př) hrát (Př) tam, kde to (Pt) určí (Př) los (Po). Choval (Př) se (Př) slušně (PUZ), protože nechtěl (Př) mít (Př) nepříjemnosti (Pt).;

8. Když bude hezky (VV přís. podmínková), vyrazíme na výlet. Když jsme přišli z výletu (VV přís. časová), bolely nás nohy. Když se budete víc učit (VV přís. podmínková), budete mít lepší známky. Když mi zbudou nějaké peníze (VV přís. podmínková), přidám ti na nový mobil. Když dopsala test (VV přís. časová), pořádně si ho zkontrolovala. Když budeš mít nadále horečku (VV přís. podmínková), zavolám doktora. Když přišla z lesa (VV přís. časová), uvařila houbovou polévku.;
9. Potkal jsem bratra, který se vracel z tréninku. Ráda nosím trička, která jsou ručně malovaná. Do jídla ráda přidávala bylinky, které vypěstovala na své zahrádce. Nejraději mám knížky, které napsal Bohumil Hrabal. Bydlíme v domě, který je postavený na samotě. Hrál za tým, který vyhrál extraligu. Milovala hrníčky, na kterých byly namalované kytičky.;
10. Viděla jsem, jak mu podrazil nohy (VV předmětná). Viděla jsem ho, jak mu podrazil nohy (VV doplňková). Bylo určitě nebezpečné, jak mu podrazila nohy (VV podmětná). Slyšela jsem Karla, že se vrací ze školy (VV doplňková). Slyšela jsem, že se Pavel už vrátil ze školy (VV předmětná). Překvapilo mě, že se dnes vrátil ze školy dřív (VV podmětná). Při písence jsem viděl Evu, jak opisuje (VV doplňková). Všimla jsem si, jak při písence opisovala (VV předmětná). Je zřejmé, že opisuješ (VV podmětná).;
11. Přestože měla vleklé zranění (VV přís. přípustková), vyhrála mistrovství světa. Protože ji bolely svaly (VV přís. příčinná), vynechala jeden závod. Když se vrátila z práce (VV přís. časová), tak si uvařila kávu. Opravila ten přístroj tak, jak se psalo v návodu (VV přís. způsobová). Jestliže bude snižená viditelnost (VV přís. pod-

mínková), měli byste rozsvítit mlhovky. Přišla za námi, abychom jí to vysvětlili (VV přís. účelová). Navštívila místo, kde se narodila (VV přívlastková). Protože jsme měli málo pitné vody (VV přís. příčinná), nesměli jsme zalévat zahrádky. Jestliže půjdeš k zubaři (VV přís. podmínková), nezapomeň mít kapesník. Zajdi tam, kde opravují kola (VV přís. místní). Přiběhnul, aby si půjčil klíče (VV přís. účelová);

12. Řekni mu, aby přišel včas (VV předmětná). Bylo by dobré, abys jí pomohl se zavazadly (VV podmětná). Udělej to tak, aby byla spokojená (VV přís. způsobová). Přišla, abych jí ukázal návrhy kuchyně (VV přís. účelová). Ta podlaha je taková, aby se dala snadno umývat (VV přísudková). Petr měl skvělý nápad, abych s ním šel na hokej (VV přívlastková). Je nevhodné, abys paní učitelce tykal (VV podmětná). Chovej se tak, abys nerušil okolí (VV přís. způsobová). Zastavil se, aby nabral dech (VV přís. účelová). Ten počítač je takový, aby moc nevážil (VV přísudková). Požádal ji, aby ho doprovázela (VV předmětná). Režisér měl zájem, aby hrála v jeho filmu (VV přívlastková);
13. Vysvětlil nám, jak máme postupovat (VV předmětná). Vrátil se tak rychle, jak jen to šlo (VV přís. měrová). Udělej to tak, jak jsme se domluvili (VV přís. způsobová). Viděl jsem Petra, jak se otáčí (VV doplňková). Je neuvěřitelné, jak ses to rychle naučil (VV podmětná). Neříkej mi, jak se mám chovat (VV předmětná). Poslouchala Pavla, jak si na nás stěžoval (VV doplňková). Je nečestné, jak lžeš (VV podmětná). Napiš to tak, jak ti poradil (VV přís. způsobová). Psal to tak krásně, jak nejlépe uměl (VV přís. měrová). Bylo zajímavé, jak jim to vysvětlovala (VV podmětná);

14. a) Tajemná hora Blaník

Traduje se, že před mnoha lety proniklo cizí vojsko až do míst (VV podmětná), kde se tyčí hora Blaník (VV přívlastková). – souvětí podřadné; Na vrcholu hory stálo opevnění, za kterým byli ukryti všichni tamější obyvatelé (VV přívlastková). – souvětí podřadné; Přestože nepřátelé osmkrát zaútočili (VV přís. přípustková), byli osmkrát odraženi. – souvětí podřadné; Když ale zaútočili podeváté (VV přís. časová), hradiště dobyli. – souvětí podřadné; Všude leželi čeští bojovníci bez života. Brzy nato se vrátili do krajiny lidé, kteří hledali padlé hrdiny (VV přívlastková), aby je mohli pohřbít (VV přís. účelová). – souvětí podřadné; I když usilovně pátrali (VV přís. přípustková), po mrtvých nebylo ani stopy. – souvětí podřadné; Říká se, že po čase se začaly dít divné věci (VV podmětná). – souvětí podřadné. Nejpodivuhodnější příhoda se stala ovčákovi, který tu pásal ovce (VV přívlastková) – souvětí podřadné; Když chtěl hnát domů (VV přís. časová), zjistil, že jedna ovce chybí (VV předmětná). – souvětí podřadné; Jakmile se ji vydal hledat (VV přís. časová), v lesním šeru uviděl, jak se roztupuje skála (VV předmětná). – souvětí podřadné; Když vešel dovnitř (VV přís. časová), uslyšel, jak se za ním skála zavřela (VV předmětná). – souvětí podřadné; Najednou se ocitl v chodbě, kde spali bojovníci (VV přívlastková). – souvětí podřadné; Vypadali, jako by odpočívali (VV přís. způsobová). – souvětí podřadné; Potom ovčák usnul. Zdál se mu sen o tom, že rytíři jedenkrát za rok vyjíždějí z hory (VV předmětná), aby se cvičili v boji (VV přís. účelová). – souvětí podřadné; Bude-li české zemi nejhůř (VV přís. podmínková), rytíři se znovu objeví... – souvětí podřadné; Jak se dostal ovčák z hory ven (VV předmětná), nevěděl. – souvětí podřadné; Ve vsi ho přivítali, jako by vstal z mrtvých (VV přís. způsobová), protože v Blaníku prospal celý rok (VV přís. příčinná). – souvětí podřadné;

c) Všude (PUM) leželi (Př) čeští (Pks) bojovníci (Po) bez života (Pkn). Nejpodivuhodnější (Pks) příhoda (Po) se (Př) stala (Př) ovčákovi (Pt), který tu (PUM) pásal (Př) ovce (Pt);

15. a) Náš dědeček četl včera noviny.;

b) Nová knížka s pohádkami se prodávala rychle.;

c) Sousedovy děti hrály stolní tenis venku.;

d) Můj děda z Moravy dostal rychle peníze.;

16. „Člověk, který nikdy neplakal (VV přívlastková), nežil opravdový život.“; „Vše, co je v člověku krásné (VV přívlastková), je očím neviditelné.“; „Jediný způsob, jak dělat dobře svoji práci (VV přívlastková), je milovat ji.“; „Největší chyba, kterou můžete v životě udělat (VV přívlastková), je mít pořád strach, že nějakou uděláte.“; „Neexistuje úskok, k němuž by se lidé neuchýlili (VV přívlastková), jen aby se vyhnuli opravdovému tvůrčímu myšlení.“;

17. Marie Terezie, která měla šestnáct dětí, zvládala skvěle plnit i své vladařské povinnosti. Chrám svatého Víta, jenž se začal stavět za vlády Karla IV., byl definitivně dokončen až v roce 1929. Obec Waterloo, ne-daleko níž došlo ke konečné porážce Napoleona, se nachází na území Belgie. Ostrov Svatá Helena, kde Napoleon zemřel, se nachází při západním pobřeží Afriky.;

18. a) b) Lamanšský průliv

Lamanšský průliv je část Atlantského oceánu, která **odděluje** Velkou Británii a Francii (VV přívlastková). Nejuzší část, jež se nachází mezi městy Dover a Calais, je široká 34 kilometrů (VV přívlastková). Lamanšský průliv vznikl zhruba před 10 000 lety po **skončení** poslední doby ledové, kdy tající ledovce **zvýšily** hladinu moří (VV přívlastková). Pro Napoleona Bonaparta i Adolfa Hitlera, kteří se snažili **dobýt** Anglii (VV přívlastková), se stal nepřekonatelnou překážkou. Poprvé byl překonán roku 1785, kdy ho přeletěli v balonu Francouz Blanchard a Američan Jeffries (VV přívlastková). První Čech, který přeplaval kanál La Manche (VV přívlastková), byl František Venclovský.

c) VV je od hlavní věty oddělena čárkou, vložená VV je oddělena čárkami z obou stran.

19. a) Diamanty a mýty s nimi spojené

Lidé diamanta odpradávná spojovali s řadou pověstí. Ve starém Římě a Řecku **věřili**, že diamanty jsou slzy bohů (VV předmětná). Staří Římané se domnívali, že ze **třpytivých** diamantů jsou **vyrobeny** hroty šípů boha Amora (VV předmětná). Je známo, že některé diamanty jsou staré **více** než 3 miliardy let (VV podmětová). Přestože se formovaly v hloubce 150 km (VV přís. přípustková), dostaly se na povrch díky erupcím sopek. Možná nevíte, že diamanty jsou tvořeny pouze jedním chemickým prvkem – uhlíkem (VV předmětná). Pokud byste **chtěli** diamant poškrábat (VV přís. podmínková), musíte **mít** jiný, protože diamant je nejtvrděší nerost (VV přís. příčinná). Když se vrátíme do historie (VV přís. časová), zjistíme, že diamanty **byly** člověkem ceněné v průběhu **celých** lidských dějin (VV předmětná);

b) jsou staré – přísudek jmenný se sponou;

c) sto padesát;

d) celých lidských;

e) Lidé (Po) diamanty (Pt) odpradávná (PUČ) spojovali (Př) s řadou (Pt) pověstí (Pkn);

20. a) Původ kávy

Nejstarší zmínka o kávě pochází z 9. století z Etiopie a Keni, kde rostou kávovníky dodnes (VV přívlastková). O **objevu** kávy se **vypravuje** legenda o pastevci, který kdysi pásł kozy v etiopských horách (VV přívlastková). Protože se tu **pastviny táhly** až za obzor (VV přís. příčinná), pastevce je hnál pokaždé jinam. Jednou kozy **spásly** zvláštní červené plody z neznámých keřů, po kterých **dováděly** déle než jindy (VV přívlastková). Příhoda se **brzy** donesla do blízkého kláštera, jehož řeholníci bobulky začali **sbírat** (VV přívlastková). Vařili z nich nápoj, díky kterému **vydrželi** déle **vzhůru** při modlitbách (VV přívlastková). Jelikož **viděli** v bobulích pozitivní **účinky** (VV přís. příčinná), začali se jimi zásobovat. Aby se bobule **nezkazily** (VV přís. účelová), **sušili** je nad ohněm. Povídá se, že jednoho dne jim várka bobulí spadla do ohně (VV podmětová). Řeholníci je **vybírali** z popela, protože **voněly** (VV přís. příčinná). Když zrna pomleli (VV přís. časová), **připravili** z nich kávu, jakou známe dnes (VV přívlastková);

b) z Etiopie a Keni – několikanásobné příslovečné určení místa;

c) Jednou (PUČ) kozy (Po) spásly (Př) zvláštní (Pks) červené (Pks) plody (Pt) z neznámých (Pks) keřů (Pkn), po kterých dováděly (Př) déle (PUZ) než jindy (PUČ);

d) **vydrželi** – 4. třída, vzor trpí, **zásobovat** – 3. třída, vzor kupuje, **nezkazili** – 4. třída, vzor **prosí, sušili** – 4. třída, vzor prosí;

1. Překvapilo mě, kde se ten film točil (VV podmětová). Nevěděl, kam hlavní hrdina dorazil (VV předmětná). Ten film, na který mě pozval (VV přívlastková), se mi moc líbil. Šel do kina, aby se **podíval** na ten nový film (VV přís. účelová). Řekla mi, abych se šla **podívat** na ten nový film (VV předmětná). Šla jsem se **podívat** na ten film, protože mi ho **doporučili** (VV přís. příčinná). Když jsem **zhlédla** ten film (VV přís. časová), byla jsem zklamaná. Kdybys měl čas (VV přís. podmínková), **běž** se **podívat** na ten film. Třebaže mi ten film **doporučila** (VV přís. přípustková), nelíbil se mi. Napsal jsem referát o tom filmu tak, jak mi **poradil** (VV přís. způsobová). Běž dnes večer do kina **tam**, kde **dávají** ten film (VV přís. místní). Nechtěla mi říct, jak ten film **skončí** (VV předmětná). Ten film byl **takový**, že se na něho **nedalo** dívat (VV přísudková). Slyšel jsem Karla, jak ten film **chválí** (VV doplnková). Přišel jsem ve chvíli, kdy se hlavní hrdina **dostal** na ostrov (VV přívlastková);
2. Zeptal se mě, jaké je mé přání. – Zeptal se mě na mé přání. Jestliže bude pršet, nikam nepojede. – Za deště nikam nepojedeme. Když vyřešila tu rovnici, oddechla si. – Po vyřešení rovnice si oddechla. Děti, které **zlobí**, na výlet **nevezmu**. – Zlobivé děti na výlet **nevezmu**. Požádala mě o podpis té žádosti. – Požádala mě, abych **podepsala** tu žádost. Pro neznalost vzoreček příklad **nevypočítala**. – Protože **neznala** vzorečky, příklad **ne-**

vypočítala. I přes tvé varování se té akce zúčastnil. – Přestože jsi ho varoval, tak se té akce zúčastnil. Před příchodem hostů prostřela stůl. – Než přišli hosté, prostřela stůl.;

3. Pes, který štěká, nekouše. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. Hloupý, kdo dává, hloupější, kdo nebere. Kam nechodí slunce, tam chodí lékař. Když se dva perou, třetí se směje. Nehas, co tě nepálí. Komu se nelení, tomu se zelení. Kdo chce psa bít, hůl si vždy najde.;

UČEBNICE

str. 103

1. Směju se, **ale** chce se mi plakat. – poměr odporovací; Petra šla do školy **a** Honzík si hraje v pokoji. – poměr slučovací; Petr zná dobře několik cizích jazyků, **ba i** čte knihy v originále. – poměr stupňovací; Dnes půjdeme do kina **nebo** si pustíme film na počítači. – poměr vylučovací – oslabený; Nepřišel, **neboť** měl žaludeční problémy. – poměr příčinný; V nížinách je úrodná půda, **a proto** se zde lidé usadili už v pravěku. – poměr důsledkový; Navštívil **nejen** Jižní Ameriku, **ale** byl **i** v Austrálii. – poměr stupňovací; Koupali jsme se v rybníku, **potom** jsme si hráli. – poměr slučovací; Musí to být vážné, **vždyt'** podobná setkání se konají zcela výjimečně. – poměr příčinný; Oba byli zapálení pro věc, **a tudíž** pracovali i o víkendech. – poměr důsledkový; Nedívím se, **naopak** jsem to očekával. – poměr odporovací; **Bud'** si dá říct, **nebo** si na něj budu muset stěžovat. – poměr vylučovací;

UČEBNICE

str. 104

2. b) Zmije obecná

Zmije obecná je nejrozšířenější had na světě. Je to jediný jedovatý had žijící v České republice, je tu však kriticky ohroženým druhem. Zmiji poznáme podle tmavé klikaté čáry na hřbetě. Přes den se vyhřívá na sluníčku **a** (spojení vět) v noci pak loví. Živí se **jednak** (spojení větných členů) drobnými hlodavci, **jednak** (spojení větných členů) obojživelníky **i** (spojení větných členů) ještěrkami. Nepohrdne **ani** (spojení větných členů) malými ptáčky, **ani** (spojení větných členů) ptačími vejci. Požírá žížaly **a** (spojení větných členů) slímáky, výjimečně **tež** (spojení vět) uloví netopýra nebo mladého zajíčka. Oblíbenými místy jsou lesostepi, proslulé horské stráně, rašeliniště **a** (spojení větných členů) mokřady.;

3. Dříve muži lovili a ženy se staraly o domácnost. U potoka kvetly pomněnky a v lesích voněly konvalinky. Prohlédli jsme si jednak tamější památky, jednak jsme se naobědvali v místní restauraci. Nebavila mě hra na housle, **tež** mi nešlo malování. Jednak rád pěstoval zeleninu, jednak sázel ovocné stromky. V Plzni se vyrábějí tramvaje a Mladou Boleslav proslavily automobily. V sobotu budeme u babičky a pak v neděli navštívíme zámek Konopiště. O prázdninách chodila po horách, také se potápěla v moři.;

UČEBNICE

str. 105

4. Hrad Karlštejn

Do roku 1421 pobývali na Karlštejně čeští králové, **zato** později hrad přestal vzkvétat. Nějakou dobu tu byly uloženy říšské korunovační klenoty, Zikmund je **však** nechal odvézt. Obával se o jeho bezpečí, tyto obavy **ale** nebyly namístě. Husité oblehli vršky kolem Karlštejna, **nicméně** na jeho nádvoří se nedostali. Vrhali sem kameny, sudy s hořící smůlou i s fekáliemi, **avšak** úspěch neslavili. České korunovační klenoty zde zůstaly déle než říšské, ale i ty byly během českého stavovského povstání převezeny do Prahy. Švédové se sice dostali až k Velké věži, **jenže** její opevnění neprolomili.

5. **Půjdeš dnes večer do divadla?** – Rád bych šel do kina, ale musím pomáhat tátovi. **Pomůžeš mi s přípravou té oslavy?** – Pomohl bych ti, musím však jít do práce. **Zkontroluješ mi domácí úkol z matematiky?** – Rád bych ti zkontroloval úkol z matematiky, jenže teď nemám čas. **Objednáš tu dovolenou v Řecku?** – Objednal bych ji, ale nefunguje mi počítač. **Navštívíš babičku v nemocnici?** – Klidně bych navštívil babičku, jenže musím odjet.;
6. Celé odpoledne přšelo a bylo docela chladno (poměr slučovací). Pršelo, a já jsem neměl deštník (poměr odporovací). Přišel Petr, a s nikým se nebavil (poměr odporovací). Přišel k nám a vysvětlil mi ty příklady (poměr slučovací). Zastavil se Gabriel a přinesl mi dárek (poměr slučovací). Rozloučil se a odešel (poměr slučovací). Slíbil mi pomoc, a raději nepřišel (poměr odporovací). Zeptal se tatínka, a na odpověď nepočkal (poměr odporovací). Maminka pracuje ve škole a tatínek je řidičem (poměr slučovací). Chtěl mít samé jedničky, a neučil se. (poměr odporovací);

7. Město na vodě

Benátky jsou **nejen** jedno z nejznámějších italských měst, **ale i** jedna z nejvýznamnějších památek Evropy (spojení větných členů). Leží na ostrovech v mělké laguně, kde se ve dnech zvaných „vysoká voda“ zvýší hladina moře až o 90 centimetrů. Ulice vyplňuje stovka kanálů, na nichž panuje čilý dopravní ruch.;

Ve městě je přes 400 kamenných mostů a asi 15 000 domů na dubových kůlech zaražených do mořského dna. Asi 70 metrů široký Canal Grande spojuje přístav **nejen** s historickým náměstím Svatého Marka, **nýbrž i** s centrem města (spojení větných členů). Dopravu po kanálech zajišťují **nejen** motorové lodě, **ale i** gondoly (spojení větných členů). Benátky se proslavily jako námořní i obchodní velmoc, **a dokonce** jsou známé jako středisko sklářství (spojení vět). Proslulá jsou zejména benátská zrcadla.;

8. „Jdi tam v pravé poledne, když budou strážní spát. V první stáji najdeš dvanáct vraných koní se zlatými uzdami, ve druhé dvanáct bílých koní s černými uzdami a ve třetí stáji stojí sám kůň Zlatohřívák u svého žlabu. Podle něho na stěně uhlídáš dvě uzdy, zlatou a koženou. Tu zlatou nech viset a dej mu jen koženou, **nebo** se ti špatně povede.“ – autor: Karel Jaromír Erben;

9. Jedná se o větu jednoduchou, nebo jde o souvětí? Je ti dobře, nebo potřebuješ jít k lékaři? Rád chodím do lesa nebo trávím volno u vody. Vysvětlíš to Evě raději sám, nebo to mám udělat já? Přejde k nám zítra tatínek, nebo se zastaví maminka? Kontaktujte nás písemně nebo zavolejte. Chápeš řešení rovnic, nebo ti ho mám vysvětlit ještě jednou? Můžu se stavit ve středu nebo přijdu ve čtvrtek. Jirka většinou vyrušoval nebo nedával pozor.;

10. Karlštejn v pověstech

Rok 1348 se zapsal významně do dějin Českých zemí, neboť toho roku Karel IV. založil univerzitu (příčinný poměr), Nové Město pražské a nechal vystavět hrad Karlštejn (slučovací poměr). Jeho nejnižším bodem je studna ve Studniční věži. Kutnohorští havíři provrtali skálu téměř 80 metrů hluboko. **Jámu spojili s nedalekým potokem, neboť při výkopech nikde nenarazili na vodu (poměr příčinný). O všem věděli jen král a purkrabí, tato skutečnost by totiž nepříteli zjednodušila obléhání hradu (poměr příčinný).** Dobyvatelům by stačilo, aby odklonili koryto potoka nebo vodu otrávil. **Dělníci pracující na stavbě kanálu byli prý popraveni, neboť se panovník bál možného prozrazení tohoto tajemství (poměr příčinný).**;

11. a) Proč byl popraven Ludvík XVI.? – Ludvík XVI byl popraven, neboť přivedl zemi k bankrotu. Proč se střídá den a noc? – Den a noc se střídá, neboť se Země otáčí kolem své osy. Proč vznikly v Karlových Varech lázně? – V Karlových Varech vznikly lázně, neboť se v jejich okolí nacházely léčivé prameny. Proč Napoleon neuspěl v Rusku? – Napoleon neuspěl v Rusku, neboť ho překvapila krutá zima. Proč jsou velryby savci? Velryby jsou savci, neboť rodí živá mláďata. Proč jsou rostliny zelené? – Rostliny jsou zelené, neboť obsahují chlorofyl.;

b) Ludvík XVI. byl popraven, protože přivedl zemi k bankrotu. Den a noc se střídá, protože se Země otáčí kolem své osy. V Karlových Varech vznikly lázně, protože se v jejich okolí nacházely léčivé prameny. Napoleon neuspěl v Rusku, protože ho překvapila krutá zima. Velryby jsou savci, protože rodí živá mláďata. Rostliny jsou zelené, protože obsahují chlorofyl.;

12. a) Bitva u Little Bighornu

V 70. letech 19. století bylo na území siouxske rezervace objeveno zlato, Spojené státy americké tudíž chtěly přimět indiány k jeho prodeji. Američané nebyli v tomto jednání úspěšní, a tak se rozhodli prosadit své požadavky silou. Indiáni mimo rezervaci se museli hlásit u svých rezervačních správ. Indiáni příkaz neuposlechli, neboť stěhování táborů v zimě bylo velmi obtížné. Vojáci dostali rozkaz, aby přivedli indiány do rezervace násilím. **To rozzlobilo další indiány, a tak se začali sdružovat kolem náčelníka Sedícího býka.** Indiáni pak zvítězili v bitvě u Little Bighornu. Před bitvou měl Sedící býk vidění velkého vítězství. Indiány ale varoval, aby zabitým vojákům nic nebrali a nezohavovali jejich těla. **Indiáni ho neposlechli, a proto prý byli nakonec poraženi.**;

b) tudíž, a tak, a proto;

12. c) Indiáni příkaz neuposlechli, neboť stěhování táborů v zimě bylo velmi obtížné. – Stěhování táborů v zimě bylo velmi náročné, a tak indiáni příkaz neuposlechli.;
- d) V 70. letech 19. století chtěly Spojené státy americké přimět indiány k prodeji jejich území, neboť na něm bylo nalezeno zlato. Američané se rozhodli prosadit své požadavky silou, neboť nebyli v jednání úspěšní. Další indiáni se začali sdružovat kolem náčelníka Sedícího býka, neboť byli rozzlobeni. Indiáni byli nakonec poraženi, neboť příkaz neuposlechli.;
- e) bylo objeveno – přísudek slovesný, chtěly přimět – přísudek slovesný složený, nebyli úspěšní – přísudek jmenný se sponou, rozhodli se – přísudek slovesný.;
- f) 70. – řadová, určitá, 19. – řadová, určitá.;
- g) byli poraženi – trpný rod, Američané porazili indiány.;
13. Celý den přšelo, a tak jsme zůstali doma (poměr důsledkový). Richard maloval a jeho bratr hrál házenou (poměr slučovací). Odpověď znal, a neporadil ji nikomu (poměr odporovací). Nenosil úkoly, a dokonce vyrušoval (poměr stupňovací). Vše jí znovu vysvětlil, a navíc jí pomohl i s úkolem (poměr stupňovací). Přišla, a nezaplatila vstupné (poměr odporovací). Každému ráda pomohla, a proto ji měli všichni rádi (poměr důsledkový). Vyhrál Petr, a přece nebyl spokojený (poměr odporovací). Začalo ho bolet v krku, a tak zůstal raději doma (poměr důsledkový). Bolela ho hlava, a dokonce měl i teplotu (poměr stupňovací). Měl ji navštívit, a nepřišel (poměr odporovací). Byla smutná, a proto jsem jí chtěl zlepšit náladu (poměr důsledkový). Rozhodla se mu pomoci, a neudělala nic (poměr odporovací). Přišel pozdě, a dokonce se neomluvil (poměr stupňovací).;
14. a) b) V Brně na Petrově zazvonili poledne v jedenáct, a proto Švédové ukončili obléhání. – Švédové ukončili obléhání, neboť v Brně na Petrově zazvonili poledne v jedenáct. Marie Terezie zavedla povinnou školní docházku, a tudíž zvýšila vzdělanost v habsburské monarchii. – Marie Terezie zvýšila vzdělanost v habsburské monarchii, neboť zavedla povinnou školní docházku. Josef II. zrušil nevolnictví, a tak se lidé mohli volně stěhovat do měst. – Lidé se mohli volně stěhovat do měst, neboť Josef II. zrušil nevolnictví. Český král Karel IV. podporoval vzdělání, a tak založil v Praze univerzitu. – Český král Karel IV. založil v Praze univerzitu, neboť podporoval vzdělání. Napoleon byl poražen u Waterloo, a proto byl poslán do vyhnanství na ostrov Svatá Helena. Napoleon byl poslán do vyhnanství na ostrov Svatá Helena, neboť byl poražen u Waterloo. Petr Veliký chtěl modernizovat Rusko, a proto cestoval po západní Evropě. Petr Veliký cestoval po západní Evropě, neboť chtěl modernizovat Rusko. Jan Amos Komenský byl protestant, a proto musel opustit vlast. – Jan Amos Komenský musel opustit vlast, neboť byl protestant.;
15. Neučil se, a tudíž zkoušku neudělal (poměr důsledkový). Přečtu si o tom anebo se zeptám učitele (poměr vylučovací – oslabený). Přijela, měla totiž zájem dozvědět se něco víc (poměr příčinný). Chtěl mi udělat radost, a proto mi koupil růže (poměr důsledkový). K narozeninám jí buď koupím růže, nebo ji pozvu do divadla (poměr vylučovací). Přečetla si ten článek, ale referát nenapsala (poměr odporovací). Nepůjdu ani do kina, ani se neúčastním té besedy (poměr slučovací). Nejenže přšelo, ale dokonce padaly kroupy (poměr stupňovací). Šla tančovat, neboť se chtěla rozptýlit (poměr příčinný). Výborně tancovala, a rodiče ji nepochválili (poměr odporovací). Učil se, a tak dostal jedničku (poměr důsledkový). Nejenže zvítězil, ale také překonal světový rekord (poměr stupňovací). Hned hrála tenis, hned se věnovala cyklistice (poměr slučovací). Vyhrála, a přitom jí nikdo neblahopřál (poměr odporovací).;

16. Co možná nevíte o zemětřesení
- Každý rok proběhne na světě asi půl milionu zemětřesení, avšak jen 100 000 z nich způsobí škody (poměr odporovací). Přibližně 90 % zemětřesení se vyskytuje v oblasti zvané ohnivý kruh, neboť v tomto regionu dochází k častým erupcím sopek (poměr příčinný). V průměru dojde k osmnácti velkým zemětřesením ročně a jednou do roka se objeví supervelké (poměr slučovací). Nejsilnější zemětřesení bylo zaznamenáno roku 1960 a mělo sílu 9,5 stupně Richterovy stupnice (poměr slučovací). V roce 2015 zasáhlo zemětřesení Nepál, a proto se Mount Everest zmenšil o jeden palec (poměr důsledkový). Japonsko trápí v průměru 1 500 zemětřesení ročně a Jižní Kalifornie zažije asi 10 000 otřesů ročně, většinu z nich však lidé nepocítí (poměr odporovací). Za nejhorší co do počtu obětí považujeme čínské zemětřesení z roku 1556, zemřelo při něm totiž 830 000 lidí (poměr příčinný).;
17. Katka chodí do Sokola, neboť jí to baví (poměr příčinný). Zůstala jsem doma a četla jsem si knížku (poměr slučovací). Půjdeme do divadla, a dokonce se pak stavíme v restauraci (poměr stupňovací). Venku přšelo,

a proto jsem zůstala doma (poměr důsledkový). Petr přišel pozdě, práci však rychle dodělal (poměr odporovací). Eva se buď usmívala, nebo bylo lepší se jí vyhnout (poměr vylučovací);

- 18.** Jirka stavěl hrad a Eva postavila domeček (poměr slučovací). Nenapsal, ba dokonce ani nevolal (poměr stupňovací). Nepřišel Petr ani David se nedostavil (poměr slučovací). Běž už, nebo tě budou hledat (poměr vylučovací). Nejenže nepřišel, ale ani se neomluvil (poměr odporovací). Prší, a tak si vezmete deštník (poměr důsledkový). Můžeš bruslit na rybníku, vždyť silně mrzne (poměr příčinný). Nepřišla, neměla totiž čas (poměr příčinný). Buď zaplať předem, nebo využij dobírku (poměr vylučovací). Ztratil sešit, a proto ho přepsal (poměr důsledkový). Koupila si šaty, ale byly jí malé (poměr odporovací). Utíkal jsem, ale vlak mi ujel (poměr odporovací);

UČEBNICE

str. 111

- 19. a)** Petr se koukal na forbal a Hanka si četla knížku. Buď si půjdu zahrát fotbal, nebo půjdu plavat na bazén. Měl moc práce, ale bolel ho zub. Zůstal doma, neboť byl nemocný. Chytil rybu, a dokonce ulovil i botu. Špatně došlápnul, a tak chodil o berlích;
- b)** Petr se koukal na fotbal, ale Hanku to nebavilo (poměr odporovací). Půjdu si zahrát fotbal a pak si zajdu na bazén (poměr slučovací). Bolel ho zub, a tak zůstal doma (poměr důsledkový). Byl nemocný, neboť běhal v dešti venku (poměr příčinný). Chtěl chytit rybu, ale ulovil jen botu (poměr odporovací). Nejenže chodil o berlích, ale bolelo ho i břicho (poměr stupňovací);
- 20.** Nejenže se ztratil, ale ještě se zranil. Obsah 2. věty stupňuje obsah 1. věty.; Běžel nejrychleji, a tak vyhrál. Druhá věta vyjadřuje důsledek toho, co uvádí první věta.; Pjijď dnes, nebo nechod' vůbec. Obsahy vět nemohou platit současně.; Nepřijdu, jsem totiž nachlazený. Druhá věta vyjadřuje příčinu toho, co uvádí první věta.; Snažil se, ale měl špatné výsledky. Obsah 2. věty popírá obsah 1. věty.;

UČEBNICE

str. 112

- 21.** Chodil na brigádu, neboť si chtěl koupit nový mobil (poměr příčinný). Pršelo, ale dokonce foukal silný vítr (poměr stupňovací). Učil se sedm let anglicky, a proto se docela dobře dorozuměl (poměr důsledkový). Měl rád zeměpis, dějepis ho však nebavil (poměr odporovací). Nejprve mě pozval do kina a pak mi dal malý dárek (poměr slučovací). Florencie se nachází ve Francii, nebo ji najdeme v Itálii (poměr vylučovací);
- 22.** Petr je lékař a Eva učí děti. – CH; Hrál na housle, ale moc to neuměl. – Y; Buď odejde on, nebo odejdu já. – T; Odmlouval, a dokonce byl drzý – R; Nechápal jsem to, a tak jsem se zeptal. – O; Vyhrál, neboť usilovně trénoval. – U; Buď úkol splníš, nebo to vzdáš. – O; Přišel, ale dlouho se nezdržel. – T; Pomohl mi, neboť byl hodný. – Á; Záchraná služba nejen jezdí, ale i radí po telefonu. – Z; Hned zpívala, hned zase tančila. – K; Báł se, a proto zůstal doma. – U; **Tajenka:** „Chceš-li dostat chytrou odpověď, musíš položit **chytrou otázku.**“;
- 23. a)** Prusko porazilo Francii u Sedanu, neboť mělo nejlepší pozemní armádu (poměr příčinný). **b)** Marie Terenzie zavedla příjmení, neboť provedla sčítání lidu v habsburské říši (poměr příčinný). **c)** Jan Neruda byl nejen novinář, ale dokonce se proslavil také jako básník (poměr stupňovací). **d)** James Watt vynalezl parní stroj, a tak začaly vznikat parní stroje (poměr důsledkový). **e)** Napoleon zvítězil u Slavkova, ale u Waterloo byl už poražen (poměr odporovací);

UČEBNICE

str. 113

- 24. a)** Zavolej mi anebo napiš.;
- b)** Pospěš si, nebo nám to ujede.;
- c)** Byl špinavý, a ruce si neumyl.;
- d)** Přišel pozdě, a všem se proto omluvil.;;
- 25. a)** Dědeček byl chytrý, a proto jsem se řídil jeho radami (poměr důsledkový). Honzík uměl hrát na klavír, ale vynikal i ve sportu (poměr stupňovací). Jirka při testu opisoval, nechtěl to ale přiznat (poměr odporovací). S Jirkou se moc nebavím, několikrát mně totiž neřekl pravdu (poměr příčinný). Buď budeš mluvit pravdu, nebo nebudeme kamarádi (poměr vylučovací). Nevynikal ani ve škole, ani nebyl manuálně zručný (poměr slučovací);
- 26. a)** První řízek v Českých zemích
Podle legendy byl maršál Radecký milovníkem nejen dobrého jídla, ale i pití. V Benátkách si prý pochutnal na řízku z telecího masa obaleném ve strouhance a parmazánu a o tomto znamenitém pokrmu napsal císaři Františku Josefovi I., s nímž se přátelil (poměr slučovací). Kuchař neměl parmazán, a proto ho nahradil moukou a sýrem (poměr důsledkový). Za slavným vídeňským řízkem tedy nestojí žádný Rakušan, ale český šlechtic Radecký.;

- b)** jídlo, ale i pití – poměr stupňovací, strouhance a parmazánu – poměr slučovací, moukou a sýrem – poměr slučovací, Rakušan, ale šlechtic – poměr odporovací;
- c) přísudek jmenný se sponou** – byl milovníkem, **pomozné podstatné jméno** – Benátky, **postupně rozvíjející přívlastky** – tomto znamenitém, slavným vídeňským, **těsný přívlastek** – obaleném ve strouhance a parmazánu, **záporné zájmeno** – žádný;
- d) pití** – 2. pád, jednotné číslo, střední rod, vzor stavení; **řízku** – 6. pád, jednotné číslo, mužský neživotný rod, vzor hrad, **císaři** – 3. pád, jednotné číslo, mužský životný rod, vzor muž;
- e)** Podle legendy (PUZ) byl (Př) maršál (Po) Radecký (Pkn) milovníkem (Př) nejen dobrého (Pks) jídla (Pkn), ale i pití (Pkn).;

UČEBNICE

str. 114

1. **a)** B; D; E; A; C;
 skrýt, víc, dospělý, zlíbí, omluvy, přemýšlíte-li, musí, odbývá, obyčejně, uznali, neuměla, běhat, odbývalo, shromáždění;
- b)** Akela, který byl vůdcem smečky pro svou chytrost a sílu, ležel po celé délce na svém skalisku a kolem něho sedělo víc než čtyřicet vlků všech velikostí (poměr slučovací).;
- c)** chytrost a sílu – PUP;
- d) kolem** – předložka, **je** – zájmeno, Šel kolem (přísl. sloveso). Karel je výborný student (sloveso).;
- e)** každý dospělý;
- f)** Zákon džungle prohlašuje velice určitě, že se může každý dospělý vlk (VV předmětná), ožení-li se (VV přís. podmínková), odtrhnout od smečky, ke které náleží (VV přívlastková). Otec Vlk čekal, dokud jeho mláďata neuměla trochu běhat (VV přís. časová), a pak je i s Mauglím a matkou Vlčicí přivedl jedné noci na Poradní skálu, kde se odbývalo shromáždění (VV přívlastková).;
- g) by byl přistižen** – 3. osoba, jednotné číslo, podmiňovací způsob minulý, trpný rod, dokonavý vid; **přísudek jmenný se sponou** – je správné;
- h)** mohou postat, musí přivést;
- i)** A pak (PUČ) je (Pt) i s Mauglím (Pt) a matkou (Pt) Vlčicí (Pkn) přivedl (Př) jedné (Pks) noci (PUČ) na Poradní (Pks) skálu (PUM).;
2. **c)** Přišla a řekla, že nemá čas.;

UČEBNICE

str. 115

1. **a)** Naplánoval si dovolenou, byl totiž hodně vyčerpán. – příčinný; **b)** Byl hodně vyčerpán, a proto si naplánoval dovolenou. – důsledkový; **c)** Přijela, neboť se nestihla omluvit. – příčinný; **d)** Nejenže neprijela, ale ani se neomluvila. – stupňovací; **e)** Nemohl přijet, a tak se omluvil. – důsledkový; **f)** Neprijel, omluvil se však předem. – odporovací; **g)** Omluvil se, nemohl totiž přijet. – příčinný; **h)** Přijede, nebo se písemně omluví. – vylučovací; **i)** Buď pojedeme lanovkou, nebo půjdeme pěšky. – vylučovací; **j)** Ryl zahradu s chutí, ba dokonce si při práci prozpěvoval. – stupňovací;
3. **a)**;
4. **a)** Pršelo, a tak jsem zůstala doma. – důsledkový; **b)** Já závodně plavu a bratr dělá atletiku. – slučovací; **c)** Vyhrál tento zápas, a dokonce získal pohár. – stupňovací; **d)** Přišel pozdě, a neomluvil se. – odporovací;
5. **a)** B, **b)** C, **c)** A, **d)** E, **e)** D;
6. **A)**;

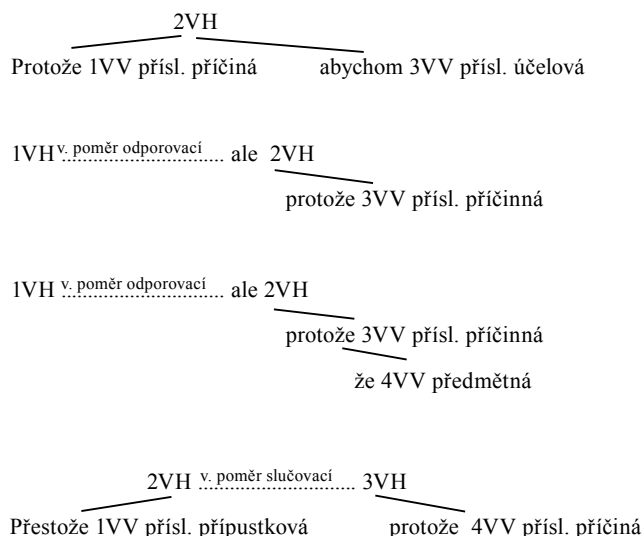
UČEBNICE

str. 116

1. **a) b)** Už si přesně nepamatuji, **o čem ten film byl a kdo v něm hrál** (VV předmětná – poměr slučovací). Maminka by byla ráda, **kdybys Danovi pomohl s úkolem, nebo s ním dokonce pravidelně procvičoval angličtinu** (VV přísl. podmínková – poměr stupňovací). Slíbil, **že mi buď napíše, nebo že mi zavolá** (VV předmětná – poměr vylučovací). Vzkázal mi, **že za ním nepůjde, a tak mu ty knížky nemůže předat** (VV předmětná – poměr důsledkový). Jeskyně mají v sobě jakési tajemství, **které nás přitahuje, ale které nás zároveň i trochu děsí** (VV přívlastková – poměr stupňovací). **Když se přistěhovalci v Americe trochu usadili a vybudovali si svá obydlí**, začali vybijet bizony (VV přísl. časová – poměr slučovací). **Přestože ve škole často chyběla a musela se učit doma sama**, měla dobré výsledky (VV přísl. přípustková – poměr slučovací). Pravidelně trénovala, **aby se dostala do volejbalové reprezentace a mohla jet na mistrovství světa** (VV přísl. účelová – poměr slučovací). Vysvětlil mi, **že musím napsat písemnou práci na čtyřku, nebo mě nechá propadnout** (VV předmětná – poměr vylučovací).;

2. a) a) Ta jabloň měla každý den jen jedno zlaté jablko, **které ráno odkvetlo, ve dne vzrostlo a v noci dozrálo** (3 VV přívlastkové – všechny v poměru slučovacím). **Vypátráš-li zloděje a podaří-li se ti ho chytit** (VV přísl. podmínková – poměr slučovací), pokladu svého šetřit nebudu, abych se ti odměnil (VV přísl. účelová). **Kdyby na něho přicházela dřímota a ruce mu klesly** (VV přísl. podmínková – poměr slučovací), měl s sebou ježčí kůži, aby ho probudila (VV přísl. účelová). Kralevic vyprávěl, **co se v noci přihodilo a jak střelil po ptáku Ohnivákovi** (VV předmětná – poměr slučovací), kterému pak vypadlo jedno zlaté péro (VV přívlastková). Dvořané, co tomu rozuměli (VV přívlastková), pravili, **že to péro pochází z ptáka Ohniváka a že je dražší nežli všechny poklady královny** (VV předmětná). **Jakmile dal ptáka Ohniváka do zlaté klece a zavřel dvířka** (VV přísl. časová – poměr slučovací), Ohnivák se probudil.
- b) „Když ti řekne (VV přísl. časová), abys sobě vybral manželku (VV předmětná), vyber tu, **která bude nejprostěji oblečena a kterou nebudou zdobit žádné šperky** (VV přívlastková – poměr slučovací). **Jestliže poznáš**, kterou pannu jsi si včera vybral (VV přívlastková), **a jestliže tě bude chtít** (VV podmínková – slučovací poměr), stane se tvou ženou.“ **Když už se hodně napili a byli veselí** (VV přísl. časová – slučovací poměr), zeptal se král těch pánů, jak se jim líbí zlatovlasá nevěsta (VV předmětná). Přijel na křižovatku, **kde se rozloučil s bratry a kde zasadili proutky** (VV přívlastková – slučovací poměr). Brzy se rozneslo po celém zámku, **že přišel nový sloužící a že ten čeledín koně Zlatohříváka uzdravil** (VV podmětná – slučovací poměr);
- b) Karel Jaromír Erben;
3. Řekla Jirkovi, aby nechodil a radši zůstal doma (VV předmětná – poměr slučovací). Měla ráda lidi, kteří umí držet slovo a jsou vždy čestní (VV přívlastková – poměr slučovací) Všimla si tatínka, jak vychází z domu a jde do práce (VV doplňková – poměr slučovací). Bylo by dobré, kdyby sis našel nějaký kroužek a začal by ses mu věnovat (VV podmětná – poměr slučovací). Jestliže budeš hodný a budeš se chovat slušně (VV přísl. podmínková – poměr slučovací), dostaneš nové kolo. Nejeli jsme do Prahy, protože tatínek byl nemocný, a dokonce měl horečku (VV přísl. příčinná – poměr stupňovací). Chtěla vědět, kde jsem se narodil a kolik mi je let (VV předmětná – poměr slučovací). Vyrazili jsme na túru, ačkoli bylo zamračeno, a dokonce občas spadlo i pár kapek (VV přísl. přípustková – poměr stupňovací). Když přijdu ze školy a napíšu si úkoly (VV přísl. časová – poměr slučovací), můžu jít ven.;
4. a), c); Zjišťovala, jestli bude pršet, nebo bude hezky. Bylo by dobré vědět, zda bude pršet, nebo svítit sluníčko.;
5. Řekla mi, že dnes přijde Petr, ale Karel zůstane doma. Jirka odešel, protože bylo pozdě, a dokonce se na večírku nudil. Vyber si školu, jejíž absolventi se dobře uplatní na trhu práce a kde se neplatí školné. Vysvětlila mi, že můžu přijít v pondělí, nebo nemám chodit nikdy.;

1.

IVH_A
kterou 2VV přívlastková

IVH_B v. poměr odporovací ale 3VH

UČEBNICE

str. 119

1. **A.** a) dveře, d) sánky; **B.** a) zvěř, c) zvířectvo; **C.** a) voda, b) železo, c) sůl;
2. **b**);
3. datum – data, drama – dramatu, akvárium – akvária, Tolstoj – Tolstého, Zeus – Dia, Aristoteles – Aristotela;
4. správně – **d**), **a**) prudší povaha, **b**) plnicí pero, běloucí motýli, **c**) jemnější látky;
5. **c**);
6. **A.** a) někdo, b) cokoli, c) všichni, d) málokdo; **B.** a) nic; **C.** c) mým, d) vašich; **D.** b) tebe, c) něho;
7. **1. řádek** – **d**) hry po nichž touží; **2. řádek** – **d**) z týchž látek;
8. **a**) 1 chyba – vrtěl sebou, **b**) 1 chyba – vy mi dejte pokoj, **c**) 0 chyb, **d**) 2 chyby – mí rodiče s námi, trhla sebou;

UČEBNICE

str. 120

9. **d**);
10. **b**);
11. **a**) 2 slovesa v trpném rodě – Tvrze se stavěly na venkově. Ten most už je opraven.; **b**) 1 sloveso v trpném rodě – Hraje se i v neděli.; **c**) 3 slovesa v trpném rodě – Oběd už je uvařen. Ta budova byla nedávno opravena. Vše bylo uklizeno.;
12. správně – **c**); **a**) přijeli bychom, **b**) přijeli bychom, **d**) jez zdravě;
13. zalil – dokonavý vid, 3. třída, vzor kryje; napsal – dokonavý vid, 1. třída, vzor maže; jezdil – nedokonavý vid, 4. třída, prosí; utekl – dokonavý vid, 1. třída, vzor peče;
14. **c**);
15. **b**);
16. **a**);
17. **c**);
18. **a**) PUPo, **b**) PUÚ, **c**) PUPř, **d**) PUP;

UČEBNICE

str. 121

19. **a**) V létě roste zájem o **chlazené alkoholické** i **nealkoholické** nápoje (poměr slučovací). **b**) **První lednový** týden pojedeme do **Orlických, ale i Lužických** hor (poměr stupňovací). **c**) Od šesti let hraje **můj starší** bratr **lední, ne však pozemní** hokej (poměr odporovací).;
20. **a**), **c**);
21. **a**), **c**);
22. Karel IV., **král český a císař římský**, založil Karlovu univerzitu, **nejstarší univerzitu ve střední Evropě**.;
23. Princ přišel k jeskyni, aby zabil draka (VV přísl. účelová). Princ přišel k jeskyni, kde bydlel drak (VV přívlastková). Kdyby se objevil drak (VV přísl. podmínková), pomohl by princ. Když zabil draka (VV přísl. časová), požádal o ruku princeznu. Viděl prince, jak zabíjí draka (VV doplňková). Přišel k jeskyni, protože bylo potřeba zabít draka (VV přísl. příčinná). Přestože měl z draka strach (VV přísl. přípustková), princezně pomohl. Bojoval s drakem tak, jak se na prince sluší (VV přísl. způsobová). Vyprávěl nám o tom, jak princ zabil draka (VV předmětná). Líbilo se mi, jak princ přemohl draka (VV. podmětná).;
24. **a**) D; **b**) A; **c**) B; **d**) F; **e**) E; **f**) C;

UČEBNICE

str. 122

1. **a**) C; A; B; E; D;

UČEBNICE

str. 123

1. **b**) greenhorn – nezkušený, nešikovný, naivní člověk; zelenáč;
d) Oblast ležící na východ od západní hranice států Severní Dakota, Jižní Dakota, Nebraska, Kansas, Oklahoma a Texas. Na tomto území docházelo k ozbrojeným srážkám zemědělců, kovbojů, Indiánů a obchodníků.;
- c**) DAMU;

- d) Cena Thálie je ocenění udělované Hereckou asociací od roku 1993 nejlepším divadelním hercům.;
3. a) spojuje věci, které spolu nesouvisí, jen autora sdělení napadají ve stejnou dobu.;

UČEBNICE

str. 124

1. b) lakomá;
- c) **přímá charakteristika** – nejlakomější držgrešle; **nepřímá charakteristika** – schraňovala slupky od buřtů a šila z nich záclony; do zrcadla se nepodívala, aby se neopotřebovalo; místo jízdenky si chtěla nechat vrtat koleno;

UČEBNICE

str. 125

1. d) držgrešle – lakomý člověk, dát si pro groš koleno vrtat – je strašně lakomý
2. b) nepřímá charakteristika;
- c) 1. verš – nenasytný, 2. verš – všetečný, 3. verš – hrabavý, 4. verš – hloupý;
- d) zbabělec – kdo pořád mluví a nic nevysloví; lakomec – kdo za dvě zlatky vyměnil by duši; škodolibec – kdo se ti směje, když jsi srdce ztratil;

UČEBNICE

str. 127

1. a) Leden pokynul Březnu, ten kývl, Leden ustoupil, Červen se ujal vlády, Leden pokynul Září;
- b) Protože se jedná o jména starců, kteří měsíce představují.;

UČEBNICE

str. 128

2. a) správně – d) neobsahuje subjektivní prvky;
- d) **citově zabarvená slova**: snížek, tichounce, chrupou, kožíšky, babizno, jablůňky, ptáčci; **metafory**: bohatá dáma, sype diamanty, perlové náhrdelníky, stará babizno, bílé peřiny, mrazivé květiny, rampouchové zvonkohry, krajkářky zimy; **básnické přívlastky**: teplé kožíšky, bohatá dáma, teplé domovy, bílé peřiny, mrazivé květiny, rampouchové zvonkohry, krajkářky zimy; **personifikace**: zima sype, zima umí vytvořit náhrdelníky, jablůňky smutkem úpí, vánice spolykala, vánice se směje; **apostorfy**: zimo;
3. a) Nebeská paní pláče a pláče. – déšť; Zlaté kuřátko ještě nemá sílu. – předjaří; Že by vrány padaly vedrem, to se říct nedá. – zima; Na kapotě auta můžu smažit vajíčka. – teplo; Čertova babička se dneska zlobí. – bouřka; Pánubohu uteklo mlíko z plotny! – mlha; Je to ještě zubaté sluníčko. – zimní slunce;

UČEBNICE

str. 129

4. b) alky – druh ptáka; šosy – část pánského obleku;
- c) **citově zabarvená slova** – šálky, ďas; **metafory** – ďas, loňskej sníh; **básnické přívlastky** – bílou nocí, nízké světlo, marná snaha; **personifikace** – lahve od kořalky volaj, čepice a šálky volaj, světlo tahá, světlo si našlo cestu, snaha se lepí na šosy;

UČEBNICE

str. 130

1. d) *Coccinella septempunctata*, septem, punctum, sluněčko sedmítečné, mandelinky bramborové, krovky, larva, potenciální predátor, kukla;

UČEBNICE

str. 131

1. f) neutrální slovo, jde o termín;
2. zlé psisko (citově zabarvené), žlutý motýl (neutrální), kvalifikovaný inženýr (neutrální), rozkvetlé kočky (neutrální), řetízkový kolotoč (neutrální), ošklivá babizna (citově zabarvené), tenisový míček (neutrální), zdravá ledvina (neutrální), modré oko (neutrální), malý zoubek (neutrální), zpívající kanárek (neutrální), kokosový ořech (neutrální), starý myslivec (neutrální), bolavé rameno (neutrální), dřevěné ramínko (neutrální), paví očko (neutrální), knižní záložka (neutrální), milovaný tatínek (citově zabarvené), porcelánový hrnek (neutrální), voňavý hřebíček (neutrální), zatlučený hřebík (neutrální), vlastní matka (neutrální), lezoucí stonožka (neutrální), volské oko (neutrální), mňoukající kočky (citově zabarvené), rozpadlá barabizna (citově zabarvené), dvoupatrový dům (neutrální), černé pivo (neutrální), bílá káva (neutrální);

2. a) **A.** Počátky českého divadla, **B.** Mahenovo divadlo; **C.** Vznik divadla, **D.** Divadlo a jeho formy; **e)** divadlo;

2. c) Zobrazuje nejčastěji používaná slova, včetně frekvence jejich používání;
d) **magistrála** – hlavní dopravní tepna; **barikáda** – narychlo vybudovaná překážka, která má zabránit postupu nepřítele; **územněsprávní** – spravuje část území; **mikroorganismus** – organismus viditelný pouze pod mikroskopem, **koketovat** – nápadným, vyzývavým chováním nebo hovorem se snažit zalíbit, upoutat pozornost; **kompromitující** – poškozený, znevážený; **sarkastický** – jízlivý, výsměšný; **encyklopedický** – odborný; **uragán** – vítr delšího trvání s ničujícími účinky;
e) A. Ne, B. Ne, C. Ano, D. Ano;

1. c) A. Ne, B. Ano, C. Ne;
d) Ale je sláva tou nejlepší cestou ke štěstí? Ale proč? Politujeme tak i starou babičku z naší ulice, která se sádrou jede městskou hromadnou dopravou k lékaři a domů táhne tašku s nákupem? A taky proč ne?;

4. a) A. Bez peněz do hospody nelez. B. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. C. Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek. D. Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš. E. Hloupý, kdo dává, hloupější, kdo nebere. F. Kdo chce psa bít, hůl si vždy najde. G. Když se kácí les, tak létají třísky.;
b) A. Bez peněz do hospody nelez. – Když na to nemáš peníze, tak to nedělej. B. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. – Odplata za špatné činy určitě přijde, byť i později. C. Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek. – Nic se nemá odkládat. D. Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš. – Vědomosti získané v mladém věku se v pozdějším životě hodí. E. Hloupý, kdo dává, hloupější, kdo nebere. – Když mi někdo něco nabízí, byl bych hloupý, kdybych si to nevzal. F. Kdo chce psa bít, hůl si vždy najde. – Kdo chce někoho kritizovat, pronásledovat, důvod si vždy najde. G. Když se kácí les, létají třísky. – K velkým činům je třeba něco obětovat.;

- A.** informační (obohacuje adresáta o nové informace), **B.** agitační (chce přesvědčit nebo ovlivnit adresáta), **C.** zábavní (slouží k pobavení adresáta);

1. c) základní informace;
d) O radosti Na Radosti
e) platinová deska – ocenění za úspěšný prodej hudebního díla;

1. V lékárně připravili dědečkovi lék proti všem jeho neduhům. Krocana dorážejícího na chlapce sousedka podřízla. Slepá žena dostala ledvinu od otce, se kterým se léta nesetkala. Nevstupujte do prodejny, když konzumujete zmrzlinu. Občané, kteří nejsou schopni udržet své domácí mazlíčky na vodítku, musí nepodleně opustit park. Pozdravuj strýčka a vyvenči jeho psa. Sedmikilometrový most přes Volhu se rozkmital, a proto ho běžec nemohl překonat.

4. c) bulvár – tisk uveřejňující senzační zprávy, často nepodložené;

5. a) A. kulturní, B. počasí, C. politika, D. kultura, E. sport, F. kultura;

1. b) **esperanto** – umělý mezinárodní jazyk, jehož záměrem bylo zjednodušení komunikace; **časový signál** – gong používaný v rozhlase; **propaganda** – veřejné šíření názorů s cílem získat masy lidí; **exilová** – v cizině;